15

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה

שם תיק: מעלות ורצח מעלות -ועדת חקירה על הארוע
מזהה פיזי: א-7314/21
מזהה פריט: 000jwnx
אגודת: 3-312-1-7-7 תאריך הדפסה: 26/12/2012

מדינת ישראל
גנזך המדינה
7314
161.11 : 77
א

מיכלין מוכרים . מעשה
1968 ל יאר . יניר
פתיחת המחזור — הצבר המצרי 1975
חתימת הרשמה

מיכלין מוכרים

שם

נפתח ב

נסגר ב

מעלות

מעלות

המעלות

ירושלים, ב' בסיון תשל"ח
7 ביוני 1978

לכבוד
עו"ד ג. מרגלית
פרקליטות המדינה
מחוז תל-אביב (אזרחי)
רח' ויצמן 4
תל-אביב

ג.נ.,

הנדון: דו"ח ועדת הברור לבדיקת ההתרחשויות בטעלות
(דו"ח חורב)

בהמשך לשיחתנו הטלפונית אני מעביר לך בזה עותק מצולם מן הדו"ח הטלא (עותק מס. 22א).

הקטעים המופיעים בסוגריים שחורים או בטסגרות שחורות הוצאו מן הדו"ח אשר הוגש לאחר מכן לחברי הכנסת.

אם תיווכחי לדעת כי הקטעים אינם נחוצים לך אנא החזירי הדו"ח המודי ונעביר אליך הדו"ח הגלוי. מכל מקום אודה לך אם הדו"ח ישאר בתחום עיונך בלבד וישמר בכספת הפרקליטות כפי שסכמנו טלפונית.

אודה לך אם תואילי להחזיר הדו"ח למזכירות המשלה לכשיגיע הדיון המשפטי בנושא לכלל סיום.

בכבוד רב

אריה בהר
עוזר ראשי למזכיר המשלה

[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מ ז כ ר

(להתכתבות פנימית במשרדי הממשלה)

אל: הרב

מאת: שלמה כהן

התאריך: 6-6-7

תיק מס':

הנדון: מה לעשות תורב (בדין אולם)

שאמר שם אין לי לתן
מפקידות המכון הבדק ב.
בלי הבטחה לא יבא הלם
אחים כמה וכמה ישלו דרושה
רשות של פרקליטות המדינה

מקרקעי-ארץ 30

מדינת ישראל

משרד המשפטים
פרקליטות המדינה
מחוז תל־אביב (אזרחי)

תאריך: 23.5.77
מס' התיק: 2941/77/6

מר אורן
אשכר ראש המועצה
הדתית
ירושלים.

אין.

הנדון: בנין מעלה.

בידוע לך הנני מטפלת בדין תביעה
הנדון שהוגשה נ. המבקר בנין המעלה
בכל הנוגע לבעלות במעלה. לשם כך
דרוש לי דוח ובקרת תורם בבחינה
מי בנה ולשלמו אם.

בברכה
נ. לבוביץ'
(עו"ד [redacted])

רח' ויצמן 4 תל־אביב תי"ד 34027 טל' 252125

מדף 1046

חסוי

חסוי

161 - 10

מודן - בלוים
(מנהל האגף הראשי)

(להתכתבות פנימית במשרדי הממשלה)

מ ז כ ר

אל: סגן ראש מנהל - רח' לוסטרה - מטה

התאריך: ב/סיון/תשכ

מאת: קצין הסמל / מפקד רחא"ל

תיק מס': ב/פס

הנדון: פנה ועדת היועצת לבדקת ההשתלות המיוחדת

לבקשתך הטלפונית הנני מודיע אותך לאמרכי המה לוסטרה המטפל אותך מס' 2 מן הפנה הנ"ל.

לא מפר קבלה.

בברכה

ש. [illegible]

לאור תרשם / אבקש - מצבר המחלה - מבוקש.

מדף 953

מ ז כ ר (להתכתבות פנימית במשרדי הממשלה)

אל:	מר ספרן, חשב משרד הדתות
התאריך:	30.3.75
מאת:	גילה כהן, מינהלת המשפטים
תיק מס':	

הנדון: 2 צווי אכל לחברי הכנסת איתן"ה

מר 2 חשבונות על סך 120 ל"י כל
אחד עבור 2 נציגים לחברי הכנסת
איתן"ה שהיגיעו אל יבי לשבת ועל
הדרך לתיק ארבה ועל יבי הכנסת.

חשבון מס 2958 על סך 120 ל"י
" " 2956 " " 120 ל"י

סה"כ 240 ל"י

בבקשה לחדר החשבון לבנצ'ירב, פה
ישתילו את הכסף 20 חיפה

מדף 1010

ירושלים, כ"ו בכסלו תשל"ה
8 בדצמבר 1974

אל: המנהל הכללי, משרד הפנים
מ. טפרוני, הנב משרד ראש הממשלה

מאת: סגן משכיר הממשלה

הנדון: מנגנון לחללי מעלות

1. בימים כ"ו בחשון תשל"ה(11.11.74) במקבל מכתב במזכירות הממשלה מאת מר אורי שרבר ממשרד הבטחון בדבר אי-תשלום סך של 5,400 ל"י עבור מצבות לחללי מעלות.

התלמת הממשלה בנדון ידועה לכם.

2. כדי למנוע אי-נעימויות בנדמא רגיש זה, אבקשכם לכבד את הדרישה הנ"ל בהקדם.

ב ב ר כ ה

ש. ליפנסקי

העתק: צ. מאג, מחלקת מענקים מלוות ומיסים, משרד הפנים
ח. שרבר, סגן מנהל המחלקה והממונה על תפיחות, משרד הבטחון

ירושלים, ו' בכסלו תשל"ה
20 בנובמבר 1974

ס ס ו ר

אל: מר ש. בתבאלי, קצין הבטחון

הנדון: דו"ח מעלות - מכתבך מס' ד/203
סיום א' בכסלו תשל"ה - 15.11.74

א. כפי שאמרתי לך בשיחתנו, זכור לי בעליל שבשלב מסוים של הטיפול העברתי עותק או שניים מן הדו"ח לבטחון שדה. כן זכור לי שהם הודיעו לי שהעותקים ל א יוחזרו אלי אלא יישארו בארכיונם.

ב. איני יודע אם שני העותקים המוזכרים במזכרך הנ"ל, אשר אמ"ן החזירם, היינם אותם עותקים שהעברתי לבטחון שדה או לא.

ג. לצערי הרב אין לי כל הסבר בנוגע לעותק האחד שעדיין חסר.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

סמור

תאריך: 15.11.74

מספר: ד/203

אל: מזכיר הממשלה

מאת: קצין ביטחון

הנדון: דו"ח מעלות

בהמשך לשיחתנו היום הריני להודיעך
כי אמ"ן החזיר 2 עותקי חדו"ח מס'
28 ו-30.

במידה והמדובר בהפוצה עותק אנא הודיעני
כדי להפעיל את גורמי בטחון שלה.

ב ב כ ה

ש . נתנאלי

הקריה בנין נ' ירושלים 91000 טל' 39211 (02)

מדינת ישראל

משרד הבטחון
אגף השיקום

תאריך 4 נובמבר 1974
יש" בחשון תשל"
מספר כב/7/5396

אל: מר צ. שאג, מחלקת מענקים עלות ומיסים
משרד הפנים, ירושלים.

הנדון: מצבות חללי מעלות.
מכתבנו מס' כב/7/5178 מיום 13.10.74

למכתבנו הנ"ל פרט קבלנו תשובה.

אבקשך להמציא לנו את הסך 5.400 ל"י בכדי לאפשר לנו לשלם לקבלן
את המגיע.

בברכה
אורי שרצר
סגן מנהל המחלקה
וממונה על הפיתוח

העתק: מר לישנסקי סגן מזכיר הממשלה, ירושלים

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

ש מ ו ר

תאריך 31 אוק' 74

מספר ד/203

אל: מזכיר הממשלה

מאת: קצין ביטחון

הנדון: דו"ח ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות ב-מעלות (סודי-ביותר)
מכתבי אליך ד/203 מיום 19 באוק' 74

הנני מבקש להזכירך כי טרם נעניתי למכתבי שבסימוכין.

כפי שוודאי ידוע לך, נוהל אבטחת מידע מחייב בכל מקרה של היעלמות/אובדן חומה ברמות "סודי" ו"סודי-ביותר", קיום חקירה ושיתופו של אגף האבטחה בש.ב.כ. במקרה.

כדי להביא את המקרה לסיומו (אין אפשרות לעשות זאת ללא השלמת הבירור/חקירה), אבקש לך תודה באם תודיעני מסקנותיך לגבי חסרונו של עותק מס' 22.

העתק: מזכיר צבאי לרה"מ

ב ב ר כ ה

ש.נתנאלי

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

16.7.74

משרד ראש הממשלה

כה בתמוז תשל"ד
(15 ביולי 74)

דו"ח הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

איתור ואיסוף עותקי הדו"ח ה"סודי-ביותר"

הודפסו 3 עותקים.

שוכפלו 72 עותקים.

הופצו:

א. המקור מתוך 3 עותקי הדו"ח המודפס הועבר לראש הממשלה;
ב. 67 מתוך 72 העותקים המשוכפלים הופצו כדלהלן:

מספרים	1, 2, 3,	לחברי הועדה(חורב,שמרון ואונא).
"	4 - 10	ללשכת ראש הממשלה;
"	11 - 15	ללשכת ראש הממשלה;
"	16	ללשכת ראש הממשלה;
"	17 - 21	ללשכת ראש הממשלה;
"	22 - 45	למזכירות הממשלה;
"	46 - 67	לועדת חו"ב כנסת;
"	68 - 72	נותרו אצל מזכיר הועדה + 2 מודפסים.

אותרו והוחזרו:
מתוך 72 העותקים הוחזרו 68 עותקים.
אותרו וטרם הוחזרו 2 (ח"כ נבון והקצרנית שולמית יפה).
2 עותקים מס' 22 , 30 טרם אותרו.

פירוט התפוצה:

עותק מס'	הנמען	עותק מס'	הנמען
1	חורב	25	מזכירות הממשלה
2	שמרון	26	" "
3	אונא	27	לשכת רה"מ
4	שמגר	28	ראש אמ"ן
5	ליאור	29	לשכת רה"מ
6	גלילי	30	
7	צדוק	31	ראש אמ"ן
8	גזית	32	מזכירות הממשלה
9	גלילי	33	לשכת רה"מ
10		34	מזכירות הממשלה
11	דיין	35	" "
12	רמטכ"ל	36	שמגר
13	פרס	37	מזכירות הממשלה
14	ידלין	38	צנזורה
15	הלל	39	גזית
16	גולדה	40	לשכת רה"מ
17	מזכירות הממשלה	41	מזכירות הממשלה
18	לשכת רה"מ	42	צדוק
19	" "	43	מזכירות הממשלה
20		44	" "
21	צדוק	45	גלילי
22		46 - 67	ועדת חו"ב כנסת
23	לשכת רה"מ	68 - 72	אצל מזכיר הועדה
24	מזכירות הממשלה		

הערות: העותקים 22, 30, שלא אותרו הופצו למזכירות הממשלה .

מזכירות הממשלה מועגת כי עותקים אלו נכללים בין 10 העותקים המסומנים שהועברו ללשכת ראש הממשלה.

בקצין במחון של הועדה הנני רואה צורך לציין כאן כי אבטחת דיוני הועדה ורשומותיה בוצעה בקפדנות ע"י חברי הועדה, צוות העובדים הטכנים ובמיוחד מזכיר הועדה מר נדב טוכנר.

ש. מתנאלי
קצין במחון

1 (מס. 44) לנקב עז אריה

1 (מס. 40) לגלף עז אריה

8 העמודים לגלף מצבה (עם ס. מונים)

1 העמוד לגלף מצבה עם בתיה בולמה הלוי

10 העמודים הוחזרו לקבלן לפי הפירוט הנ"ל

1 (מס. 38) אבן הקצר

1 (בגלל ה-17) - " -

אבן ס. נקבלו ~~(מס. 36)~~ אבן שמר (בגלל מס. עמודים 4)

✓ 1 ~~(מס. 38)~~ אבן הלוי אלון

✓ 1 ~~(מס. 31)~~

✓ 1 ~~(מס. 34)~~ אבן הלוי בלוק (בגלל מס 1-9)
(עם ס. מונים)

11/7/34

[illegible]

[illegible] 10 [illegible]

[illegible] -/34 [illegible]

[illegible]

[illegible]

17 - 24 - 25 - 26

32 - 34 - 35 - [illegible]

[illegible] 37 - 41

[illegible] 36 [illegible]

12/7/34

לשכת סלון
(שם היחידה השולחת)

מס' טל 4968

מצרות המשלח

סיסוכין

תאריך 19.7.79

הנדון: פלא חוק

רבי עמיקים 31,38 של לשכת סלון

אחנו לקבלתכם.

נא אשרו הקבלה

חתימה סמדר

(שם) (דרגה) (תפקיד)

מס' קוד 642-00-022

16/7/96

שמעון בן - אליעזר
תודה ליעל - מרים

6-9-45 אוטובוס
נשמר בלי

28-31 אוטובוס

[illegible]

המוסד לביטוח לאומי
המשרד הראשי

רח' קרן היסוד 9, ירושלים
טלפון 23 31 81 (02)
למכתבים: שדרות ויצמן 13, ירושלים 91999

כ"ה באלול תשל"ד

12 בספטמבר 1974

בתשובה נא לציין

לכבוד
מ' אהרון נחמיאס, ראש העיריה
ב ס ד

אדון נכבד,

<u>הנדון: כיסוי הוצאות העיריה בגין אסון מעלות</u>
מכתבך מיום י"ז מנחם אב תשל"ד - 5.8.74.

בגלל מחלתו של מר שמואל ברעם, מנהל מחלקת השיקום של פרסדנו, התעכבה תשובתנו, ועיסוק המליחה.

לצערי לא נוכל שנתנו לכסות את ההוצאות שהיו לעיריה צפת בגין טיפולה במשפחות נפגעי מעלות, אלא בשני סעיפים, וזאת בהתאם למוסכם עם מר ברעם בעת שחזר בצפת, דהם:

הוצאות שונות	-	ל"י 100,000.-
הסעדה	-	ל"י 58,926.70
סה"כ	-	ל"י 158,926.70
ע"ח ההסעדה הועבר אליכם סך של	-	ל"י 50,000.-
נשאר לתשלום	-	ל"י 108,926.70

נתנה הוראה למחלקת הכספים של פרסדנו להעביר אליכם המחאה על חסך הנ"ל.

אשר לתשלומי אבל (1,000.- ל"י למשפחה) : סכום זה שולם ע"י מנימינו בסברית ישירות למשפחות השכולות.

חיות והטיפול בנפגעי מעלות גרם לכם הוצאות נוספות על אלה שהסכום הנ"ל מכסה - יאיה עליכם לפנות אל מנכ"ל משרד הפנים מר ח.קוברסקי, אשר לפי האינפורמציה שקיבלנו ממשרד ראש הממשלה, הוסמך ע"י הועדה - המיוחדת שהוקמה לצורך הטיפול בנפגעי מעלות, קריית שמונה, נהריה וכו'. לייצג את הממשלה בכל הנוגע לטיפול בנפגעים שבוצעו ע"י הרשויות המקומיות.

2 . / .

[illegible]

המוסד לביטוח לאומי
המשרד הראשי

רח' קרן היסוד 9, ירושלים
טלפון 23 31 81 (02)
למכתבים: שדרות ויצמן 13, ירושלים 91999

בתשובה נא לציין

סניפינו בסברייה וכצמת ישמיכו, כמובן לשמל במשפחות הנפגעים כפי שזה מתחייב עפ"י חוק נפגעי פעולות איבה.

בברכה שנה טובה,

ו.בלבינדר
י.בלבינדר
מ"מ מנהל מחלקת השיקום

העתק: מר ר.וולקוב, מנכ"ל המוסד
מר ח.קוברסקי, מנכ"ל משרד הפנים
מר ב.לוי, לשכת ראש הממשלה
מר א.לישנסקי, משרד ראש הממשלה
מר ד.רוטר, סמנכ"ל בימלאות
מר י.כבדיאל, מנהל ענף נפגעי עבודה
מר בר-אילן, מנהל סניף סברייה
מר מ.כרסנטי, מנהל סניף אמת
מר ח.צור, מקיר שיקום סניף סברייה.

המוסד לביטוח לאומי
המשרד הראשי

רח' קרן היסוד 4, ירושלים
טלפון 01 31 23 (02)
למכתבים: שדרות רוטשילד 13, ירושלים 91999

י"כ"ד באלול תשל"ד
11 בספטמבר 1974

בתשובתך אנא ציין

לכבוד
ה' לישנסקי
משרד ראש הממשלה
ירושלים

אדון נכבד,

תנדון: הוצאות עיריית צפת בגין אסון מעלות

על-מנת למנוע כפילויות בהעברת כספים לעיריית צפת בגין אסון מעלות הנני מצרף בזה לידיעתך העתק מכתבי אל ראש העיריה.

הפנתי את מר נחמיאס, לפי הנחייתך, אל מנכ"ל משרד הפנים, מר ח.קוברסקי.

מזכירות הממשלה
16 IX. 1974
ב"ל

בברכת שנה טובה,

י.בלבינדר
מ"מ מנהל מחלקת השיקום

העתק: מר ר.וולקוב, מנכ"ל המוסד
מר ר.רוסר, ממנכ"ל
גימלאות.
מר י.בבדיאל, מנהל ע.נ.ע.

בל/ע נגנ

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ב' באלול השל"ד
20 באוגוסט 1974

אל: ראש הממשלה

הנדון: דו"ח ועדת הבירור בענין מעלות - התנהגות הסלווים

הנושא

1. בהחלטה מס' 677 מיום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74) שהתייחסה לדין וחשבון של ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות, החליטה הממשלה, בין היתר, כדלהלן:

"6. השאלות הנובעות לאחריות המורים, המדריכים והסלווים יועברו ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק אם יש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים, כשמעתיים או אחרים."

2. החלטתה של הממשלה נבעה מן האמור בסעיף 5 לפרק "מיולים" שבמסקנות ועדת הברור, דהיינו:

"5. הסלווים - הועדה רואה בחומרה רבה את התנהגותם של מפקד המיול, המורים והחיילים אשר נטשו את התלמידים בצרתם.

מושכל ראשון הוא שכל מי שמופקד על קבוצת תלמידים וכיו"ב אחראי לשלומם וחייב להשאר צמוד אליהם ולהנהיגם המיד, ועל אחת כמה וכמה בעת צרה.

במקרה הספציפי של מעלות, השארות המבוגרים עם התלמידים היתה משפיעה לטובה על מצב הילדים מבחינה מורלית והיתה אולי מאפשרת פעולה מבפנים כנגד המחבלים.

2/..

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייועץ המשפטי לממשלה

עלינו להצביע על כך שהוראות משרד החינוך והתרבות המקבעות את חומרי הלימודים של מערכני הטיול מכילות בעיקר הוראות מכניות ואינן מדגישות אחריותם של המבוגרים לשלום התלמידים. אנו מציינים זאת על אף העובדה שמושכל זה צריך היה להיות מובן מאליו.

מחובתה של הועדה לציין כי לא נתמנתה לפי חוק ועדות החקירה ולכן הקרובות הכלולות בחוק האסור להבטחת זכויות אנשים בפני פגיעה אפשרית לא יכולות היו להשמר על-ידי מתן אפשרות להתבונן בהתאם להוראות באותו חוק.

לא יהיה זה נכון איפוא, להטיל מסקנות אובייקטיביות כנגד אלה אשר לפי הסברה פגעו בעקרון האסור לעיל והמופקדים על נקיטה באמצעים משפטיים או משמעתיים נקראים למתן הזדמנות נאותה להגנה ולהסבר לפי שהשר, לכאורה, את העקרון האסור."

3. הארועים אשר שמשו יסוד לקביעותיה של הועדה סוכמו על-ידיה ברו"מ המסכם כדלהלן:

"המחבלים השתלטו על בית-הספר כאשר שניים עולים לקומות העליונות ואחד נשאר בקרבת הכניסה. המחבלים רכזו את הבנים בסוף הפרוזדור שבקומה השניה והורידו את הבנות מהקומה השלישית אף הן לקומה השניה. כאותו פרק זמן עלה ועקנין (אחד המורים - ס.ש.) לקומות העליונות, העיר את הישנים וצעק: "מחבלים! כל מי שיכול יברח". נהג המכונית אשר ישן בקומה השניה יחד עם הבנים פרץ את דלת הכתה הקיצונית וקפץ דרך החלון. יחד עמו קפצו מספר ילדים, המורים ציון כהן והרב יוסף עמר, מפקד הטיול יונה אטרוסי וקצין החיילים גבי אלמסי ומאיר עמר. בבנין נשארו כ-לא ילדים, שתי חובשות, המורה עדנה סטרולוביץ והמורה יצחק ועקנין."

<u>הבדיקה</u>

4. דבריה של ועדת הבירור המצוטטים בסעיף 2 לעיל מתייחסים, איפוא, לאנשים הבאים:

א)	יונה אטרוסי	-	מפקד הטיול
ב)	ציון כהן	-	מורה
ג)	הרב יוסף עמר	-	מורה
ד)	מאיר עמר [redacted]	-	מלווה

3/..

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ה) [redacted] מסל אלפסי בבריאל - מלווה

המורים יצחק ועקנין ועדנה מסרולוביץ שהו כזכור עם התלמידים, כל העת, עד לחילוצם.

5. מאחר ומסל עמר מאיר ומסל אלפסי בבריאל הם חיילים בשרות סדיר והיו חייבים כאמור גם בעת המיול, העברתי את המאלות הנובעות לאחריותם לחקירה ולהחלטה במסגרת הצבא. לומה הנני מצרף חוות-דעתו של הפרקליט הצבאי הראשי בקשר לשני החיילים האמורים, אשר הורה על חקירת מצ"ח והחלים לסגור את התיק לאור תוצאותיה של החקירה האמורה.

6. לענין מתן האשמות להגנה ליונה אמרוסי, ציון כהן והרב יוסף עמר, כהמלצת ועדת הבירור, ביקשתי מהמשטרת ישראל להודיע למם תוכן דבריה של הועדה ולשאלם אם יש ברצונם להוסיף הסברים; כן עברתי על העדויות שנמסרו בפני ועדת הבירור ובמשטרה, ביום האירוע.

7. ציון כהן שוחה בחו"ל מעת תחילת מיבולי בנושא ועד היום ועל כן ההתבתי לגביו רק על עדותו שנמסרה לועדת הבירור.

<u>הסברי המלווים</u>

8. <u>יונה אמרוסי - מעקב המיול:</u>

א) יונה אמרוסי מעקב המיול נחקר על-ידי ועדת הבירור על המיבות לבריחתו מביה הספר, ואלה דברי הועדה, המסכמים תוכן עדותו:

"לפי עדותו של יונה אמרוסי, מעקב המיול, הוא החליט לברוח כדי לנסות למכונית הוולבו המונה בסגרש ולהוציא ממנה את כלי הנשק על מנת להחזיק המחבלים, אולם לאחר שאחד המחבלים שנשאר עומד ליד דלת הכניסה לביה"ס ירה לעברו נאלץ לברוח לכיוון בתי העיירה הערביים ומשם לאחר שלא הצליח להתקשר למשטרה ביקש מסרבזת המלבון 14 להודיע על הסקרה למשטרה.

לפי עדותה של גרקים מרדכי, החובשת שיצאה מאוחר יותר עם המכתבים, אמרו לה התלמידים בבנין שהם יודעים "שיונה קפץ לקחת העוזי", לאחר מכן כשנפגשה עם יונה אמרוסי אישר לה "שהוא קפץ באמת בשביל לקחת נשק, וירו לעברו צרורות." יחד עם זאת הוסיפה גרקים,

4/..

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

"חוץ מזה הוא היה כל כך נרגש, הוא כל כך דאג לילדים... לא יכולתי להחרשם ממש ממה שהוא אמר."

ב) עדותו במשטרה של אסרוסי נמסרה רק ביום 15.8, הואיל ושירת בשירות מילואים פעיל והתקשו לזמנו. להלן הקטעים הרלבנטיים מתוך עדותו:

"... אני רוצה לציין שבמופס אשור הסיול שהביא מהמשטרה נכתב שאין צורך לשאת נשק."

"באותו זמן נתתי הוראות לחיילים שאתם הנשק לא למסור בשום אופן נשק לתלמידים מאחר וידועה לי הוראה מפורשת ממשרד החנוך מקום על הגדנ"ע כי אין לקחת נשק אוטומטי למסעות ולכן רציתי שהנשק יישאר ברשותם של החיילים..."

"כשהתארגנו ללינה אחרי הצהריים הונח כל הנשק, שני העוזים שהביאו החיילים עמר ואלפסי, בתוך מכונית הוולוו הסבורה. זה היה בעקבות הוראה שלי כדי שהתלמידים לא יגעו בנשק..."

"... בשעה רבע לארבע בערך, העיר אותי ציון כהן ואמר לי: "יונה קום יש מחבלים". אני ישנתי בפרוזדור עם כל הבנים, ליד המדרגות. קמתי וראיתי כמטר לידי שני מחבלים שצעקו בעברית להכנס כולם לפרוזדור. ראיתי שיש להם נשק, היה כבר אור של השחר. המחבלים כוונו אלינו נשק כשכל אחד עומד בפינה אחרת. ראיתי ברשותם קלצ'ניקובים עם מחסנית בפנים חבור וחרמיל. ברגע שהתחילו לרכז את כולם פניתה הבנתי כי הם רוצים להרוג את כולם יחד בתוך הפרוזדור, אפילו שלא אמרו זאת. הלכתי לסוף הפרוזדור, הרגשתי דחף אינסטינקטיבי שאני חייב להביא את הנשק כדי שאוכל לירות במחבלים. לא חשבתי שהתלמידים ישארו לבד ושחשוב יותר שאני אבוא ואירה בהם. נהג המשאית מיכה, פרץ את דלת הכתה כלומר הדלת שמפרידה בין הפרוזדור לאחת הכתות. החלפתי להכנס לכתה. הזזתי את החלון של הכתה שמאלה וראיתי שהחלון גבוה מאד. למרות זאת קפצתי ואגפתי את הבנין ורצתי יחף לכוון מכונית הוולוו כדי לעלות דרך המדרגות לאחר שאכנס לבית הספר ולירות במחבלים מאחור. בזמן הריצה למכונית נתכה עלי אש ממחבל שלישי שעמד ליד השער הראשי לבנין. כשראיתי שאין אפשרות להכנס חזרה לבית הספר לאחר שאקח את הנשק

חפשתי מחסה בצד שמאל ליד המדרגות המוליכים לבית הספר. לאחר מכן ראיתי שהאפשרות היחידה שנותרה היא להזעיק עזרה מבחוץ. אני מעריך שעברו שתי דקות מזמן כניסת המחבלים עד שקפצתי החוצה. רצתי למבנה הקרוב לחצר בית הספר וראיתי אשה צועקת מהחלון. אמרתי לה שיש מחבלים ושאלתי אותה איפה יש טלפון, ושתסגור את הדלת מדירתה למרפסת. אני נזכר עכשיו בנקודה חשובה: לפני שקפצתי מהחלון אמרתי לקבוצת תלמידים בפרוזדור שאני קופץ להביא את הנשק. ציון כהן המורה שמע אותי שאמרתי לו שחייבים לעשות משהו עם הנשק, כן שמעו אותי כמעט תלמידים ביניהם בנימין ג'רבי כי הוא אמר לי לאחר מכן כי שמע אותי אומר כך..." .

"... לאחר שהתקשרתי בטלפון יצאתי החוצה ופגשתי את אחד התלמידים גבריאל דהן. שאלתיו כיצד הגיע לכאן והוא אמר לי שקפצו הרבה תלמידים מהחלון שאני פתחתי..."

"... לא חזרתי לבית הספר כי עמד מחבל בשער והיה ברור לי שאין אפשרות להכנס, לא יכולתי גם לגשת למכונית הוולוו ולקחת את הנשק כי המכונית נראתה על-ידי המחבל כי עמדה ליד השער.

שאלה: האם לא חשבת שמחובתך להיות עם התלמידים באותו זמן כשהמחבלים הגיעו? מה עוד שתפקידך היה מפקד המיול?

תשובה: לא חשבתי על כך. רציתי רק להביא את הנשק, מה שיותר מהר על מנת לירות במחבלים כי חשבתי כי המחבלים מתכוונים להרוג את כל התלמידים עם רכוזם.

אני רוצה להדגיש ביחס להערת הדו"ח על נסיעתי, כי לא היתה לי כל כוונה להמלט על נפשי ולעזוב את התלמידים, אלא רציתי להציל את התלמידים אבל זה לא יצא. אני רוצה גם לציין שאם כותבים בדו"ח באותיות גדולות ש"מפקד המסע ניסה לשווא להצטייד בנשק כדי לתקוף את המחבלים", אז איך יכול להיות שנטשתי את התלמידים כפי שכתוב בדו"ח. אני חושב שכל אדם שמגיע למצב מסוים עושה מה שהוא חושב, וזה מה שאני חשבתי שצריך לעשות. איך אפשר לכתוב שנוטשים תלמידים כפי שכתוב בדו"ח, אם אף אחד לא הגיע למצב שאני הגעתי אליו.

אני רוצה גם לציין שלא חשבתי באותו זמן שהמחבלים חושבים לקחת את התלמידים כבני ערובה, אלא הייתי בטוח שרוצים להרוג את כולם ולכן זה לא מתקבל מה שכתוב בדו"ח שהשארות המורים היתה מאפשרת פעולה נגד המחבלים. אז איך כותבים בדו"ח שהשארות המורים היתה מאפשרת אולי פעולה נגד המחבלים. זאת היא תגובתי לכתוב בדו"ח שהקראת לי, ואני שוב רוצה להדגיש שיש לי נסיון בלחיסה עם מחבלים מזמן שרותי הסדיר בצה"ל, שרתי ב"גולני" כמ"כ וסמל מחלקה והשתתפתי בפעולות מבצעיות ביניהן פשיטה לפתח-לנד ושהיתי שלושים ושתיים שעות וחצי באותה פעולה בלבנון. ועל מסך נסיוני זה אני רוצה להדגיש שמה שעשיתי עשיתי מתוך הכרה, לא אבדתי את עשתונותי ואני בטוח הייתי שזה מה שצריך לעשות."

9. <u>הרב יוסף עמר</u>

א) הרב יוסף עמר מסר עדות במשטרה ביום האירוע (15.5.74) בשעה 11.00 ובאשר לנושא שבפנינו אמר:

"אמרו לנו להתרכז כולנו בסוף המסדרון. התרכזנו שם ופתאום שמעתי יריות מבחוץ. מאחר ועמדתי ליד החלון שבפרוזדור קפצתי דרכו לחצר."

ב) ועדת הבירור לא גבתה עדותו של יוסף עמר.

ג) כאשר בקשתי לגבות עדותו ב ע ק ב ו ת דו"ח הועדה, הפנה יוסף עמר את החוקר למכתב של פרקליטו, עו"ד ויסמן שנשלח לראש הממשלה וליו"ר ועדת החוץ והבטחון ולא רצה להוסיף על כך מצדו דבר. במכתב הנ"ל של עו"ד ויסמן, מיום 28.6.74 מתרעם הלה על כך שועדת הבירור לא הזמינה את מרשו והסיקה מסקנות לגביו מבלי לשמעו. באשר לנושא שבפנינו נאמר במכתב:

"4. א) מרשי אינו איש צבא, לא שירת אף פעם בצה"ל ולא היתה לו אי-פעם הכשרה צבאית או בטחונית, בעוד שכל שאר המלווים שירתו בצה"ל.

ב) מרשי, המשמש בקודש מזה כ-12 שנה כרב מושבי אזור הגליל העליון וכיו"ר אגודת הרבנים בהתישבות, עוסק כאמור בהוראת היהדות בביה"ס הנ"ל והוא הצטרף לסיול רק כדי להדריך ולפקח על התלמידים מהבחינה הדתית: תפילה, הפרדת בנים ובנות, הקפדה על ארוחות ושאר הצרכים הדתיים האחרים.

ג) עם פרוץ המחבלים לביה"ס, הסתלקו מיד נהג המשאית ו-2 מורים אחרים ולאחר מכן מספר תלמידים.

מרשי, שהוא כאמור, חסר כל נסיון בעניני צבא, סבר לאור התנהגות הנהג והמורים כאמור, שבנסיבות המקרה יהא זה צודק לנסות ולמלט כמה שיותר תלמידים. הוא סייע בהמלטותם.

ד) מרשי נפגע כאשר אץ להגיש עזרה לתלמידה שנפלה ונפגעה ברגלה וכאשר חש אליה, נפל וסבר את רגלו וגבו.

ה) לא היה בדעת מרשי למלט עצמו ולהשאיר לבד את תלמידיו."

10. <u>ציון כהן</u>

א) ציון כהן איננו נמצא בארץ והוא גם לא העיד בפני המשטרה ביום האירוע.

ב) בפני ועדת הבירור העיד כדלהלן:

"הערתי את יונה ששכב בקומה השניה ואז מחבל אחד עלה לקומה השלישית ולקח איתו את פנחס, נדמה לי והתחלנו לרכז את הילדים במסדרון הקומה השניה. זאת לפי בקשת המחבלים. יונה התעורר ואמר לי משפט בערבית: יש בעיה, הנשק בחוץ. זאת הוא אמר לי פעמיים. אח"כ הוא עמד לידי מספר פעמים. התחלנו ללכת בכוון הסוף. אני שמתי לב שנהג המשאית פרץ את הדלת. באותו רגע ראיתי את יונה קופץ מרחלון. קפצתי אחריו. יונה רץ לכוון השער אך אני רצתי לכוון השני."

"... לא רצחי לכוון השער אלא לכוון שני. שם ראיתי ניידת משטרה וחיילים. אני חושב שאלה היו אנשי הג"א. ניגשתי אליהם וספרתי להם.

שאלה: למה רצת?

תשובה: ראיתי שללא נשק אנו חסרי אונים. ראיתי שהם שלשה, חמושים בקלצ'ניקובים ואנו ללא נשק לא נוכל לעשות כלום. רצתי לעשות אחד משני הדברים: להביא עזרה או נשק. יונה הזכיר לי את ענין הנשק ואני חושב שאלמלא כן לא הייתי בכלל חושב לכוון זה."

מסקנות

11. אינני סבור שיש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים או משמעתיים נגד מאן דהוא מן המוזכרים לעיל ואלה נמוקי:

א) בדיקה זו של התנהגות המלווים מן הראוי שתיעשה לאור שתי ק ב ו צ ו ת של מבחנים ואלו הן:

(1) האבחנה בין מידת הסבירות של פעלם האינסטינקטיבי לאור הנסיבות אליהן נקלעו המלווים מיד אחרי כניסת המחבלים לבית הספר לבין מידת הסבירות של פעלם תוך המתכלות, לאחר מעשה, על השתלשלות האירועים המראגים.

לשון אחרת, עלינו לבחון יישומם של כללי ההתנהגות הדרושים לנסיבות הקונקרטיות שבפנינו ולבחון מעשיהם של המלווים על רקע הנסיבות כפי שנראו ל ה ם אותה שעה.

(2) האבחנה בין המישור המוסרי-החברתי והנורמות החייבות לנהוג בו, לבין המישור המשפטי והמשמעתי המתיחס לאמות מידה שכבר מצאו גבושן בכלליו של החוק הפלילי ובחוקות משמעת.

יש תהליך לפיו הופכות נורמות חוסריות וחברתיות.שאין להן בסיס בחוק החרות,לנורמות משפטיות מבוכות, אשר סנקציה לצדן, אך רק הובן הוא שבחינה כלשהי של התנהגותו של פלוני, נוקטת באמות המידה הנוהגות אותה שעה.

ב) הנני מסכים בטלואה עם קביעתה של ועדת הבירור לפיה כל מי שמופקד על קבוצת תלמידים, אחראי לשלומם וחייב להשאר צמוד אליהם ולהנהיגם תמיד ועל אחת כמה וכמה בעת צרה. אוסיף מצדי כי באותה מידה בה גדלים החלות וחומר האונים של הסרים לאחריותו של אחר, היינו כאשר הם, למשל, עולי-ימים, בה במידה גם גדלה האחריות של המופקד על גורלם ועליו להיות עמם בכל עת, כדי למנעם מן הסכנה הפיזי ומן הסבל הנפשי. החובה הטוסרית האמורה נובעת מן האחריות לניהוגם ולשלומם של אחרים הסרים למרותו של מדריך, מורה או מפקד והיא מהווה על כן גם אחד מן היסודות של תפיסת האחריות הפקודית בנה"ל. מן הראוי שגם מורים ומחנכים יתחנכו לאור ערכים אלה, כדי שהללו יחדרו לתודעתם ויווצר מכוי סביר לתגובה מבעית-מידית מתאימה, בנסיבות המחייבות זאת.

כיום אין לחובה זו בסיס במשפט הפלילי או בכללים משמעתיים מחייבים, החלים על אזרחים מן הסוג שבפנינו.הנני מבין כי משרד החנוך והתרבות אכן שוקד עתה על הכנת המדריכים וחומר עזר עיוני אחר, לצורך הדרכת המורים והמחנכים ולמען קביעת נורמה נאותה לעתיד.

מן הראוי גם כי תבחן הדרך להפיכתה של נורמה זו לכלל משפטי ומשמעתי מחייב.

מכאן לבחינת התנהגותם של המלווים:

ג) י ו נ ה א מ ר ו ס י : תגובתו האינסטינקטיבית של מפקד המיול, שחשש מסכנת מידי של התלמידים ורץ להביא נשקו כדי להקוף את המחבלים - נראית כבירה ומובנת בעיני, בנסיבות המקרה. ניתן להבין תגובתו של חייל האץ לנשקו, מול התקפה אויב.

10/..

דעתי היתה שונה לו היה עולה מן הנסיבות כי אמרוסי יכול היה לדעת או להניח מראש שעומד לפני התלמידים יום סבתן וייסורים ארוך, בו יהיו לכודים בידי הרוצחים ובו תהיה נוכחות מבוגר, לעזר רב, אך לא זה המצב ולא יהיה זה נכון אם נפסוק בענין לאור ידיעת השתלשלות האירועים, לאחר מכן.

זאת ועוד, כאשר יש התנגשות בין שתי חובות - היינו חובת השהיה עם התלמידים והחובה ליטול נשק ולהלחם נגד רוצחים, ספק אם ניתן לקבוע מראש, כאמת כידה כללית, מהי החובה העדיפה, אלא נכון יהיה אם כל מקרה יידון לאור נסיבותיו המיוחדות.

במקרה שלפנינו לא יכול היה יונה אמרוסי, כאמור, לצפות מראש מה תהיה התפתחות האירועים, עת ביכר את הרצון לנטילת הנשק על ההישארות במקום ואינני רואה פגם כלשהו בהתנהגותו.

ד) צ י ו ן כ ה ן ו ה ר ב ע מ ר : התרשמותי מן הראיות היא כי אחרי קפיצתו של אמרוסי נגררו ציון כהן והרב עמר להמלטות מן המקום, בלי מחשבה רבה, יחד עם אותם תלמידים שהספיקו לקפוץ ולהנצל. כמובן שגם הם לא יכלו לדעת אותה שעה מה תהיה השתלשלות האירועים באותו יום.

עם זאת, ראוי היה שגם בכהלת האירוע יידעו להקדים הצלת הילדים על הצלתם הם ולא יהיו בין הנמלטים ראשונה אלא בין האחרונים. אך כאמור לעיל אין המעשה המתואר בגדר מעשה עבירה על-פי החוק הפלילי ואין כללי אתיקה או משמעת מקצועית על פיהם ניתן לראות במעשה, בנסיבות המתוארות, משום עבירת משמעת.

לאור המשמעות החינוכית והמוסרית של הענין, יש בכך אולי כדי לזרוק אור על כשירותם והתאמתם של הנוגעים בדבר לשמש כמורים - אולם ההכרעה בנושא זה איננה בתחומי או בסמכותי.

סכומו של ענין, אין במסצאים ואין בהוראות החוק הקיימות כדי לבסס א י ש ו ם פלילי או משמעתי.

12. לאחרונה: תוך בחינתה לפרטיה של השאלה הספציפית שהוצגה בפני, מוצע לראות את הנושא בפרספקטיבה הנכונה שלו; ראוי לזכור כי במסכת הטראגית של מעלות לא היה בהתנהגות המלווים לכאן או לכאן כדי להשפיע על כוונות הרוצחים ולא היו לה השלכות על מידת יכולתו של צה"ל לחלץ את הילדים.

בברכה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

העתק:
שר המשפטים

מדינת ישראל

הנני לבקש את שלמון הראשל"צ
בישיבת ערב. היועץ נתבקש
לעיבוד האולם והבטחון.

בברכה

מאת

היועץ המשפטי לממשלה

מזכירות הממשלה
29.VIII.1974

לכבוד

מנכ"ל הממשלה

משרד רה"מ הממשלה

יעל

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ב' באלול תשל"ד
20 באוגוסט 1974

אל: ראש הממשלה

הנדון: דו"ח ועדת הבירור בענין מעלות - התנהגות המלווים

הנושא

1. בהחלטה מס' 677 מיום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74) שהתייחסה לדין וחשבון של ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות, החליטה הממשלה, בין היתר, כדלהלן:

> "6. השאלות הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים והמלווים יועברו ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק אם יש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים, כשמעתיים או אחרים."

2. החלטתה של הממשלה נבעה מן האמור בסעיף 5 לפרק "סיולים" שבמסקנות ועדת הברור, דהיינו:

> "5. המלווים - הועדה רואה בחומרה רבה את התנהגותם של מפקד הסיול, המורים והחיילים אשר נשאו את התלמידים בצרתם.
>
> מושכל ראשון הוא שכל מי שמופקד על קבוצת תלמידים וכיו"ב אחראי לשלומם וחייב להשאר צמוד אליהם ולהנהיגם תמיד, ועל אחת כמה וכמה בעת צרה.
>
> במקרה הספציפי של מעלות, השארות המבוגרים עם התלמידים היתה משפיעה לטובה על מצב הילדים מבחינה מורלית והיתה אולי מאפשרת פעולה מבפנים כנגד המחבלים.

2/..

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

מדינת ישראל

משרד המשפטים

ייועץ המשפטי לממשלה

עלינו להצביע על כך שהוראות משרד החינוך והתרבות המקבעות את חומרי הלימודים של מערכני הטיול מכילות בעיקר הוראות מכניות ואינן מדגישות אחריותם של המבוגרים לשלום התלמידים. אנו מציינים זאת על אף העובדה שמושכל זה צריך היה להיות מובן מאליו.

מחובתה של הועדה לציין כי לא נתמנתה לפי חוק ועדות החקירה ולכן הקרובות הכלולות בחוק האסור להבטחת זכויות אנשים בפני פגיעה אפשרית לא יכולות היו להשמר על-ידי מתן אפשרות להתבונן בהתאם להוראות באותו חוק.

לא יהיה זה נכון איפוא, להטיל מסקנות אובייקטיביות כנגד אלה אשר לפי הסברה פגעו בעקרון האסור לעיל והמופקדים על נקיטה באמצעים משפטיים או משמעתיים נקראים למתן הזדמנות נאותה להגנה ולהסבר לפי שהשר, לכאורה, את העקרון האסור."

3. הארועים אשר שמשו יסוד לקביעותיה של הועדה סוכמו על-ידיה ברו"מ המסכם כדלהלן:

"המחבלים השתלטו על בית-הספר כאשר שניים עולים לקומות העליונות ואחד נשאר בקרבת הכניסה. המחבלים רכזו את הבנים בסוף הפרוזדור שבקומה השניה והורידו את הבנות מהקומה השלישית אף הן לקומה השניה. כאותו פרק זמן עלה ועקנין (אחד המורים - ס.ש.) לקומות העליונות, העיר את הישנים וצעק: "מחבלים! כל מי שיכול יברח". נהג המכונית אשר ישן בקומה השניה יחד עם הבנים פרץ את דלת הכתה הקיצונית וקפץ דרך החלון. יחד עמו קפצו מספר ילדים, המורים ציון כהן והרב יוסף עמר, מפקד הטיול יונה אטרוסי וקצין החיילים גבי אלמסי ומאיר עמר. בבנין נשארו כ-לא ילדים, שתי חובשות, המורה עדנה סטרולוביץ והמורה יצחק ועקנין."

<u>הבדיקה</u>

4. דבריה של ועדת הבירור המצוטטים בסעיף 2 לעיל מתייחסים, איפוא, לאנשים הבאים:

א)	יונה אטרוסי	-	מפקד הטיול
ב)	ציון כהן	-	מורה
ג)	הרב יוסף עמר	-	מורה
ד)	מאיר עמר [redacted]	-	מלווה

3/..

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ה) [redacted] מסל אלפסי בבריאל - מלווה

המורים יצחק ועקנין ועדנה מסרולוביץ שהו כזכור עם התלמידים, כל העת, עד לחילוצם.

5. מאחר ומסל עמר מאיר ומסל אלפסי בבריאל הם חיילים בשרות סדיר והיו חייבים כאמור גם בעת המיול, העברתי את המאלות הנובעות לאחריותם לחקירה ולהחלטה במסגרת הצבא. לומה הנני מצרף חוות-דעתו של הפרקליט הצבאי הראשי בקשר לשני החיילים האמורים, אשר הורה על חקירת מצ"ח והחלים לסגור את התיק לאור תוצאותיה של החקירה האמורה.

6. לענין מתן האשמות להגנה ליונה אמרוסי, ציון כהן והרב יוסף עמר, כהמלצת ועדת הבירור, ביקשתי מהמשטרת ישראל להודיע למם תוכן דבריה של הועדה ולשאלם אם יש ברצונם להוסיף הסברים; כן עברתי על העדויות שנמסרו בפני ועדת הבירור ובמשטרה, ביום האירוע.

7. ציון כהן שוחה בחו"ל מעת תחילת מיבולי בנושא ועד היום ועל כן ההתבתי לגביו רק על עדותו שנמסרה לועדת הבירור.

<u>הסברי המלווים</u>

8. <u>יונה אמרוסי - מעקב המיול:</u>

א) יונה אמרוסי מעקב המיול נחקר על-ידי ועדת הבירור על המיבות לבריחתו מביה הספר, ואלה דברי הועדה, המסכמים תוכן עדותו:

"לפי עדותו של יונה אמרוסי, מעקב המיול, הוא החליט לברוח כדי לנסות למכונית הוולבו המונה בסגרש ולהוציא ממנה את כלי הנשק על מנת להחזיק המחבלים, אולם לאחר שאחד המחבלים שנשאר עומד ליד דלת הכניסה לביה"ס ירה לעברו נאלץ לברוח לכיוון בתי העיירה הערביים ומשם לאחר שלא הצליח להתקשר למשטרה ביקש מסרבזת המלבון 14 להודיע על הסקרה למשטרה.

לפי עדותה של גרקים מרדכי, החובשת שיצאה מאוחר יותר עם המכתבים, אמרו לה התלמידים בבנין שהם יודעים "שיונה קפץ לקחת העוזי", לאחר מכן כשנפגשה עם יונה אמרוסי אישר לה "שהוא קפץ באמת בשביל לקחת נשק, וירו לעברו צרורות." יחד עם זאת הוסיפה גרקים,

4/..

ארכיון המדינה נחשף חלקית ארכיון המדינה

"חוץ מזה הוא היה כל כך נרגש, הוא כל כך דאג לילדים... לא יכולתי להחרשם ממש ממה שהוא אמר."

ב) עדותו במשטרה של אמרוסי נמסרה רק ביום 15.8, הואיל ושירה בשירות מילואים מעיל והתקשו לזמנו. להלן הקטעים הרלבנטיים מתוך עדותו:

"... אני רוצה לציין שבמופס אשור הטיול שהביא מהמשטרה נכתב שאין צורך לשאת נשק."

"באותו זמן נתתי הוראות לחיילים שאתם הנשק לא למסור בשום אופן נשק לתלמידים מאחר וידועה לי הוראה מפורשת ממשרד החנוך מקוח על הגדנ"ע כי אין לקחת נשק אוטומטי למסעות ולכן רציתי שהנשק יישאר ברשותם של החיילים..."

"כשהתארגנו ללינה אחרי הצהריים הונח כל הנשק, שני העוזים שהביאו החיילים עמר ואלפסי, בתוך מכונית הוולוו הסגורה. זה היה בעקבות הוראה שלי כדי שהתלמידים לא יגעו בנשק..."

"... בשעה רבע לארבע בערב, העיר אותי ציון כהן ואמר לי: "יונה קום יש מחבלים". אני ישנתי בפרוזדור עם כל הבנים, ליד המדרגות. קמתי וראיתי כמטר לידי שני מחבלים שצעקו בעברית להכנס כולם לפרוזדור. ראיתי שיש להם נשק, היה כבר אור של השחר. המחבלים כוונו אלינו נשק כשכל אחד עומד בפינה אחרת. ראיתי ברשותם קלצ'ניקובים עם מחסנית בפנים חגור והרמיל. ברגע שהתחילו לרכז את כולם פנימה הבנתי כי הם רוצים להרוג את כולם יחד בתוך הפרוזדור, אפילו שלא אמרו זאת. הלכתי לסוף הפרוזדור, הרגשתי דחף אינסטינקטיבי שאני חייב להביא את הנשק כדי שאוכל לירות במחבלים. לא חשבתי שהתלמידים ישארו לבד ושהשוב יוהר שאני אבוא ואירה בהם. נהג המשאית מיכה, מרץ את דלת הכתה כלומר הדלת שמפרידה בין הפרוזדור לאחת הכתות. התלטתי להכנס לכתה. הזזתי את החלון של הכתה שמאלה וראיתי שהחלון גבוה מאד. למרות זאת קפצתי ואגפתי את הבנין ורצתי יחף לכוון מכונית הוולוו כדי לעלות דרך המדרגות לאחר שאכנס לבית הספר ולירות במחבלים מאחור. בזמן הריצה למכונית נתכה עלי אש ממחבל שלישי שעמד ליד השער הראשי לבנין. כשראיתי שאין אפשרות להכנס חזרה לבית הספר לאחר שאקח את הנשק

תפסתי מחסה בצד שמאל ליד המדרגות הסוליכים לבית הספר. לאחר מכן ראיתי שהאפשרות היחידה שנותרה היא להזעיק עזרה מבחוץ. אני מעריך שעברו שתי דקות מזמן כניסת המחבלים עד שקפצתי החוצה. רצתי למבנה הקרוב לחצר בית הספר וראיתי אשה צועקת מהחלון. אמרתי לה שיש מחבלים ושאלתי אותה איפה יש טלפון, ושתסגור את הדלת מדירתה למרפסת. אני נזכר עכשיו בנקודה חשובה: לפני שקפצתי מהחלון אמרתי לקבוצת תלמידים בפרוזדור שאני קופץ להביא את הנשק. ציון כהן המורה שמע אותי שאמרתי לו שחייבים לעשות משהו עם הנשק, כן שמעו אותי מספר תלמידים ביניהם בניסין ג'רבי כי הוא אמר לי לאחר מכן כי שמע אותי אומר כך..."

"... לאחר שהתקשרתי בטלפון יצאתי החוצה ופגשתי את אחד התלמידים גבריאל דהן. שאלתיו כיצד הגיע לכאן והוא אמר לי שקפצו הרבה תלמידים מהחלון שאני פתחתי..."

"... לא חזרתי לבית הספר כי עמד מחבל בשער והיה ברור לי שאין אפשרות להכנס, לא יכולתי גם לגשת למכונית הוולוו ולקחת את הנשק כי המכונית נראתה על-ידי המחבל כי עמדה ליד השער.

שאלה: האם לא חשבת שמחובתך להיות עם התלמידים באותו זמן כשהמחבלים הגיעו? מה עוד שתפקידך היה מפקד המיול?

תשובה: לא חשבתי על כך. רציתי רק להביא את הנשק, מה שיותר מהר על מנת לירות במחבלים כי חשבתי כי המחבלים מתכוונים להרוג את כל התלמידים עם רכוזם.

אני רוצה להדגיש ביחס להערת הדו"ח על נסיעתי, כי לא היתה לי כל כוונה להמלט על נפשי ולעזוב את התלמידים, אלא רציתי להציל את התלמידים אבל זה לא יצא. אני רוצה גם לציין שאם כותבים בדו"ח באותיות גדולות ש"מפקד המסע ניסה לשווא להצטייד בנשק כדי לתקוף את המחבלים", אז איך יכול להיות שנטשתי את התלמידים כפי שכתוב בדו"ח. אני חושב שכל אדם שמגיע למצב מסוים עושה מה שהוא חושב, וזה מה שאני חשבתי שצריך לעשות. איך אפשר לכתוב שנוטשים תלמידים כפי שכתוב בדו"ח, אם אף אחד לא הגיע למצב שאני הגעתי אליו.

אני רוצה גם לציין שלא חשבתי באותו זמן שהמחבלים חושבים לקחת את התלמידים כבני ערובה, אלא הייתי בטוח שרוצים להרוג את כולם ולכן זה לא מתקבל מה שכתוב בדו"ח שהשארות המורים היתה מאפשרת פעולה נגד המחבלים. אז איך כותבים בדו"ח שהשארות המורים היתה מאפשרת אולי פעולה נגד המחבלים. זאת היא תגובתי לכתוב בדו"ח שהקראת לי, ואני שוב רוצה להדגיש שיש לי נסיון בלחימה עם מחבלים מזמן שרותי הסדיר בצה"ל, שרתי ב"גולני" כמ"כ וסמל מחלקה והשתתפתי בפעולות מבצעיות ביניהן פשיטה לפתח-לנד ושהיתי שלושים ושתיים שעות וחצי באותה פעולה בלבנון. ועל סמך נסיוני זה אני רוצה להדגיש שמה שעשיתי עשיתי מתוך הכרה, לא אבדתי את עשתונותי ואני בטוח הייתי שזה מה שצריך לעשות."

9. <u>הרב יוסף עמר</u>

א) הרב יוסף עמר מסר עדות במשטרה ביום האירוע (15.5.74) בשעה 11.00 ובאשר לנושא שבפנינו אמר:

"אמרו לנו להתרכז כולנו בסוף המסדרון. התרכזנו שם ופתאום שמעתי יריות מבחוץ. מאחר ועמדתי ליד החלון שבפרוזדור קפצתי דרכו לחצר."

ב) ועדת הבירור לא נבחה עדותו של יוסף עמר.

ג) כאשר בקשתי לגבות עדותו ב ע ק ב ו ת דו"ח הועדה, הפנה יוסף עמר את החוקר למכתב של פרקליטו, עו"ד ויסמן שנשלח לראש הממשלה וליו"ר ועדת החוץ והבטחון ולא רצה להוסיף על כך מצדו דבר. במכתב הנ"ל של עו"ד ויסמן, מיום 28.6.74 מתרעם הלה על כך שועדת הבירור לא הזמינה את מרשו והסיקה מסקנות לגביו מבלי לשמעו. באשר לנושא שבפנינו נאמר במכתב:

"4. א) מרשי אינו איש צבא, לא שירת אף פעם בצה"ל ולא היתה לו אי-פעם הכשרה צבאית או בטחונית, בעוד שכל שאר המלווים שירתו בצה"ל.

ב) מרשי, המשמש בקודש מזה כ-12 שנה כרב מושבי אזור הגליל העליון וכיו"ר אגודת הרבנים בהתישבות, עוסק כאמור בהוראת היהדות בביה"ס הנ"ל והוא הצטרף לטיול רק כדי להדריך ולפקח על התלמידים מהכתה הדתית: תפילה, הפרדת בנים ובנות, הקפדה על ארוחות ושאר הצרכים הדתיים האחרים.

ג) עם פרוץ המחבלים לביה"ס, הסתלקו מיד נהג המשאית ו-2 מורים אחרים ולאחר מכן מספר תלמידים.

מרשי, שהוא כאמור, חסר כל נסיון בעניני צבא, סבר לאור התנהגות הנהג והמורים כאמור, שבנסיבות המקרה יהא זה צודק לנסות ולמלט כמה שיותר תלמידים. הוא סייע בהמלטתם.

ד) מרשי נפגע כאשר אץ להגיש עזרה לתלמידה שנתלסה ונפגעה ברגלה וכאשר חש אליה, נפל ושבר את רגלו וגבו.

ה) לא היה בדעת מרשי למלט עצמו ולהשאיר לבד את תלמידיו."

10. <u>ציון כהן</u>

א) ציון כהן איננו נמצא בארץ והוא גם לא העיד בפני המשטרה ביום האירוע.

ב) בפני ועדת הבירור העיד כדלהלן:

"הערתי את יונה שסבב בקומה השניה ואז מחבל אחד עלה לקומה השלישית ולקח איתו את פנחס, נדמה לי והתחלנו לרכז את הילדים במסדרון הקומה השניה. זאת לפי בקשת המחבלים. יונה התעורר ואמר לי משפט בערבית: יש בעיה, הנשק בחוץ. זאת הוא אמר לי פעמיים. אח"כ הוא עמד לידי מספר פעמים. התחלנו ללכת בכוון הסוף. אני שמתי לב שנהג המשאית פרץ את הדלת. באותו רגע ראיתי את יונה קופץ מהחלון. קפצתי אחריו. יונה רץ לכוון השער אך אני רצתי לכוון השני."

"... לא רצתי לכוון השער אלא לכוון שני. שם ראיתי ניידת משטרה וחיילים. אני חושב שאלה היו אנשי הג"א. ניגשתי אליהם וספרתי להם.

שאלה: למה רצת?

תשובה: ראיתי שללא נשק אנו חסרי אונים. ראיתי שהם שלשה, חמושים בקלצ'ניקובים ואנו ללא נשק לא נוכל לעשות כלום. רצתי לעשות אחד משני הדברים: להביא עזרה או נשק. יונה הזכיר לי את ענין הנשק ואני חושב שאלמלא כן לא הייתי בכלל חושב לכוון זה."

מסקנות

11. אינני סבור שיש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים או משמעתיים נגד מאן דהוא מן המוזכרים לעיל ואלה נמוקי:

א) בדיקה זו של התנהגות המלווים מן הראוי שתיעשה לאור שתי ק ב ו צ ו ת של מבחנים ואלו הן:

(1) האבחנה בין מידת הסבירות של פעלם האינסטינקטיבי לאור הנסיבות אליהן נקלעו המלווים מיד אחרי כניסת המהבלים לבית הספר לבין מידת הסבירות של פעלם תוך הסתכלות, לאחר מעשה, על השתלשלות האירועים הטראגיים.

לשון אחרת, עלינו לבחון יישומם של כללי ההתנהגות הדרושים לנסיבות הקונקרטיות שבפנינו ולבחון מעשיהם של המלווים על רקע הנסיבות כפי שנראו ל ה ם אותה שעה.

(2) האבחנה בין המישור המוסרי-החברתי והנורמות החייבות לנהוג בו, לבין המישור המשפטי והמשמעתי המתיחס לאמות מידה שכבר מצאו גבושן בכלליו של החוק הפלילי ובחוקות משמעת.

יש תהליך לפיו הופכות נורמות מוסריות וחברתיות, שאין להן בסיס בחוק החרות, לנורמות משפטיות מגובשות, אשר סנקציה לצדן, אך רק כובן הוא שבחינה כלשהי של התנהגותו של פלוני, נוקטת באמות המידה הנוהגות אותה שעה.

ב) הנני מסכים במלואה עם קביעתה של ועדת הבירור לפיה כל מי שמופקד על קבוצת תלמידים, אחראי לשלומם וחייב להשאר צמוד אליהם ולהנהיגם תמיד ועל אחת כמה וכמה בעת צרה. אוסיף מצדי כי באותה מידה בה גדלים החלות וחומר האונים של המרים לאחריותו של אחר, היינו כאשר הם, למשל, עולי-ימים, בה במידה גם גדלה האחריות של המופקד על גורלם ועליו להיות עמם בכל עת, כדי למנעם מן הסכנה הפיזי ומן הסבל הנפשי. החובה המוסרית האמורה נובעת מן האחריות לניהולם ולשלומם של אחרים המרים למרותו של מדריך, מורה או מפקד והיא מהווה על כן גם אחד מן היסודות של תפיסת האחריות הפקודית בצה"ל. מן הראוי שגם מורים ומחנכים יתחנכו לאור ערכים אלה, כדי שהללו יחדרו לתודעתם ויווצר מכוי סביר לתגובה טבעית-מידית מתאימה, בנסיבות המחייבות זאת.

כיום אין לחובה זו בסיס במשפט הפלילי או בכללים משמעתיים מחייבים, החלים על אזרחים מן הסוג שבפנינו. הנני סבור כי משרד החנוך והתרבות אכן שוקד עתה על הכנת תדריכים וחומר עזר עיוני אחר, לצורך הדרכת המורים והמחנכים ולמען קביעת נורמה נאותה לעתיד.

מן הראוי גם כי תבחן הדרך להפיכתה של נורמה זו לכלל משפטי ומשמעתי מחייב.

מכאן לבחינת התנהגותם של המלווים:

ג) י ו נ ה א ט ר ו ס י : תגובתו האינסטינקטיבית של מפקד המיול, שחשש מסכנת מידי של התלמידים ורץ להביא נשקו כדי לתקוף את המחבלים - נראית סבירה ומובנת בעיני, בנסיבות המקרה. ניתן להבין תגובתו של חייל האץ לנשקו, מול התקפת אויב.

דעתי היתה שונה לו היה עולה מן הנסיבות כי אמרוסי יכול היה לדעת או להניח מראש שעומד לפני התלמידים יום מבחן וויכוחים ארוך, בו יהיו לכודים בידי הרוצחים ובו תהיה נוכחות מבוגר, לעזר רב, אך לא זה המצב ולא יהיה זה נכון אם נפסוק בענין לאור ידיעת השתלשלות האירועים, לאחר מכן.

זאת ועוד, כאשר יש התנגשות בין שתי חובות - היינו חובת השהיה עם התלמידים והחובה ליטול נשק ולהלחם נגד רוצחים, ספק אם ניתן לקבוע מראש, כאמת בירה כללית, מהי החובה העדיפה, אלא נכון יהיה אם כל מקרה יידון לאור נסיבותיו המיוחדות.

במקרה שלפנינו לא יכול היה יונה אמרוסי, כאמור, לצפות מראש מה תהיה התפתחות האירועים, עת ביכר את הרצון לנטילת הנשק על ההישארות במקום ואינני רואה פגם כלשהו בהתנהגותו.

ד) ציון כהן והרב עמר: התרשמותי מן הראיות היא כי אחרי קפיצתו של אמרוסי נגררו ציון כהן והרב עמר להמלטות מן המקום, בלי מחשבה רבה, יחד עם אותם תלמידים שהספיקו לקפוץ ולהנצל. כמובן שגם הם לא יכלו לדעת אותה שעה מה תהיה השתלשלות האירועים באותו יום.

עם זאת, ראוי היה שגם בבהלת האירוע יידעו להקדים הצלת הילדים על הצלתם הם ולא יהיו בין הנמלטים ראשונה אלא בין האחרונים. אך כאמור לעיל אין המעשה המתואר בגדר מעשה עבירה על-פי החוק הפלילי ואין כללי אחיקה או משמעת מקצועית על פיהם ניתן לראות במעשה, בנסיבות המתוארות, משום עבירת משמעת.

לאור המשמעות החינוכית והמוסרית של הענין, יש בכך אולי כדי לזרוק אור על כשירותם והתאמתם של הנוגעים בדבר לשמש כמורים - אולם ההכרעה בנושא זה איננה בתחומי או בסמכותי.

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

סכומו של ענין, אין בממצאים ואין בהוראות החוק הקיימות כדי לבסס א י ש ו ם פלילי או משמעתי.

12. לאחרונה: תוך בחינתה לעומקה של השאלה הספציפית שהוצגה בפני, מוצע לראות את הנושא בפרספקטיבה הנכונה שלו; ראוי לזכור כי במסכת הטראגית של מעלות לא היה בהתנהגות הטלווים לכאן או לכאן כדי להשפיע על כוונות הרוצחים ולא היו לה השלכות על מידת יכולתו של צה"ל לחלץ את הילדים.

בברכה,

מאיר שמגר

היועץ המשפטי לממשלה

העתק:

שר המשפטים

מדינת ישראל

משרד ראש הממשלה
ירושלים

ס מ ו ר

תאריך: 19 אוג 74

מספר: ד/203

אל: מזכיר הממשלה

מאת: קצין בטחון

הנדון: דו"ח ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות ב-מעלות (סודי-ביותר).

הנני מבקש להביא לידיעתך כי סרם אותר עותק מס' 22 של הדו"ח הנ"ל שהופץ למזכירות הממשלה.

בהתאם לרישומים קבלה מזכירות הממשלה 24 עותקי הדו"ח מספרים 22-45 .

ב ב ר כ ה

ש.נתנאל

הקריה בנין ג' ירושלים 91000 טל' 39211

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, י"ח באב תשל"ד
6 באוגוסט 1974

אל: שר הבטחון

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבך החלטה מס. 830 של הממשלה בישיבתה מיום ט"ז באב תשל"ד (4.8.74):

"830. <u>חבישת דגלי הילדים שנרצחו במעלות להעניק לדם זכויות על-פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ושל-פי חוק משפחות היילים שנפלו במערכה (תגמולים ושיקום)</u>

מ ח ל י ט י ם : הממשלה מורכת את ידה על מכתב התשובה המצורף בזה, של שר הבטחון לראש עירית צפת בנדון."

...

ב ב ר כ ה

(-) ג. אבנר

גרשון אבנר

העתק: שר המשפטים

[illegible]

[illegible] of Members

[illegible] Alex Brown [illegible] Chairman-for [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (U.S.A.):

"WHEREAS, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

.830 תביעת הורי הילדים שנרצחו במעלות להעניק להם
זכויות על-פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) ועל-פי
חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום)

ראש הממשלה פותח. 4.8.71

מ ת ל י ט י ם : הממשלה סומכת את ידה על מכתב התשובה הסצורף בזה
(דף 30) של שר הבטחון לראש עירית צפת בנדון.

הקריה, ג' בתמוז תשל"ד
23 ביוני 1974

066785 /מ

לכבוד
אהרון בחמיאס
ראש עירית
צ פ ת

ה ע ת ק

אהרון היקר,

אני מאשר בתודה קבלת מכתבך ומברקך בענין משפחות נפגעי מעלות.

בירדתי הענין ונמסר לי, שגושא שיקומם של נפגעים בפעולות איב עויבות ושל משפחות ששיכלו את יקיריהן בהן, הוסדר על-ידי הכנסת בחוק מיוחד, חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1970, הקובע את זכויותיהם של הנפגעים והמשפחות השכולות. הזכויות המועבקות לאלה דומות לזכויות המועבקות על-פי חוק הנכים(תגמולים ושיקום) וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה(תגמולים ושיקום), ולפיכך מאמין אני כי גם שאלת הטיפול במשפחות ששיכלו יקיריהן במקרה הטראגי במעלות תבוא על הסדרה בדרך שקובע החוק אשר יוחד לכך .

אנא מסור למשפחות השכולות את מיטב רגשי השתתפותי.

ב י ד י ד ו ת ,

שמעון פרס
שר הבטחון

ד י ן ו ח ש ב ו ן

ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות

במעלות

כפי שהוא מוגש לכנסת

ביום ד' כ' בתמוז תשל"ד 10.7.74

ירושלים, כ"ח בסיון תשל"ד
18 ביוני 1974

לכבוד
ראש הממשלה

הנדון: דו"ח הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

על-פי כתב מבוי מכ"ח באייר תשל"ד (20.5.74) נתמנינו על-ידי ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר להיות ועדת בירור לבדיקת הנושאים המפורטים מטה:

א. הכוונות של הגורמים השונים באזור מעלות נוכח ידיעות של פעילות חבלנית לקראת ה-15 במאי.

ב. הטיול של תלמידי צפת לאזור מעלות - אישורו, מהלכו ואבטחתו.

ג. הפיגועים באזור הצפון ב-15 במאי והפעולות שננקטו בעקבותיהם.

ד. המגעים לחילוץ הילדים שנלכדו בבית-הספר, לדבות המגעים עם גורמי חוץ בקשר לכך.

לפי כתב המינוי לא תטפל הועדה בנושא המבצע להצלת הילדים, תקיים את דיוניה בדלתיים סגורות ותשמור על סודיות דיוניה.

תנאים אלה נתקיימו במלואם על-ידי הועדה.

כתב המינוי הגיע לידי חברי הועדה למחרת ולאחר ההכנות והתאומים הדרושים, החלה הועדה באסוף חומר הראיות ובגביית עדויות. הועדה שמעה 35 עדים וכן קבלה את כל החומר הדוקומנטרי שהוצג בפניה על-ידי העדים או שהיא בקשה מיוזמתה מכל המוסדות והגופים שהיתה להם נגיעה לנושא החקירה. יתר על כן, מידע נוסף נתקבל מדי פעם על-ידי התקשרות ישירה עם הגורמים השונים: מידע זה נרשם והיווה חלק מחומר הראיות התעודי.

עליבו לציין שלא נתקלנו בכל קושי בהשגת חומר הראיות שנראה לנו רלוונטי לענין ובהגיבו משתוף פעולה מלא מצד כל הגורמים שפנינו אליהם.

מכתבים רבים מהציבור הרחב הופנו לועדה, לצערה לא יכולה היתה הועדה להזמין את כל הפונים להופיע בפניה, אולם הערותיהם נלקחו בחשבון אם נראו רלוונטיות לאחר בירורן.

ממצאים

לאור חומר הראיות שהובא לפני הועדה קובעת הועדה את הממצאים העובדתיים כדלהלן:

כוננות וידיעות מודיעניות לקראת ה-15.5.74

1. ידיעות - כבר זמן ניכר לפני ה-15.5.74 נתקבלו ידיעות על-ידי גורמים מודיעיניים בדבר הנכונות פעולות פח"ע. ידיעות אלו הצביעו על התקופה מסביב ל-15.5.74 כמועד לפורענויות.

מבחינת מקומות הפגועים הצפויים באזור הצפון הובילו עיקר הידיעות לאזור קרית-שמונה ולמתקנים בסביבתה הקרובה; לאזור דן, דפנה ואצבע הגליל, לאזור נהריה, חיפה וכרמיאל.

ידיעות אחרות התיחסו אמנם לאזור מעלות תרשיחא, אם כי לא במקום פיגוע. ידיעות אלה נבדקו ולא נמצא להן בסיס.

הידיעות בדבר אפשרויות פגוע בסביבות ה-15.5.74 הופצו בהתאם לנהלים בין הגורמים המופקדים על הבטחון באזור הצפון - צה"ל, המשטרה וש.נ.ב, וזמן מספיק לפני התאריך הנ"ל הוחל בהכנות לקדום פני הסכנות.

יחד עם זאת, בעדותו בפני הועדה אמר ראש אמ"ן, אלוף שלמה גזית, כי יש לזכור שבגבול הסורי התנהלה מלחמת התשה תוך אפשרות פתיחה של מלחמה כללית מצד הסורים.

2. אחריות - לתאור צעדי התגבור והאמצעים האחרים שכוחות הבטחון השונים נקטו בהם, נקרים תאור כללי של חלוקת האחריות, והתפקידים והסמכויות של כוחות הבטחון השונים המופקדים על אזור הצפון.

צה"ל מופקד על הגנת המדינה נגד אויבים מבחוץ בעוד משטרת ישראל מכח פקודת המשטרה, מופקדת על שלום הציבור, הייבו, הבטחון הפנימי.

למעשה, אין החלוקה הזאת חדה וחלקה. במרבית המקרים נטל על עצמו צה"ל בפועל את המלחמה הפעילה כמחבלים, כרב אזורי המדינה.

לפי ההסדרים שנערכו, משטר הגבול היבו תחת פיקוד צה"ל באזור הספר; דרומית לאותו קו הוא מופקד על הבטחון הפנימי של האזורים הכפריים, בכפיפות למשטרת ישראל. כדי לסייע בשמירה על הבטחון הפנימי הועמדו כוחות הג"א לרשות המשטרה לתגבור כוחה. תפקידי הג"א מתחלקים, למעשה, לשני תחומים:

(1) תפקידיה המקוריים, הייבו, פיבוי, חלוץ, וכו' שהבם תפקידים צבאיים שבהם כפופה הג"א לצה"ל.

(2) תפקידי שמירה שהיבם תפקידי בטחון פנים, החייבים להיות כפופים למשטרת ישראל מתוקף החוק.

בכל מקרה גיוס כוחות הג"א,היבו, בסגרת סמכותו הבלעדית של צה"ל.

אולם להבדיל משמירה סטטית וכיו"ב שהיא באחריות הבלעדית של המשטרה, הרי באשר לכפיפותה של הג"א למשטרה בענין הבטחון הפנימי, רואות יחידות המשטרה את עצמן חייבות בתאום בלבד עם הג"א, לפחות בדרגים הנמוכים. למעשה שורדת אי-ודאות אם המפקדים המקומיים זכאים לתת הוראות להג"א ואם מפקדיה המקומיים של הג"א חייבים לציית להוראות אלו, זאת למרות ההוראות המפורשטות שיצאו בנדון.

באזור העיירה מעלות, הנכללת באחריות משטרת ישראל, הוחרפה אי הודאות עקב העובדה שמפקד תחנת המשנה מעונה, שמעלות באזור אחריותה, היינו בדרגת מפקח, כעוד שמפקד הג"א במעלות היינו בדרגת רב פקד ועבד דרגות רב-סרן, כך שהמפקח לא ראה עצמו מוסמך לתת הוראות למפקד הג"א.

3. <u>תגבור הכוחות</u> - לאור הידיעות המדאיגות שנתקבלו, תוגברו כוחות צה"ל המופקדים על אזור הספר, באופן ניכר. לקראת ה-15.5.74 תוגבר סדר הכוחות של פיקוד הצפון.
כמו-כן, נבקשו פעולות לחיזוק מערכת ההגנה מפני חדירת מחבלים.

נוסף על-כך תוגבר מערך הג"א על-ידי צה"ל על-ידי הצבת חיילי מילואים נוספים בעיירות ובערים.

אמנם תגבורת הכוחות היתה ניכרת, באופן יחסי, וזאת אף על חשבון תכניות האמונים וההדרכה של צה"ל, אך יחד עם זאת לא יכלה הצבת הכוחות האמורים להבטיח ואף לא היתה מכוונת להבטיח, חסימה הרמטית של הגבול, כנגד חדירת מחבלים והובאה בחשבון העובדה שחדירה אפשרית של מחבלים תתגלה במהירות אם גם לא תמנע.

יתר על כן, פעולות שמירה בישובים גם הן אינן מבטיחות יכולת התגוננות מלאה במקרה של התקפת מחבלים, אלא משמשות בעיקר להרתעה ואתראה מוקדמת.

משטרת ישראל, היינו, מרחב הגליל, הגבירה את פעילותה, אם כי הכוחות שעמדו לרשותה לא תוגברו, הסיכה לכך היא מחסור כח האדם השורר במשטרה בכלל ודיכוי משימותיה באותו בושא בכל השטחים הפגיעים במדינה.

4. <u>השמירה במעלות</u> - במעלות עצמה אין תחנת משטרה. התחנה הקרובה ביותר והממוגה על אזור מעלות, הנה תחנת מעונה. תחנה זו הורדה לדרגת תחנת משנה עקב רה-ארגון במרחב הגליל אשר הכליל את תחנת מעונה במסגרת תחנת נהריה. הסיבה לכך נעוצה בשני גורמים: המחסור בכח אדם ומיעוט הפשיעה הפלילית באזור.
בליל 14.5.74-15.5.74 הפרישה תחנת משנה מעונה לפי בקשת צה"ל ופקודת מפקד המרחב, מספר אנשים להצבת מחסום ובתחנה נוהרו תורן וזקיף נלבד.

מפקד התחנה שהיה ב-14.5.74 בחופשה חזר לפנות ערב לתחנה וביקש ממפקד הג"א במעלות היערכות וערנות מוגברת לאור הידיעות שהיו לשניהם על פעילות צה"ל באזור. לאחר מכן נסע לביתו במושב אלקוש שמרוחק כ- 7-8 ק"מ מתחנת מעונה. יש לציין שלמרות שהשתקע באלקוש ערב מלחמת יום הכיפורים שרם הותקן בו טלפון.
השמירה במעלות עצמה היתה מפקדת בידי הג"א; לרשות מפקד הג"א במקום עמדו אנשים שגויסו זמן קצר לפני כן לאחר שעברו אמונים בנשק. אנשי הג"א הועסקו
באותם הימים בסיורים, בסריקות אחר עצמים חשודים ובשמירה, בין היתר על בתי הספר בזמן הלימודים הם נהגו להפסיק את עבודתם בשעות הלילה, מחוץ למפקד ולתורן שנמצאו תמיד במרכז הבקרה.

לאור הידיעות שנתקבלו ועקב הפגיעה בסנדר בליל ה-14-15.5.74 הורה מפקד הג"א לאנשיו, בין השעות 03:00 ל-04:00, להתחיל בעבודות השמירה והסריקות מוקדם יותר.

עד ל-12.5.74 תוגברה השמירה במעלות על-ידי כתת חיילים של צה"ל

שמנתה 10 חיילים, יחידה זו הוצאה בשעות הבוקר של ה-12.5.74 ולא הוחלפה על-ידי יחידה אחרת. הסיבה לכך היתה שהתגבורות כוונו לאזור הגבול שלשם התמקדו הידיעות בדבר כוונות הפגוע של המחבלים.

בלילה שבין 14.5.74 ל-15.5.74 לא היתה איפא, כל שמירה נמעלות.

5. <u>חדירת החוליה</u> - בשעות הבוקר של ה-13.5.74 התעורר חשד של חדירת חוליה באזור זרעית. ידיעה על כך במסרה לפקוד הצפון, הכוחות שבדקו את חשש החדירה הגיעו למסקנה שאכן היתה חדירת של חולית מחבלים ולצורך המרדף בבקטו כל הפעולות הדרושות לגלוייה. פעולות אלו נמשכו במשך כל הזמן בימים 14.5.74 - 13.5.74 עד לפגוע בשבדר, כולל סיוע במסוק אך לא הצליחו לגלות את החוליה, ידיעה על חדירת החוליה הועברה טלפונית, עוד בשעות הבוקר המאוחרות, 13.5.74 לכל הגורמים, לרבות מחוז הצפון של משטרת ישראל ומרחב הגליל ואף תחבת המשבה במעובת הודעה.

ט י ו ל י ם

1. הוראות ורישוי

בושא איטור הטיולים הוסבר באופן כללי, לאחר תאום בין המשטרה והצבא, במערכת הוראות שפורסמו לידיעת הצבור בחוברת ללא תאריך. מערכת הוראות זו איבבה מושתתת על חוק או תקנות ומעמדה, איפוא, אקסטרה-משפטי.

לפי חוברת זו:

"גופים מטיילים" יהיו משני סוגים:

א) קבוצות מטיילים בלתי מאורגנות המונות עד 12 אנשים כל אחת.

ב) קבוצות מטיילים מאורגנות המונות מעל ל-12 אנשים כל אחת.

כל יתר הטיולים ייחשבו כטיולים פרטיים.

לגוחיות המטיילים קבעו צה"ל ומשטרת ישראל בוהלים לגבי סוגי הטיולים השונים והם:

א) טיול שאינו מצריך כל איטור.

ב) טיול המצריך תאום של 10 ימים מראש.

ג) טיול המצריך תאום של שלשה שבועות מראש.

לטיולים פרטיים אין צורך של סוגי הטיולים א' ו-ב' /בתיאום
דלעיל והם חייבים לתאם רק במקרה של טיול המצריך תאום של שלטה שבועות מראש"

במופס הבקשה לאישור לעריכת טיול, המוגש מטעם הגוף מארגן הטיול למשטרה, מופיעים מספר תנאים והוראות לגבי עריכתו. תנאים אלה מחייבים נטיאת נשק רק בעת ליווה מחוץ לגבולות ישוב כאשר יש צורך בשמירה של מבוגרים חמושים.

יחד עם זאת, מבפק הפיקוח על הגדב"ע במשרד החינוך והתרבות נשק למטעות הנערכים מטעם הגדב"ע.

הפניה לקבלת אשור יכולה להעשות בתחנות משטרה בכל אזורי הארץ ולאו דוקא בתחנת המשטרה באזור בצוע הטיול. משניתן האשור לעריכת טיול אין יחידות המשטרה באזור מודעות לקיומו אלא אם כן הודיע מפקד הטיול למשטרה על המצאותו במקום. בהתאם לדו"ח צוות הבדיקה - טיולים מאורגנים בישראל של משטרת ישראל, היה קיים עד לפני מספר שנים נוהג להעביר המידע על טיולים מתחנת המשטרה המאשרת לתחנת המשטרה באיזורה בערך הטיוך. אולם, נוהג זה לא קיים מאז 1968.

מאחר ולהוראות האמורות אין כל בסיס חוקי אין גם, בדרך כלל סנקציות על הפרתן, אלא אם מבקש האשור נמצא במסגרת ארגונית שאימצה לעצמה את הוראות המשטרה, כמו למשל מערכת החינוך הממשלתית.

הוראות המשטרה בדבר רשוי טיולים אינן, איפוא, למעשה יותר מאשר עצה טובה מעורך הטיול בקש או לא בקש לקבלה, והיה אם בקשה, רוצה-מקיים אינו רוצה - אינו מקיים, כל זאת על אחריותו ומבלי שיהיה מצד המשטרה מעקב על ביצועה, או יכולת מעשית לפקח על ביצועה.

בנוסא הטיולים של בתי הספר הממלכתיים מוסבר בהוראות שהוצאו על-ידי מנכ"ל משרד החינוך כאשר הטיול נערך במסגרת הגדנ"ע חלות עליו הוראות מיוחדות אשר הוצאו מטעם הפקוח על הגדנ"ע במשרד החינוך והתרבות.

על-פי מערכת הוראות זו קבלו אישור המשטרה הבה חלק מהתנאים המוקדמים לעריכת הטיול. מכאן נובע שטיול במסגרת מערכת החינוך חייב בציות להוראות המשטרה והוראות משרד החינוך והתרבות, כאשר הפרת ההוראות גוררת אחריה סנקציות ממשמעתיות במדה, כמובן, שהמפר נתון לסמכות בית הדין המשמעתי של בציבור שירות המדינה, או של אחת הרשויות המקומיות בהן קיים בית דין כזה.

הוראות משרד החינוך והתרבות, הן לגבי גדנ"ע והן לגבי מסגרות אחרות, הבן מפורטות והן באות להשלים את הוראות המשטרה.

2. <u>סיור ביה"ס התיכון העירוני ורחב מצפה</u> -

הטיול הנדון היווה חלק מתכנית הלימודים השנתית ובמסגרת פעולות הגדנ"ע. כל התנאים המוקדמים, הייבו, אישור מנהל בית הספר אשור המפקח הכללי של הגדנ"ע במשרד החינוך והתרבות, סיור מוקדם של המסלול, אשור המשטרה וכיו"ב בתמלאו.

משטרת מרחב הגליל שיבתה רק פרים אחד והוא ליבת המטיילים בחורשה מחוץ למעלות. כל הסידורים הדרושים עם ביה"ס "נתיב מאיר" במעלות נעשו כדין.

אף כי המשטרה לא חייבה להצטייד בנשק, צויד המייל השני רובים על פי דרישת הפקוח המחוזי של הגדנ"ע וכן הצטרפו, לטיול שני חיילים בחופשה שהיו מצויידים בתת מקלעים עוזי. לטיול בחלוו, בנוסף על מדריך הגדנע יובת אמרוסי, ששמש מפקד הטיול השתי חובשות, אחת מהן סג"מ בצה"ל; שלושה מורים ומורה אחת; וכן נהג המטאית שנתלווה לטיול.

לפני עריכת הטיול נודע למנהל ביה"ס כי בקרב ההורים קיים חשש מסויים לשלוח את ילדיהם לטיול ועל כן נתן הוראות למחנכים להפגש עם ההורים ולאפשר אי השתתפות התלמידים בטיול לפי דרישת ההורים. כתוצאה מכך לא השתתפו בטיול כ-90 ילדים שהיו אמורים להשתתף בו ומספר המשתתפים עמד על כ-100 ילדים בלבד.

לאחר יציאת הטיול לדרך הורה יונה אמרוסי מפקד הטיול לאחד המורים יצחק ועקנין, לפנות למשטרת עכו ולברר אם חל שינוי בהוראות הקיימות. עדויות יצחק ועקנין ורב סמל בן ארי אמנם אינן בתאום מלא, אך אנו קובעים כי אין המשטרה הורה שלא לרדת מהכביש ביום השני של הטיול (15.5.74). אך איחר את מסלול הטיול של ה-14.5.74. הבחיית אין המשטרה לגבי מסלול ה-15.5.74 ניתנה בהתחשב בידיעתו שיש פעילות צבאית בשטח.

בעת שועקנין שהה במשטרת עכו המשיך אמרוסי בנסיעה עד גשר עברון שם פגש בחיילים שהורו לו לא להכנס לוואדי קרון משום שמתקיים מרדף אחרי מחבלים. אמרוסי חזר לנהריה שם אמור היה להפגש עם ועקנין ולאור המידע שקבל מהחיילים ומועקנין התקשר עם מפקח הגדנ"ע בחיפה על מנת לודא אם יש להמשיך בטיול. המפקח א. ארם אשר את המשך הטיול אגב שינוי במסלול שאינבר דלונסי לבוטא החקירה.

כאן ראוי לציין, שתי עובדות נוספות:

א) במברק מיום 13.5.74 הנחה המטה הארצי של המשטרה לפי בקשת צה"ל, את מחלקות הסיור המחוזיות לא לאסר, החל מתאריך המברק טיולים בתחום של 10 ק"מ דרומית מגבול הצפון, בלי תאום מוקדם עם מטה מחוז הצפון, שיתאם מצידו עם פיקוד הצפון. מברק זה הגיע למטה מרחב הגליל ב-14.5.74 וק לאחר שועקבין עזב את תחנת המשטרה בעכו.

המברק, כלשונו לפי דבריו של המפכ"ל, לא חייב בטול טיולים שכבר אושרו קודם לכן.

ב) סיור סקר ביום 14.5.74 מתוך מסוק, במסגרת המרדף, שמחים שבהם התנהל המרדף וכשראה טיולים בדרך הורה להם "להתקפל".

הטיול מצפת הגיע לביה"ס "נתיב מאיר" במעלות בערך בשעה 16.30 וההמקם בו. לפי עדותו של אמרוסי בפני הועדה, רצה, בהתאם להוראות, לגשת למשטרת מעונה כדי לקבל הנחיות בדבר המשך הטיול למחרת, ברם, בדרך פגש שוטר ממשמר הגבול שיעץ לו לפנות למשטרה רק למחרת בבוקר כי לאחר סיורי הבוקר תהיה המשטרה יותר מעודכנת. משטרת מעונה לא ידעה, איפוא, על קיום טיול צפת בביה"ס נתיב מאיר.

באותו ערב היו בסביבת מעלות עוד שני טיולים של מערכת החינוך אשר משטרת מעונה לא היתה מודעת לקיומם. אחד מהם עמד להתמקם בחורשה ליד בית הבראה אך המשטרה הורתה לו ללון בשטח תחנת המשטרה.

טיול שני התמקם בביה"ס האזורי במעונה. מוטר שבקש המטיילים לנהוג בערנות, בעגה, לדבריו על-ידם בגסות.

הרכב של הטיול מצפת, מטאית ומכונית פרטית (האוטובוס שעמד לרשותו שוחרר בצהרים במעיליא) הוחנו ברחבת החניה בכניסה לחצר ביה"ס, ליד הכניסה למבנה חדר האוכל.

אמרוסי הלין את הבנים בפרוזדור הקומה השניה ואת הבנות בפרוזדור הקומה השלישית והפקיד שמירה ליד דלת בית הספר שנעלת אמנם בבריח, אך מורכבת ממסגרת מתכת וברובה עשויה זכוכית ללא סורגים.

השמירה היתה מורכבת ממורה ושני תלמידים שאמורים היו להתחלף, השומרים אמורים היו לעמוד ליד הדלת בתוך הבנין ונתנה להם הוראה לצאת מדי פעם על-מנת לראות את מצב הרכב. כן הורה להם אמרוסי לא לפתוח את הדלת לאף אחד.

כדי למנוע גישת הילדים לנשק הוסתרו הרובים והתת מקלעים בתא המטען של המכונית הפרטית שהייתה מסוג וולבו סטיישן (תא המטען היוו חלק מתא הנוסעים) כאשר הם סכוסים בשמיכה ובציוד אחר, המורה ועקנין שלא יכול היה להדדם מפאת הרעש, יצא את ביה"ס ולן במכונית הפרטית, האורות בביה"ס כובו בסביבות השעה 23:00.

הפיגועים

1. המבנה - בסביבות השעה 23:30 בכביש מעובה, כ-200 מטר לפני הכניסה לצוריאל ניסה אלמוני לעצור מבנה שנסע מכפר אתא בכוון לפאסוטה והוביל פועלות. משהבהג המשיך בנסיעתו ירה לעברו אלמוני שני, שעמד לפני המבנה, יריות מספר. כן נורו יריות גם על-ידי אדם אחר מאחורי המבנה. הנהג נפצע אך המשיך בנסיעתו, אחת הפועלות נהרגה ואחרות נפצעו. אף כי המבוע נפגע המשיך המבנה בנסיעתו עוד כ-2.5 ק"מ מאחר והכביש היה במורד, ונעצר על גשר אלקוש. הנהג הלך בכוון לאלקוש על מנת להזעיק עזרה ובאסף באמצע הדרך על-ידי מכונית שנזדמנה למקום ושבה היו אנשי צבא והוכנס לאלקוש. מאלקוש, נמסרה בסביבות השעה 00:30 הודעה למשטרה, למגן דוד אדום בתחנת הג"א במעלות כדי להביל אמבולנס וכן נמסרה הודעה לפקוד צפון.

בתחילה האמינו כל מקבלי ההודעה שהפיגוע בוצע במקום העצרו של המבנה ובהתאם לכך סרקו חוליות הצבא שהגיעו למקום את הסביבה הקרובה לגשר אלקוש וגילו עקבות בעלי גומי ליד מקום עמידת המבנה, אולם לא במצאו תרמילי כדורים או שברי זכוכית. כל הגורמים היו מאוחדים בדעתם כי המחבלים יגסו לברוח אל מחוץ לגבולות המדינה, כמקובל עד כה, אחרי הפגוע הראשון.

סג"צ דוד פרנקו, מפקד מרחב הגליל של המשטרה, יצא לבית החולים בנהריה, לשם הובלו הפצועים, ורק מתוך חקירת הנהג קרוב לשעה 01:00 הובהר לו מקומו הנכון של הפגוע.

לכוחות הצבא שהגיעו לנטר אלקוס לא נודע באותו לילה שמקום הפגוע היה כ-2.5 ק"מ במעלה הכביש, אלא הם יצאו מתוך ההנחה שמקום הפגוע במקום עצירתו של הטנדר. רק לאור היום במצאו תרמילים ומחסניות פזורים במקום הפיגוע כ-200 מטר מערבית לכניסה למושב צוריאל, מקום ממנו ניתן להשקיף בבירור על מעלות.

2. <u>הפגועים במעלות</u> - ב-15.5.74 ב-03:30 נכנסה חולית מחבלים לבית מס' 134 הנמצא בשולי העיירה מעלות בצדה הדרום-מזרחי ליד הכביש הראשי. הבית בן 3 הקומות מעל עמודים נמצא בטורת בתים בגובה זהה; בין שורת בתים זו ובין סוף השטח הבנוי ישנן שורות נוספות של בתים, אך אלה בני קומה אחת בלבד.

המחבלים עלו לקומה העליונה, ירו לתוך הדירה בקומה זו נכנסו לתוכה ומשמצאוה בלתי מאוכלסת ירדו במדרגות אגב ירות לתוך הדירות. באחת הדירות בקומה השניה נמלט מהם זקן בעבדו למרפסת הדירה הסמוכה.

נראה הדבר כי מאחת הדירות בקומה התחתונה יצאה הגב' כהן ז"ל כשהיא לבושה, עם בנה והם נהרגו על-ידי המחבלים על המדרגות. מר כהן ז"ל נהרג בפתח ביתו וים מקום לסברה שעמד להתגונן על חייו באמצעות ידית של שוריה.

לפי עדותו של מר יעקב קדוש, פועל הנקיון של המועצה המקומית, הוא יצא קרוב לשעה 04:00 לעבודתו והתחיל להוציא את פחי האשפה. כשמר קדוש היה במטעול העולה לכוון ביה"ס, ליד בית הכנסת, במרחק הליכה בן כמה דקות מבית משפחת כהן, ראה שלושה אנשים וברכם לשלום. הוא נשאל על-ידי אחד מהם בעברית (ולאחר מכן בערבית) למעשיו במקום ומיד לאחר מכן נורה ונפל פצוע. לשמע זעקותיו לעזרה נאסף על-ידי מר שמעון מיאל שהכניסו לביתו ושם ספר לו קדוש על המקרה בערך באותן המילים בהן השתמש בפני הועדה.

המורה יצחק דעקין שכאמור ישן באותו לילה, במכונית הפרטית בחניון ליד ביה"ס, התעורר לשמע ירייות, זמן מה לאחר מכן הוא ראה לפתע שלושה אנשים ליד המכונית שבאיום בנשק גררוהו אל מחוץ למכונית ודרשו את מפתחותיה. דעקין חפש, אך לא מצא את המפתחות ואז בצטווה על ידם ללכת קדימה בכוון לדלת הכניסה של ביה"ס; שם הוא נדרש לבקש את פתיחת הדלת וזו אכן נפתחה על-ידי המורה ציון כהן. אשר ראה אותו ואת המחבלים דרך הזכוכית. המחבלים השתלטו על ביה"ס כאשר שניים עולים לקומות העליונות ואחד נשאר בקרבת הכניסה. המחבלים רכזו את הבנים בסוף הפרוזדור שבקומה השניה והורידו את הבנות מהקומה השלישית אף הן לקומה השניה.

באותו פרק זמן עלה ועקבין לקומות העליונות העיר את הישבים, צעק "מחבלים! שכל מי שיכול יברח", בהג המשאית אשר ישן בקומה השביה יחד עם הבנים פרץ את דלת הכתה הקיצונית וקפץ דרך החלון, יחד עמו קפצו מספר ילדים, המורים ציון כהן והרב יוסף עמר, מפקד הטיול יונה אמרוסי ושני החיילים גבי אלפסי ומאיר עמר. בבנין נשארו כ-85 ילדים, שתי חובשות, המורה עדנה סטרולוביץ והמורה יצחק ועקבין.

לפי עדותה של החובשת סג"מ ברקיס מרדכי העובדה שנשארו מבוגרים עם הילדים השפיעה לטובה משום שהילדים היו מבוהלים והבנות במצב של היסטריה.

לפי עדותו של יונה אמרוסי, מפקד הטיול, הוא החליט לברוח כדי לגשת למכונית הוולבו החונה במגרש ולהוציא ממנה את כלי הנשק על מנת להתקיף המחבלים. אולם לאחר שאחד המחבלים שנשאר עומד ליד דלת הכניסה לביה"ס ירה לעברו באלץ לברוח לכיוון בתי העיירה הקרובים ומשם לאחר שלא הצליח להתקשר למשטרה ביקש ממרכזת הטלפון 14 להודיע על המקרה למשטרה.

לפי עדותה של ברקיס מרדכי, החובשת שיצאה מאוחר יותר עם המכתבים, אמרו לה התלמידים בבנין שהם יודעים "שיונה קפץ לקחת את העוזי" לאחר מכן כשנפגשה עם יונה אמרוסי אישר לה "שהוא קפץ באמת בשביל לקחת נשק, וידו לעברו צרורות". יחד עם זאת הוסיפה ברקיס, "חוץ מזה הוא היה כל כך נרגש, הוא כל כך דאג לילדים.... לא יכולתי להתרשם ממש ממה שהוא אמר."

3. המאורעות בבנין ביה"ס - מיד לאחר השתלטות המחבלים על הבנין ריכזו את הילדים בכתה הפרוצה הניחו בה חומר נפץ וחברו אותו למערכת הפעלה.

במשך היום נשאר מחבל אחד לפחות בכתה, שני עמד ליד החלון בפרוזדור וניהל את המשא ומתן עם אנשינו ואילו השלישי הסתובב בין השנים. גישתם העוינת והמאיימת של המחבלים רפתה במשך הזמן והתקיימו אף שיחות בין הילדים ובין שניים מבין המחבלים שדברו עברית. המחבלים הסבירו לבני הערובה על תכניתם לפוצץ את ביה"ס בשעה 18:00 אם עד אז לא ישוחררו 20 מחבלים מבתי הסוהר בארץ וישלחו לדמשק. היו גם ילדים ששותפו על-ידי המחבלים בקריאה ברמקול לאנשי הצבא אשר נהלו את המשא ומתן עמם.

זמן קצר אחרי ההשתלטות שלחו המחבלים את התלמיד חלפון ג'רבי עם צרור מכתבים החוצה על מנת למסור אותם למשטרה ובערך ב-05:30 דרשו מהחובשת סג"מ ברקיס מרדכי, לאחר שרב הילדים הצביעו עליה, לצאת עם צרור מכתבים נוסף כדי למוסרם בחוץ. החובשת סרבה תחילה לצאת ולנטוש את הילדים אך אולצה לעשות כן.

בתוך בית הספר נשאר יחס המחבלים כלפי הילדים בדרך כלל הוגן, אם כי בהתחלה היו מקרים של הפחדת הילדים על ידי ירויות בין רגליהם.

לפי עדות אחד הילדים במשטרה קללו המחבלים את ועקנין על שלא מסר להם את מפתחות מכוניתו.

לאחר סיום הפעולות הצבאיות ערכה משטרת ישראל השוואת תרמילי הכדורים שנמצאו במקום פגוע הטנדר עם תרמילי הכדורים שנורו במבחן בליסטי מתוך אחד מתתי המקלע מסוג קלצ'ניקוב שנמצאו ליד המחבלים ההרוגים ונקבע כי התרמילים שנורו על הטנדר נורו מאותו תת מקלע. על כן אנו קובעים כי הפגועים המתוארים לעיל בוצעו על ידי אותה חולית מחבלים בנגוד למענתו של אבו לילה מהועדה המדינית של ארגון חוטמה כפי שהושמעה במסגרת מסיבת עתונאים בבירות.

פעולות כוחות הבטחון

1. הג"א - למפקד הג"א במעלות רב פקד פיטר זילברשטיין נודע בערך בשעה 01:30 כי הפצועים שהובלו מאלקוש על ידי האמבולנס נפצעו מיריות. מפקד הג"א הודיע על כך למפקדיו וכן הצביע, לדבריו, על כך שמעלות אינה מוגנת. לדבריו הרגיעו מפקדו על סמך הטצאות כוחות צה"ל במקום.

מפקד הג"א לא שמע בעצמו את היריות בבית כהן אבל זמן קצר אחריהן באו אליו תושבים מבוהלים. הוא לא האמין לספוריהם והשתדל להרגיעם אך שלח שני תורנים לבדוק את המצב; אחד מהם סרב בתחילה לצאת אולם יצא לאחר פקודה וכפי שנודע לאחר מכן הלך ישר לביתו. מפקד הג"א התקשר עם אנשיו והודה להם להם להקדים את סריקות בתי-הספר ובעצמו יצא לבית כהן.

2. משטרת ישראל - מפקד תחנת מעונה, מפקח יאיר ירדני, קבל בביתו באלקוש ידיעה טלפונית, דרך טלפון של שכן, על הפגוע בטנדר, הוא ניסה לגשת לתחנת מעונה אך בעצר על גשר אלקוש על-ידי בגמ"ש של מג"ב שלא נתן לו לעבור. המפקח ירדני חזר לאלקוש, העיר את התושבים וארגן שמירה. הוא היה משוכנע מתוך בסיונו והכרתו את המנטליות הערבית, כי החוליה היא חולית מחבלים שהסתפקה בפיגוע בתחבורה הצבורית ונמצאת עתה בדרך הנסיגה לגבול.

בהתחשב באמור לעיל לא היתה לו כל דאגה לשלום מעלות רק ב-04:05 נודע לו מיומנאי התחנה על השתלטות המחבלים על ביה"ס. הוא שמח שההשתלטות לא היתה ביום, כאשר יש ילדים בביה"ס, כי הרי לא ידע שהתמקם שם מיול. לאחר מכן נסע למעלות.

מפקד מרחב הגליל, סנ"צ דוד פרנקו, קיבל ידיעה על היריות קרוב לשעה 04:00 בהיותו במטהו ומיד יצא למעלות. עוד בדרכו התחיל לגיים את כוחות המשטרה ולהפנותם למעלות, כך שתוך זמן קצר עמדו לרשותו מוטרים רבים במעלות. גם סנ"צ פרנקו, ככל יתר אנשי הבטחון, לא העלה על הדעת, כי אחרי הפגוע הראשון ליד צוריאל תבוא פעולת מחבלים נוספת והוא כאחרים היה משוכנע כי פני החוליה לבריחה אל מעבר לגבול.

3. צה"ל ומג"ב - כוחות צה"ל ומג"ב שהיו בסביבת מעלות עקב הפיגוע בטנדר, הגיעו לבית מס' 134 במעלות זמן קצר ביותר אחרי הרצח ודקות ספורות אחרי ההשתלטות על ביה"ס. לשמע היריות מכוון ביה"ס חשו למקום ושם נודעו להם פרטים מפי אלה שנמלטו מבית הספר.

הצבא הקיף את הבנין וניתנה פקודה מפורשת לא לפתוח באש גם אם יורים עליהם. הודעות מתאימות במסרו לפקוד הצפון.

קרוב לשעה 07:00 הגיעו אלוף פיקוד הצפון, שר הבטחון והרמטכ"ל למקום.

דרכי הטיפול בתנאי המחבלים

1. המכתבים - כאמור לעיל הוציאו המחבלים מבנין ביה"ס, באמצעות התלמיד חלפון ג'רבי ובאמצעות החובשת סג"מ ברקים מרדכי, צרור מכתבים וכן כרוזי תעמולה. התלמיד מסר הצרור לידי שוטר שמצא במקום אשר הוא מצדו מסרו לידי סנ"צ דוד פרנקו מפקד מרחב הגליל. החובשת מסרה הצרור לידי קצין צה"ל אשר מצדו מסרו למפקדיו. מכיוון שהיו מספר עותקים למכתבים במצאו מספר מכתבים גם בידי חיילים אשר דיווחו על תכנם לרמטכ"ל ולשר הבטחון. המכתבים בסופו של דבר נשארו בידי האנשים שקיבלום ולא הועברו הלאה.

המכתבים שהכילו את תנאי שחרור בני הערובה, היו מצולמים, חלקם בעברית קלוקלת וחלקם באנגלית. המכתבים הזכירו רשימת 20 מחבלים העצורים בישראל והמצורפת אליהם, אבל רשימת העצורים שהיתה מצורפת הכילה אך 10 שמות באנגלית ובערבית והיתה כתובה בכתב יד (לא מצולמת) השובה מכתב היד במכתבים המצולמים. כן נאמר לאחר רשימת 10 השמות כי על האסירים עומר קאסם ומוחמד וואר לבחור 5 אסירים נוספים וכן כי יש לשחרר את חמשת האסירים הותיקים ביותר.

המכתבים באנגלית היו מופנים לשגרירי צרפת ורומניה ולנציג הצלב האדום הבין-לאומי והמכתב בעברית הופנה אל המפקדים הישראלים, תנאי שחרור בני הערובה במכתבים אלה היו כמעט זהים אם כי בסוף המכתב בעברית היה פחות ברור.

מהמכתבים עולים בברור תנאי המחבלים לשחרור בני הערובה שבידיהם והם: הטסת 20 המחבלים המבוקשים לדמשק, עם הגעתם לשם תנתן על ידי אנשי חוטמה מילת קוד המאשרת שיחרור המחבלים בדמשק ואשר תגיע לידי שגרירי צרפת או רומניה. לאחר שהשגרירים ימסרו את מילת הקוד למחבלים יוסעו 3 המחבלים עם בני הערובה והשגרירים (במכתב בעברית נאמר שמחצית בני הערובה ישוחררו במקום ורק המחצית השניה תיסע עם המחבלים והשגרירים) לשדה תעופה אזרחי שם ישוחררו בני הערובה הישראליים לאחר שהשגרירים ונציג הצלב האדום יעלו למטוס יחד עם המחבלים וישמשו כבני ערובה במקום הישראלים עד הגיע המטוס לדמשק. שם יסתיים תפקידם.

השגרירים הוזהרו במכתבים מפני בוגדנות המנהיגים הישראליים והובהר כי ניתן זמן קצוב רק עד 18:00, ואם לא יענו הישראלים לדרישותיהם יפוצץ המבנה על בני הערובה.

רשימת המחבלים תורגמה מיד עם הטסה וניתנו הוראות לאיתורם והכנתם של המחבלים שהוזכרו ברשימה, אולם לתנאי המחבלים שהיו כלולים במכתבים שהיו כל הזמן בידי אנשי צה"ל והמשטרה במקום, לא ניתנה תשומת לב מרובה.

בעדותו בפניהו אמר שר הבטחון, מר משה דיין, שלא ראה את המכתבים הנ"ל. אמנם נמסר לשר הבטחון על קיומם אך מתקבל על הדעת שהוא לא יחס להם כלפרן. גם הרמטכ"ל כשר הבטחון התעלם מהם ולא יחס להם חשיבות.

מכתבי המחבלים אף לא הועברו לעיונה של הממשלה שלא ידעה על קיומם, ועל-כן לא יכלו לשמש גורם בשיקוליה.

2. המשא ומתן עם המחבלים - לאחר השתלטותם על ביה"ס החלו המחבלים לקרוא ברמקול את המכתבים והכרוזים שהוצאו מהבנין קודם לכן. בשלב זה לא התקיים כל דו-שיח שהחל רק עם בוא שר הבטחון והרמטכ"ל למעלות סמוך לשעה 07:00.

עם בואו קיבל שר הבטחון דיווח על דרישות המחבלים מפי אלה אשר שמעו את דברי המחבלים,

מטרתו הראשונית היתה ליצור מגע כלשהו עם המחבלים ולדובבם. לשם כך נבקטו מספר פעולות:

א) שיחות ברמקול.

ב) הבאת שלושת מחבלים ששמם הופיע ברשימת המחבלים המבוקשים למעלות כדי לנסות לקיים שיג ושיח עם המחבלים בביה"ס.

הדגש מלכתחילה הושם על השיחות עם המחבלים ולא על המכתבים שהוציאו מכיוון שלדעת שר הבטחון והרמטכ"ל המכתבים שהוכנו בבירות, לא יכולים היו להיות תואמים במאה אחוז למצב שנוצר במעלות. שנית, בידי המחבלים היתה היכולת לפוצץ את ביה"ס ולכן יש קודם כל ליצור מגע עמם כדי לדעת כוונותיהם. משום כך הושם דגש רב על הדברים הנאמרים למחבלים על ידינו ועל דברי המחבלים עצמם, והוקפד על דיווח לראש הממשלה ולממשלה עצמה על הדברים שנאמרו על-ידי המחבלים.

מלכתחילה הובהר שהמחבלים עומדים וחוזרים בבקשות על התנאים שהופיעו במכתבים, אמנם בתחילה לא היה ברור אם כוונת המחבלים להמיס את הילדים לדמשק, ולהסיעם באוטובוסים לשם או לשחררם כאן, אך בקודה זו הובררה מאוחר יותר.

במשך הזמן גם התברר שהמחבלים עומדים על שני טלבים בביצוע תנאיהם:

א) הטסת המחבלים האסורים לדמשק וקבלת הקוד לאחר מכן.

ב) שחרור בני הערובה והטסת מחבלי מעלות לדמשק.

עם זאת לא התפתו המחבלים להצעות המזון, המים, הרופא וסלילת קו הטלפון מצידנו, וחזרו חזור והדגש:

א) אין להאריך הזמן אחרי השעה 18:00 שעת הפיצוץ.

ב) הישראליים הם בוגדניים ואין להאמין לדבריהם (המחבלים אף הזכירו את מקרה סבנה - אשר לאחריו פורסמה ברבים הדרך בה הוליכו הישראלים את המחבלים שולל).

במשא ומתן עם המחבלים ניסו להגיע לתכנית לפיה יובטח שחרור התלמידים בו-זמנית עם המחבלים אולם המחבלים לא הגיבו להצעה זו וחזרו בעקשות על עמדתם.

התרשמות מנהלי השיחות עם המחבלים היתה כי יש לקבל האיום בפיצוץ הבנין על בני הערובה בשעה 18:00, כאיום רציני ביותר. התנהגות המחבלים הצטיינה בנוקשות יתרה והיה צורך להביא בחשבון כי הבנין יפוצץ בשעה האמורה אלא אם תגיע מילת הקוד המיוחלת לידיהם, זאת כמובן לאחר הבאת המחבלים המשוחררים לדמשק, אולם הם לא נתבקשו לחוות דעתם בנידון.

חקרנו העדים הנקיאים במבטליות הערבית, שהופיעו בפני הועדה, בשאלה האם מתקבל על הדעת כי בני העם הערבי יהיו מוכנים לבצע התאבדות. מעדותם התברר כי אמנם לפני הפעולות בקרית-שמונה ובמעלות לא העלו על הדעת אפשרות כזו, כדם מבלי לפסוק אם אמנם בקרית-שמונה התאבדו המחבלים או נהרגו, הרי לא ניתן יותר לשלול אפשרות של אינדוקטריבציה מעין זו במקרים בודדים, וכי במקרה במעלות אפשרות ההתאבדות ביחד עם בני הערובה היתה בהחלט מסתברת.

דברי המחבלים כדמקול בלקחו בחשבון על-ידי שר הבטחון והרמטכ"ל.

3. <u>פעולות הממשלה</u> - ממשלת ישראל אמורה היתה להתכנס לישיבה מיוחדת בשעה 09:00 לדיון בהפרדת הכוחות עם סוריה.

בשעה 04:45 דיווח תא"ל ליאור לראש הממשלה בביתה על השתלטות המחבלים על בית"ס במעלות ותפיסת בני הערובה.

שר הבטחון יצא למעלות יחד עם הרמטכ"ל ואמנם הגיע לשם בערך בשעה 07:00, משם דיווח לראש הממשלה 07:30 כי הוא מתכנן שני דברים:

א. ניהול משא ומתן עם המחבלים כדי להבטיח שחרור התלמידים תמורת החזרתם ושחרורם של 20 המחבלים האסורים ומחבלי מעלות.

ב. פריצה לתוך בית הספר , שלדעת דיין, התנאים לביצועה היבש די סבירים.

שר הבטחון אמר שיבוא ליש בת הממשלה בשעה 09:00 אולם מאוחר יותר ביקש להשאר בשמה וראש הממשלה אישרה אי השתתפותו בישיבת בתנאי יישלח מישהו לדווח לממשלה.

ישיבת הממשלה החלה בשעה 09:00 בדיון על הפרדת הכוחות ועם בואו של סא"ל אבנר שלו, מזכירו הצבאי של הרמטכ"ל, בשעה 09:40 החל הדיון על המצב במעלות.

סא"ל שלו דיווח לממשלה על המצב בשטח ועל אפשרויות הפעולה הצבאית, הוא לא הביא עמו את כרוזי המחבלים או את המכתב שהוציאו מן הבנין, ודיווח על תנאיהם בזו הלשון:

"בהתאם לכרוז, הם רוצים שנשחרר 20 מחבלים. הם מבקשים שיוסעו במסוק לדמשק, אחר-כך הם מבקשים שיביאו להם את שגריר רומניה או שגריר צרפת, והם יגידו לו מילת הקוד. הוא יקבל אמות מדמשק באמצעות מילת קוד משלימה שהמחבלים בדמשק ימסרו לו, ואז הם ישחררו מחצית מהאנשים שבידיהם אז ייעשו סדורים כדי להסיע אותם, ואז ישחררו את המחצית השניה. זוהי התכנית שלהם".

יש לציין שמאוחר יותר הוקרא בישיבת הממשלה כרוז של המחבלים אולם היה זה כרוז תעמולה ולא מכתב שכלל התנאים המלאים.

בדיון שהתפתח בממשלה התבררה הנטיה הכללית להמשיך המשא ומתן עם המחבלים כדי להגיע לתנאים שיבטיחו את שלום הילדים, כאשר שר אחד התנגד בצורה מוחלטת לפעולה צבאית, ואילו שר אחר תמך בעקביות בפריצה ובאי שחרור מחבלים.

כתוצאה מהנטיה להמשיך במשא ומתן עם המחבלים נדחתה לעת עתה הצעתו של שר הבטחון לפרוץ לבנין. יחד עם זאת לא דחתה הממשלה לחלוטין את רעיון הפריצה ודחתה את הכרעתה לגביו לשלב מאוחר יותר כאשר יתברר מהלכו של המשא ומתן.

רק בשעה 11:45, לאחר שעתיים של דיונים, הבהירה וסיכמה ראש הממשלה שאין הממשלה מקבלת את כל תנאי המחבלים, מה שפריץ זוהי החלפה במקום שמוש בכח "ואם החלפה תהיה בתנאים כאלה שאינם עונים על מה שנאמר כאן או שהם מעמידים כתנאי את הטסת הילדים, אז לא". סכום זה הועמד להצבעה וכל השרים הצביעו בעדו. ההחלטה הפורמלית בתקבלה בזו הלשון:

א) למען שחרור התלמידים במעלות, לשחרר את המחבלים הנדרשים.

ב) להיעזר, לצורך המשא ומתן בדבר שחרור התלמידים, בממשלת צרפת ורומניה ושגריריהם בישראל.

יוצא איפוא שאין בהחלטה פורמלית זאת הגדרה ברורה של יעדים פוזיטיביים של המשא ומתן ואין הבהרה של תנאיבו אנו כתמורה לשחרור 20 המחבלים הנדרשים והשלושה במעלות.

מעיון בפרוטוקול דיוני הממשלה מתקבל הרושם שהאולטימטום של השעה 18:00 עמד בפניה כמוסג מופשט בלבד ומכל מקום ההתבטאויות בישיבה לא העידו על תחושת דחיפות בשבי הכוונים פריצה או יצירת התנאים לשחרור המחבלים האסורים. יתר על כן, לא ניתנה כל הוראה אופרטיבית לאיזשהו גורם (פרט לשר החוץ לטפל בזירוז הפעלת השגריר הצרפתי) לריכוז המחבלים ולדאגה לסדרי הטסתם לדמשק. בעדותו בפני הועדה אמר שר החוץ אבא אבן כי השרים, או לפחות הוא, הניחו כי הדבר במצא בטיפול צה"ל.

בעת ההפסקה בישיבת הממשלה הגיע שר הבטחון לירושלים ודיווח לראש הממשלה על המצב במעלות וחזר על דעתו שיש לבצע פריצה, בעת שהותו בירושלים הוקראה הודעת המחבלים ברמקול כלהלן:

"12:25 הודיעו שבמידה ויבוא השגריר עם המילה הם ישחררו את כל בני הערובה. בתגובה להצעתנו למסור ד"ש לילדים ענו שהם במצב טוב.

המחבלים העלו את הבעיה שהם והילדים לא שמעו ברדיו החלטת הממשלה שמקבלים את התנאים שלהם. יותר מאוחר כשהוצע להם להקים קו טלפון עקב קשיים בהפעלת הרמקולים, הודיעו שהם יודעים שאבחנו רוצים למשוך אותם כמו בלוד. אמרו שאנחנו משקרים והודיעו שזו המילה האחרונה שלהם.

אמרו שהם קשורים לחוליות אחרות של מתאבדים. ציינו שכל המערכת, בטריות ושעונים, מוכנה למעה האפס. הודיעו להם שאנו בזרז תהליך הפעלתו של השגריר".

ראש הממשלה הורתה לשר ההסברה לדאוג לשידור הודעה בדבר החלטת הממשלה בדבר נכונותה לשחרר המחבלים ואכן שודרה הודעה זו ב-14:00.

כאן ראוי לציין שהרגשתם הברורה של הקציבים שהיו מופקדים על העניין במעלות היתה כי הרווח בקול ישראל וכסוי המאורעות שם היה בו כדי לגרום בזק ולהוות הפרעה לפעולותיהם

לפני ואחרי חדוש ישיבת הממשלה ב-13:30 דווח באופן שוטף לממשלה על המגעים עם המגרירות הצרפתית, משרד החוץ הצרפתי והשגרירות הרומנית. פרטים על מגעים אלה ידונו בפרק מיוחד של דו"ח זה.

בוסח ההודעה הרומנית משעה 14:20 נראה בוח יותר, במידה מסויימת, מבוסח ההודעה הצרפתית מ-14:35 מה גם שבציג ארגון חוטמה - בבוקרשט היה בעל העמד מבוסס יותר. הדגש הושם, איפוא, יותר על המגעים עם הרומני, מכיוון שבאותו זמן נראה היה שקיימת אפשרות שהרומנים יקבלו את מלת הקוד תוך זמן קצר, ומכל מקום ללא קשר עם הגעתם של המחבלים הסוחררים לדמשק. תקוה זו התבדתה רק קרוב לשעה 17:00.

אחרי השעה 16:15 החליטה הממשלה,
בהמשך להחלטה קודמת, לאשר המלצת שר הבטחון והרמטכ"ל שאם לא
ייוצרו תנאים אחרים לפני החשיכה - הם מוסמכים להורות על ביצוע
השתלטות על הבנין לצורך שחרור בני הערובה.

ההחלטה בתקבלה ברב של 14 נגד 1, הודעה על כך במסרה לשר הבטחון.
לאחר דיון בין שר הבטחון ובין הרמטכ"ל עצר הרמטכ"ל את תחילת
הפעולה הצבאית וחזר ועצרה ב-16:33 כאשר במסר לו שהשגריר הצרפתי
והשגריר הרומני בדרכם למעלות עם הקוד, שיש מטוס של האו"מ
(ידיעות שלא היו מדוייקות) וקיים לחץ לדחיה. הרמטכ"ל החליט
לחדש את האופציה רק בשעה 17:00. ביבתיים דווח לרמטכ"ל באופן
שוטף על המשך השיחות עם המחבלים בהן הדגישו את שעת האפס ושאינם
מוכנים לדחותה.

מאחר והשגריר הצרפתי הגיע למעלות ללא מילת הקוד והמטא ומתן עם
השגריר הרומני לא הביא, ולא היה יכול להביא, לכל תוצאות, הורה
הרמטכ"ל לאלוף הפקוד לפתוח בפעולה הצבאית בשעה 17:15 וזו אכן
בוצעה ב-17:25.

4. <u>המשא ומתן עם גורמי חוץ</u>

א. החל משעה 09:35 החלו מגעים בין שגרירות צרפת ובין משרד החוץ.
המגעים החלו ביוזמת יועץ השגרירות הצרפתית, דה לה פרייר,
אשר שמע ברדיו על התפקיד שהועידו המחבלים לשגריר צרפת. הודיע
על המצאו המקרי של השגריר בצפון הארץ. השגריר אותר בעכו והיועץ
הודיע בשעה 10:30 למשרד החוץ על

נכונות עקרונית מצדם לטפל בעניין על בסיס הומניטרי אם יתבקשו לכך.
בשעה 11:20 אשרה הממשלה פניה לשגריר צרפת בבקשה לפעול כמתווך.
בשעה 12:00 הודיע שגריר ישראל בפריס כי עמד בקשר עם משרד החוץ הצרפתי ונאמר לו כי ניתנה לשגריר הצרפתי רשות חווך בלבד ושלא ישמש כבן ערובה. מאוחר יותר בשעה 13:00 ניתן אישור לכך ששר החוץ הצרפתי הסכים אף לפעולת השגריר הצרפתי כבן ערובה אם הדבר יראה כחיוני לממשלת ישראל. השגריר הצרפתי הגיע ביוזמתיים לקונסוליה הצרפתית בחיפה ושם חיכה למילת הקוד וללווי הצבאי למעלות. בשעה 13:40 שוחח ראש אג"מ עם השגריר הצרפתי בחיפה ושאלו מתי יקבל הקוד, התשובה היתה שהקוד יגיע תוך 3/4 השעה. ראש אג"מ הודיע לשגריר כי יעמיד לרשותו רכב וכסוק להבאתו למעלות.

בשעה 15:40 הורה ראש אג"מ לפי בקשת הרמטכ"ל להביא שגריר צרפת למעלות.

השגריר הגיע למעלות ללא הקוד ב-17:00, הוא לא התקבל על ידי שר הבטחון ועל אף בכונותו לשוחח עם המחבלים, ללא מלת הקוד תוך הצגת דרכונו הדיפלומטי לשם זיהוי ותוך הסתכנות עצמית רבה, לא ניתן לו הדבר כי המחבלים סרבו לדבר עמו ואיימו לירות בו אם לא ימסור את הסיסמה.

לדעת אחד השרים שנמסרה לועדה היה משגה בכך והיו צריכים לאפשר לשגריר לעשות כל מאמץ אף אם הדבר היה כרוך בסכנת חיים עבורו.

ב-14:35 נמסר לממשלה על שדר שנתקבל בשגרירות הצרפתית בתל-אביב ממקורו בשגרירות הצרפתית בדמשק: השדר הכיל את תנאי המחבלים לשחרור בני הערובה שביסודם תאמו את התנאים הידועים, והשדר ציין כי מלת הקוד תמסר לשגרירות צרפת בדמשק לאחר הגיעם של המחבלים המשוחררים לשם.

לפי השדר ישוחררו מחצית הילדים עם מסירת הסיסמה למחבלים במעלות והמחצית השניה, שלושת המחבלים והשגריר, יוסעו באוטובוס לשדה התעופה, שם יעלו כולם על מטוס ולאחר עליתם תשוחרר המחצית השניה של הילדים ואילו השגריר, נציג הצלב האדום ואנשי הצוות יישמשו בני ערובה להגיעם הבטוח של המחבלים לדמשק.

בתקון שנתקבל בשעה 14:55 נאמר ששגריר צרפת יוכל אף הוא לרדת מהמטוס בלוד ורק נציג הצלב האדום וצוות המטוס יישמשו בני ערובה. במברק אחר שתוכנו הועבר למשרד החוץ מסרה שגרירות צרפת מפי שגרירותה בבירות רשימת 26 אסירים ששחררום נדרש. גם רשימה זו כלל רק 16 שמות, ביניהם שני יהודים, וצייבה כי 5 נוספים ייבחרו על ידי עומר קאסם ואבו ואר, ועוד 5 יהיו האסירים הותיקים ביותר.

ב. ב-14:20 כמה דקות לפני קבלת השדר הצרפתי שוחח שגריר רומניה טלפונית עם אפרים עברון, סמנכ"ל משרד החוץ, ועם שר החוץ עצמו ומסר להם את השדר הבא:

"נציג החזית הדמוקרטית העממית לשחרור פלשתין פנה לממשלה הרומנית וביקש כי שגריר רומניה בתל-אביב יבהל את המשא ומתן על שחרור 20 המחבלים כנדרש על-ידי מבצעי הפעולה במעלות. מודגש שיש לבצע את הדבר עד שעה 18:00, באם לא יתבצע הדבר - יפוצצו המחבלים את הבנין על כל הנמצאים בו. נציג החזית הדמוקרטית העממית למחרור פלשתין ציין שרק שגריר רומניה מוסמך לנהל את המשא ומתן.

השגריר הרומני הוסיף שאם יקבל את הסכמת ממשלת ישראל לעקרון שחרור 20 המחבלים ולכך שהוא יבהל המשא ומתן ויודיע על כך לבוקרשט הוא יקבל משם את הקוד שיאפשר לו לפתוח במשא ומתן עם המחבלים".

ראש הממשלה אשרה בכה דקות מאוחר יותר להודיע לשגריר הרומני "שהממשלה מקבלת את התנאים ומבקשת אותו ליטול על עצמו את המשימה". מר החוץ הודיע על כך לשגריר הרומני ובקשו לקבל הקוד ולצאת למעלות לנהל המשא ומתן.

ב-15:30 יצא ראש אמ"ן, אלוף מלמה גזית על פי הנחיות ראש אג"מ ולבקשת שגריר רומניה לשלות אליו מישהו לצרכי תאום, לביתו של השגריר הרומני. השגריר מסר לראש אמ"ן על הסדר הנ"ל כן סיפר ששגרירות רומניה בבירות קיבלה רשימה של 26 מחבלים לשחרור לפי הפרוצדורה הידועה, וכי בשיחה נוספת של השגריר עם בוקרשט בשעה 14:45 נמסר לו כי מתנים שחרור בני הערובה במסירתם של המחבלים המשוחררים שלמים לדמשק.

ראש אמ"ן הודיע לשגריר כי הוחל בריכוז המחבלים המבוקשים (23 במספר) כי מבקבוץ האו"ם נתבקש להשיג אשור דמשק לקבלת המחבלים וציון דרך הובלתם (באויר או ברכב), כי האו"ם מכין אמצעי הובלה, אולם יחד עם זאת אין כל אפשרות לקבל את כל האשורים עד 18:00 ועל כן חיוני לקבל דחייה מעבר לשעה זו, דחיה שעליה יש להודיע למחבלים בסדור רדיו או באמצעות השגריר.

בגלל עכובים במרכזת הבינלאומית התעכב הקשר עם בוקרשט ורק ב-16:40 קבל השגריר ידיעה מבוקרשט כי אין אפשרות לקבלת דחייה וכי עליו להעביר את המשוחררים לדמשק בסוער.

ב-16:57 הגיעה תשובה חדשה מבוקרשט, על פיה המחבלים סוכנים להעברת המשוחררים לקפריסין בתחנה ראשונה וכאשר המטוס יגחת בניקוסיה ישחררו 50 ילדים בו במקום. יתרת התלמידים, יחד עם המחבלים יוצאו במטוס ליעד ערבי בלתי ידוע, כאשר התלמידים משמשים בני ערובה.

לאחר שיחה טלפונית בין השגריר לשר החוץ הציע השגריר לבוקרשט ב-17:25 כי רדיו בירות או דמשק יודיעו ב-18:00 כי ישראל הסכימה עקרונית לשחרר האסירים אך מרם הושלמו הסדורים הסכניים ועל כן יש צורך בהארכת האולטימטום. במקביל לכך יודיעו ברמקול למחבלי מעלות להאזין לשדורי דמשק.

ב-17:40 קבל השגריר תשובה מבוקרשט כי היא נקשה בבירות ודמשק לשדר כמוצע ושואלת אם ישראל מוכנה להטיס את המחבלים לניקוסיה וכי השגרירות תצרף שניים מאנשיה למחבלים המשוחררים והמחבלים יועברו מניקוסיה לדמשק.

ב-17:48 נתקבלה הודעה נוספת מבוקרשט שלפרטיה כבר לא נובעת כל חשיבות מאחר והפעולה כבר הסתיימה.

5. <u>הצלב האדום</u> - לאחר פנית צה"ל לנציג הצלב האדום בשעה 14:30 הביע הצלב האדום את נכונותו לעזור אם יבקשו זאת ממנו. למשרד החוץ הודיע נציג הצלב האדום בשעה 16.30 כי הצלב האדום מוכן לפעול אם יתבקש מפורשות על-ידי ממשלת ישראל לעשות כן ובלבד שממשלת ישראל תתחייב שלא תנקוט באלימות מרגע כניסת הצלב האדום לפעולה ועד לסיומה וכן שממשלת ישראל תשא בהוצאות חכירת המטוס.

לאחר מכן לא היה מגע נוסף עם נציג הצלב האדום ולא היה מקום להתיחס להצעתו עקב השעה המאוחרת.

6. <u>הבנת משרד להטסת המחבלים</u> - מלכתחילה לא נראתה השגת מטוס להטסת המחבלים לדמשק כבעיה הדורשת טיפול מיוחד והדרוכה בזמן. גם שר החוץ וגם הרמטכ"ל בעדותם בפני הועדה ציינו שלא חשבו שקיימת בעיה בהשגת מטוס אזרחי שיטיס המחבלים לדמשק או לקפריסין ולכן לא הטריד אותם נושא זה.

בשעה 13:15 ניתנה על-ידי ראש אג"מ הבחיה לחיל האויר ולמנהל שדה התעופה בן גוריון לבדוק אם יש מטוס אזרחי להטסת המחבלים לדמשק. התשובה לכך ניתנה רק בשעה 15:42 כאשר מנהל שדה התעופה הודיע כי לא יהיה מטוס אזרחי לפני 22:00.

נד נבד עם פעילות זו פנה צה"ל לאו"ם בבקשה להשיג הסכמת סוריה לקבלת 20 המחבלים המשוחררים בדרך האויר או ביבשה.

מכירון שלא במצא למטוס או"ם הודיע ראש משה משקיפי האו"ם כי הכין ביוזמתו רכב בסבריה להובלת המחבלים.

בשעה 16:00 התברר כי מטוס או"ם חובה בסדה התעופה עטרות - ראש אג"מ הורה להעבירו ללוד.

במקביל התקבלה הודעה מן האו"ם כי סוריה מסכימה לקבל המחבלים המשוחררים לדמשק דרך האויר אולם ב-16:30 הובהר כי מטוס האו"ם יוכל להגיע ללוד רק ב-17:30 (מאחר והיה צורך לפנות ממנו ציוד ומושבים כדי ליצור מקום להטסת מספר גדול של מחבלים והיה צורך למצוא את הצוות) הוא יוכל להמריא רק ב-18:00 ולהגיע לדמשק ב-19:30.

מאחר והשעה היתה מאוחרת לא ניתן היה להסתייע באפשרות זו.

<u>השפול ברכוז ושחרור המחבלים מבתי הסוהר</u> - לאחר הגיעו למעלות הטיל הרמטכ"ל על ראש אג"מ את האחריות לאתורם ולרכוזם של המחבלים האסורים. כבר ב-08:29 אתר נציג שרות בתי הסוהר שמובה מתוך 10 המחבלים המבוקשים: אחד מהרשימה נהרג בפעולת סבנה ולגבי העשירי חל כנראה שבוש בשם, והוא אותר לאחר מכן.
ב-09:00 נתבקש שרות בתי הסוהר להכין את שני האסירים עומר קאסם ואנים דולה כדי שאפשר יהיה להטיסם למעלות. ב-10:50 נתבקש השירות להכין גם את האסירה פטמה ברגאווי לצורך הטסתה למעלות 3 האסירים הוסעו למעלות והגיעו ב-12:55.

פער הזמן בין הבקשה להביאם ובין הגעתם הוסבר על-ידי הקושי באתור שם אחד האסירים (דולה), בעכוב שגבע מרמת כוננות המסוק ומהצורך להוביל בו חלקי חילוף למסוק אחד במעלות.

הנסיונות שנעשו בבית הסוהר לקבל משני האסירים 10 שמות נוספים מבין חבריהם המצויים בבית הסוהר עלו בתוהו. גם במעלות, לאחר שנוכחו שאכן הם מועמדים לשחרור, הושלמה רשימת 20 האסירים האמורים להשתחרר רק כעבור שעתיים. למעשה מסר אחד האסירים 10 שמות ואילו השני מסר 5 שמות, סתוכם ומתוך הרשימה הראשונית הורכבה רשימה בת 23 שמות.

בשעה 15:00 הורה ראש אג"מ לנציג שרות בתי הסוהר לאתרם ולדכזם אולם בפועל לא הוסטו האסירים ללוד עקב האחור בזמן, מאחר והבחיה להוצאתם ביתנה רק ב-16:55. שלושת האסירים שהוסטו למעלות הועברו ללוד ב-16:34.

<u>הפעילות הרפואית</u> - הטפול בכל ההכנות לחלוץ בפגעים ופגויים הוטל על מפקד הרפואה הפיקודי של פיקוד צפון. לצורך זה הכין המר"פ שתי תחנות אסוף שהיו פרוסות במרחק של כמה מאות מטרים מבי"ס מצויידות בציוד הרפואי הדרוש, כולל 90 אלונקות, כאשר בהן 9 רופאים ו-3-2 חובשים לכל רופא.

לרשות התחנות הועמדו 14 אמבולנסים, מהם 7 צבאיים ו-7 אזרחיים, כאשר אמבולנס צבאי יכול להכיל ארבעה פצועים ואזרחי שלושה. הוזמנו 2 מסוקים גדולים שיכלו להכיל כל אחד 30 פצועים ומסוק קטן אחד. בפועל היו במקום מסוקים נוספים.

ביתנה הוראה לבתי החולים בנהריה ובצפת ולבית החולים רמב"ם בחיפה להיות בכוננות (הודעה זו לא הגיעה לעובר המוסמך בבית החולים רמב"ם, אך ביה"ח היה בפועל בכוננות).

במשך היום תודרכו אנשי הפינוי לגבי צורת הפנוי והטיפול שיבתן לפצועים, האנשים שתודרכו פעלו לפי התדרוך, אם כי בתוך הבנין עצמו אי אפשר היה לפגות מיד את הפצועים באלונקות.

מיד לאחר סיום הפעולה הצבאית היתה התפרצות של קהל מתנדב, כולל הורים שרצו לעזור בחלוץ הפצועים, כתוצאה מכך הופרעה פעולת החלוץ ופצועים מספר הובלו על כתפיהם וידיהם של מתנדבים וברכב מזדמן לקופת חולים במעלות שלא היתה ערוכה לקליטת פצועים, במקום לתחנת האסוף ומשם הובלו לבית החולים בהריה ברכב מזדמן (ולאו דוקא באמבולנסים).

בדבר זה לא היה כל צורך מאחר והוכנו אמצעים מספיקים לחילוץ ולפנוי בדרכים נאותות, וכל הפצועים אשר קבלו הטיפול הראשוני בתחנות האסוף הובלו לבתי החולים במסוקים במהירות האפשרית.

מ ס ק נ ו ת

כוננות ותגבור כוחות

1. צ ה " ל - לפי הנתונים שהובאו בפני הועדה ניתן לומר כי כוחות צה"ל באזור הצפון תוגברו במידה מספקת וחולקו בהתאם לידיעות המודיעיניות שנתקבלו ולפי הערכת המצב שנתגבשה בפיקוד הצפון.

אין ספק כי הגבולות לא נחסמו, ולא יכולים היו להחסם הרמטית כנגד חדירת מחבלים. ברור כי כוננות במסגרת פעולות פסיביות - הגנתיות אין בכוחן להוות ערובה למניעת חדירת מחבלים והאפשרות היחידה להגביר את מניעת החדירה בעוצה בפעולות מסוג אחר שביצוען תלוי לא רק בהתורות המדיניות המתאימה, אלא אף בכמות האמצעים שיועמדו לצורך זה.

יש לזכור שבאותה תקופה היה צה"ל עסוק בפעולות קרביות במלחמת ההתשה עם סוריה וכי חייב היה להיות בכוננות לקראת אפשרות חידוש המלחמה במלואה בחזית הסורית. תגבור כוחותיו בוצע אם כן, גם על חשבון פעולות האמונים וההדרכה של צה"ל.

בנתונים הקיימים בראה לועדה כי האמצעים והפעולות שבנקטו היו סבירים בהחלט.

2. משטרת ישראל - הכוננות במשטרת ישראל לקראת הארועים ב-15.5.74 מצאה את כימויה בהגברת פעולות החטימות והסיורים ובגלל המחסור בכח האדם הגברת החטימות והסיורים נעשתה על חשבון פעולות שגרה אחרות ועל חשבון מצבת כח האדם בתחנות המשטרה וכן על-ידי גיוס אנשי הג"א והעמדתם לרשות משטרת ישראל לצורך הגברת השמירה בעיירות ובישובים

כח הג"א לא שולב בצורה אפקטיבית במערך כוחות המשטרה וביצולו לא היה מלא.

בידי מפקד משטרת מעונה לא היו אמצעי השליטה והתקשורת הדרושים לו למילוי תפקידו.

3. <u>השמירה במעלות</u> - מספר השוטרים של תחנת המשגה מעונה ומספר אנשי הג"א במעלות אינם ערובה לשמירה אפקטיבית על אוכלוסית מעלות ואוכלוסיית יתר הישובים שהשוטרים מופקדים עליהם. על אף כל זאת יתכן והיה ביכולתם להרות גורם מתריע או מפריע במידה ופעילותם היתה מתקיימת גם בלילה בהתאם לידיעות שהיו בידי משטרת ישראל.

יש לזכור שכחת החיילים שהוצבה במעלות לאחר ארוע קרית שמונה, הוצאה משם ימים לפני הארוע לאור הערכותו החדשה של פיקוד הצפון בכל הנוגע לבטחון שוטף.

סכומו של דבר: שמירת הבטחון הפנימי במעלות היתה פרוצה. מה גם שבאמצעי שמירה בלבד, טובים ככל שיהיו, אין ערובה למניעה מוחלטת של פגועים.

בטחון פנים - אחריות ותיאום

אף כי להלכה מוסדרת בעיית האחריות לבטחון פנים בהתאם לפקודת המשטרה הרי חלוקת האחריות למעשה אינה תואמת את המצב החוקי.

למעשה קיבל עליו צה"ל את האחריות למניעת חדירת מחבלים דרך גבולות המדינה המרדף עליהם ולכידתם בפנים המדינה אם כי בפנים המדינה רובצת האחריות, להלכה, על המשטרה. בעת פעולתו זו פועל צה"ל מכח עצמו ולא מכח עזר למשטרה בפקודתה ועל-פי אחריותה.

מצב זה, שבו הוראות החוק מחד ומידת ביצועו במציאות מאידך עומדים בניגוד גמור, הוא מצב בלתי סביר.

משטרת ישראל, הן מבחינת המשאבים שעמדו לרשותה והן מבחינת ארגונה לא היתה מסוגלת לעמוד במשימות אשר היו צריכות להיות מוטלות עליה בתוקף החוק, כפי שהסדר הטוב במדינה היה דורש.

הועדה מציינת שזרימת האינפורמציה בין גורמי המודיעין השונים- צה"ל, ש.ב.כ. ומשטרת ישראל - היתה באותה והתיאום בין צה"ל ובין המשטרה קויים למרות חוסר הבהירות בהגדרת התפקידים ותחומי האחריות.

ט י ו ל י ם

1. אישורים - הכנת הטיול על-ידי בית הספר התיכון מצפת והגורמים הנוגעים בדבר התנהלה לפי הוראות משרד החינוך והתרבות ומשטרת ישראל ממצדה לא חייבה נטיאת נסק בטיול ולכסח לא חייבה שמירה חמושה בתוך ישוב.

מתן האישור לטיול מטעם מרחב הגליל של המשטרה, ושינוי התנאים בו היו סבירים אם כי בשאלת השאלה אם המטה הארצי של המשטרה, מאחר קראה לנכון, בהתאם להבחינות שקיבל מצה"ל לאסור על אישור טיולים החל מ-13.5.74 בלי תאום עם מטה המחוז של המשטרה ומפקדת פיקוד צפון, לא צריך היה להרחיב את הוראתו זו גם לגבי בדיקת טיולים שאושרו לפני תאריך זה.

עליגו לזכור שלפני האסון במעלות ראתה המשטרה את עצמה מורכת על פי העקרון שיש למעט ככל האפשר בהתערבות במהלך החיים כסדרם.

הוראות המשטרה לא חייבו העברת מידע על טיולים שאושרו במחוז אחד למחוזות בהם הטיול מתבצע בפועל. דבר זה יצר מצב בו למחוז הצפון לא היה מידע מקיף על טיולי בתי-הספר והגדנ"ע שהתבצעו באזור אחריותו.

2. נהלים - קיימות מערכות רבות של נהלים והוראות לגבי טיולים בשטחי הארץ השונים. ההוראות והנוהלים הוצאו על-ידי צה"ל, משטרת ישראל ומערכת החינוך. קיימת מידה מסויימת של חוסר תיאום בין מערכות אלו וקיים דיבוי סמכויות מאשרות.

3. שמירה - מפקר הטיול; על אף העובדה שידע על קיום מרדף באזור, לא ראה לנכון לקיים שמירה חמושה, דבר שלא חויב בו בהתאם לאישור המשטרה והוראות משרד החינוך והתרבות, על מנת לשמור את הנסק ממגע ילדים הרחיקו אל מחוץ למבנה ומס אותו בסכונית בדיעבד טעה.

4. מלווים -

מושכל ראשון הוא שכל מי שמופקד על קבוצת תלמידים וכיו"ב אחראי לשלומם וחייב להשאר צמוד אליהם ולהבהיגם תמיד, ועל אחת כמה וכמה בעת צרה.

בסקרה הספציפי של מעלות, המארות המבוגרים עם התלמידים היתה משפיעה לטובה על מצב הילדים מבחינה מורלית.

עלינו להצביע על כך שהוראות משרד החינוך והתרבות הקובעות את תחומי האחריות של מארגני הטיול ומלויו הבן בעיקר הוראות מכניות ואינן מדגישות אחריותם של המבוגרים לשלום התלמידים. אנו מצייבים זאת על אף העובדה שמושכל זה צריך היה להיות מובן מאליו.

מחובתה של הועדה לציין כי לא בתמבתה לפי חוק ועדות החקירה ולכן הערובות הכלולות בחוק האסור להבטחת זכויות אנשים בפני פגיעה אפשרית לא יכולות היו להשמר על ידי מתן אפשרות להתגובן בהתאם להוראות באותו חוק.

לא יהיה זה נכון, איפוא, להסיק מסקנות ארסומסיות כנגד אלה אשר לפי הסברה פגעו בעקרון האמור לעיל; והמופקדים על נקיטה באמצעים משפטיים או משמעתיים בקראים לתת הזדמנות נאותה להגנה. ולהסבר למי שהפר, לכאורה, את העקרון האמור.

לא מצאנו כל פגם בהתנהגותו ופעולותיו של מנהל בית הספר התיכון הדתי בצפת ורצוי שמסקנה זו תפורסם ברבים בהתחשב במצב החברתי הקשה בו הוא נתון.

הפגועים

לאור העקבות שהובילו ממקום הפיגוע בסנדר ליד צוריאל עד למעלות ובהתחשב עם ההשוואה הבליסטית שנערכה על-ידי משטרת ישראל אין לועדה ספק שהפגוע בסנדר, רצח משפחת כהן והשתלטות על בית הספר בוצעו על-ידי אותה חולית מחבלים. לא נראה לועדה שבית הספר במעלות נבחר מראש כיעד לפיגוע על-ידי החוליה. מסקנה זו מוסקת, בין היתר, מהעובדות הבאות:

א. נסיון להשתלט על רכב(הפיגוע ליד צוריאל) על מנת להשתמש בו למטרות פיגוע או נסיגה.

ב. נסיון להשתלט על דירה בקומה עליונה, לאחר שמצאוה ריקה נכנסו לדירה בקומה שניה שגם היא נמצאה ריקה (בעל הבית הצליח לברוח), כל זאת תוך שמוש באש, דבר שלבטח העיר את משפחת כהן אשר החלבשה וניסתה לברוח מדירתה הנמצאת בקומה הראשונה. רצח משפחת כהן, האשה והבן מחוץ לדירה וראש המשפחה בפתח הדירה, מצביע על מידת המקריות בפיגוע זה.

ג. בהגיעם למגרש החניה ליד בית הספר, ניסו המחבלים לקבל את מפתחות המכונית הפרטית מידי ועקנין, דבר התואם את רצונם להשתלט על רכב כפי שארע בפגוע הראשון בסנדר. רק לאחר שלא קיבלו את מפתחות המכונית חדרו יחד עם מר ועקנין לבית הספר.

ד. אין בתוכן המכתבים שהופצו על-ידי המחבלים כדי להצביע על יעד ספציפי פרט לעובדה שמטרתם היתה לתפוס בני ערובה לצורך שחרור מחבלים.

אין כל בסיס לשמועה שהופרכה, כאילו המחבלים הופנו לבית הספר על-ידי עובד הנקיון יעקב קדוש.

הגענו, איפוא, למסקנה שרק כתוצאה מהתלטלות ענינים אומללה, ובאופן מקרי בלבד, הגיעה החוליה לבית הספר הנמצא במקום גבוה ושהם בחרו במקום כדי להתבצר בו ואולי לשבות בו ילדים שיגיעו לפני תחילת הלימודים.

מכתבי המחבלים

הרמטכ"ל ושר הבטחון לא יחסו כל חשיבות למכתבים שהועברו לרשותם בבוקר מאחר ויצאו מהנחה שהנאמר על-ידי המחבלים משמש הבסיס היחידי למשא ומתן.

עיון מדוקדק במכתבים יחד עם מהלך המשא ומתן היה מביאם בשעה מוקדמת להכרה:

א. שהמכתבים, והמכתבים בלבד, מכילים את מלוא התנאים

ב. שאין לסטות מן התנאים המוצגים.

ג. שנוצרו תנאים חדשים שלא הכרנום, המושפעים מנסיונם של המחבלים בעיסוקיה עמנו בעבר ושבהם "נפלו קרבן לבוגדנותם של הישראלים" ותוך ציון ספציפי של מקרה סבנה, שקיבל פרסום נרחב, בשעתו, בכל אמצעי התקשורת.

הדיון בממשלה

הממשלה היתה מצויידת במידע לא שלם ולא מדוייק, משום שהמכתבים עצמם לא הוצגו בפניה והכנם לא הובא לידיעתה כלשונו אלא הועבר מזכרון בלבד על-ידי סא"ל אבנר שלו.

אילו היו המכתבים או תכנם המדוייק בידי הממשלה בשעה מוקדמת יכולה היתה הממשלה להתרשם התרשמות בלתי אמצעית מתנאי המחבלים לשחרור התלמידים(נושא הסעתם לארץ ערבית או שחרורם במקום) ולהגיע למסקנה בשעה מוקדמת יותר באשר לאופציות הפתוחות בפניה, ממילא היה משפיע הדבר על דחיפות הכרעותיה.

כתוצאה מכך, ומאחר והממשלה לא קיבלה את כל המידע, קרר חוסר בהירות בדבר תנאי המחבלים והממשלה האמינה כי קיים מיכוי סביר להגיע עם המחבלים להסדר מתקבל על הדעת שיהיה בו כדי להבטיח את שלום הילדים עם שחרור המחבלים.

בהתבסס על כל מה שאמור לעיל ועל המידע החלקי שהיה בידיה סיכמה הממשלה:

א. שהיא מסכימה עקרונית להחלפת מחבלים בבני הערובה - התלמידים, ושעל זה יתקיים משא ומתן עם המחבלים ללא קביעת תנאים מוקדמים מצידנו, פרט לשלילת האפשרות של הסעת הילדים לדמשק או לארץ ערבית.

ב. להתכונן לאפשרות של שמוש בכח.

לא ידעה הממשלה שלמעשה לא היתה תכלית במשא ומתן אלא בקבלת תנאי המחבלים ככתובם וכלשונם.

בין הדילמות השונות שעמדו בפני הממשלה עמדה הדילמה ששחרור המחבלים האסורים והסתם לדמשק ללא שחרור מקביל של התלמידים, יצור מצב שבו ישארו עדיין התלמידים כבני ערובה בידי שלושת המחבלים במעלות, ללא כל בטחון שבעקבות זה לא תבוא סחיטה נוספת או פיצוץ ביה הספר בגלל סיבה כלשהי, כולל הקשורה לא נאותה לגבי מילת הקוד או תכנון מראש על-ידי המחבלים לביצוע רצח זה.

לוח הזמנים המינימלי הדרוש על מנת לבצע תנאי המחבלים הוא כדלהלן:

א.	לאחר הרכבת הרשימה המלאה של המחבלים ימסר איתורם	- חצי שעה
ב.	הסתם לשדה התעופה בן גוריון	- שעה
ג.	הסתם משם לדמשק	- שעה וחצי
ד.	זיהוים בשדה התעופה של דמשק	- חצי שעה
ה.	העברת הקוד מדמשק, דרך פריס, לשגריר הצרפתי בארץ ומסירתו למחבלים במעלות	- שעה וחצי

בסה"כ - חמש שעות

54/

זהו פרק זמן אשר אינו מביא בחשבון תקלות בתקשורת, משך הזמן הדרוש להטבת קשר טלפוני והארכת הזמן בנקרה של הצפנה ופענוח בצורה ידנית. אי לכך יש לראות במשך זמן זה מינימום תיאורטי.

אין לוח זמנים זה מביא בחשבון המועד המטועה של סיום הרכבת רשימת המחבלים האסורים. בפועל הורכבה רשימה זו בשעה 15:00 מאחר ולא ניתן היה לערוך הרשימה אלא במעלות (המחבלים לא נאותו למסור השמות באשקלון וברמלה על פי בקשת אריה ניר, נציב שרות בתי הסהר).

תוך ויתור על הבאתה של המחבלה פטמה ברנאווי למעלות, דבר שלא היה קשור להרכבת הרשימה, והפעלה זריזה יותר של הפסוק ניתן היה לחסוך כשעתיים מתוך פרק הזמן שנדרש ולכן היתה מתקבלת הרשימה ב-13:00 במקום ב-15:00.

אי לכך, היה מתקבל הקוד לידי השגריר הצרפתי במעלות, באופן תאורטי, לא לפני השעה 18:00.

היום, לאחר נסיוננו בענין סידורי ההסעה, ברור שהטיפול בהשגת מסוס היה צריך להתחיל עוד בשעות לפני הצהריים.

לוח זמנים זה המעמיד בספק את יכולת ביצועו, מצביע בצורה ברורה על כך שתהליך קבלת ההחלטות בממשלה היה צריך להתבצע בפרק זמן מוגבל מראש, אם היינו רוצים לממש את האופציה של שחרור המחבלים לפי תנאיהם, אגב הפקרת התלמידים בידי המחבלים במעלות.

באף מסמך או עדות שהובאו בפנינו לא מצאנו ניתוח לוח זמנים הקשור בביצוע האלטרטיבות השונות שעמדו בפני הממשלה.

כמובן אילו החלטות מסוג זה היו בסמכותו של גורם אחר כגון ראש הממשלה או ועדת שרים מצומצמת ניתן היה להביע לידי החלטות מוקדם יותר ותוך זמן קצר יותר מאשר בדיונים במליאת הממשלה; אולם גם במקרה זה לא יכולה היתה ראש הממשלה או ועדת השרים המצומצמת להביע להחלטה כלשהיא מבלי לקבל מידע מספיק ומהימן.

כאן המקום להצביע על כך כי החשש פן הילדים אמורים היו להיות מוססים לארץ ערבית היווה גורם חשוב ואולי מכריע בשקולי הממשלה. יתכן מאד כי לפחות בשלבים המוקדמים, היתה הממשלה יכולה לשקול דרישת המחבלים כיתר במתון אילו תביהם היו מונחים לפניה, כי הרי נוסח המכתבים דבר ברור על שחרורם של הילדים בארץ. אמנם המצב הסתבך קוב כתוצאה מהכוני בגירסה הרומנית מסעה 14:20 לעומת הגירסה הצרפתית שנתקבלה בשעה 14:25 כל זאת אחרי החלטת הממשלה ב-11:45

56/.

מגבלה נוספת היתה בכך כי לא היה קיים קשר דו צדדי בין המחבלים ובין מפקדתם. קשר חד צדדי יכול היה להוצר רק באמצעות רדיו דמשק ואיש לא יכול היה לערוב לכך כי אף אם היה רדיו דמשק משדר הודעה או סיסמה למחבלים ייקלטו אלה בבנין, באמצעות הטרנזיסטורים של המחבלים ואם ייקלטו, יובנו כהלכה או שהמחבלים יאמינו בתכנן, כי הרי ידוע מהתנהגותם של המחבלים ותוכן מכתביהם וכמובן גם מהנסיון בעבר, כי המחבלים מתיחסים בחוסר אמון מוחלט להודעות ישראליות.

בנסיבות הנתונות, העמידו בספק תנאי הסיסמא, אופן מסירתה חוסר הקשר בין המחבלים למפקדתם, הנוקשות בעמדת המחבלים וכמובן גודל "הצלחתם", אם היתה אי פעם אפשרות מעשית להגשים את שחרור הילדים על-ידי החלפה.

סכומו של דבר:

א. כרירת המשא ומתן לצורך יצירת מערכת תנאים שונה מאלה שהוכתבו על-ידי המחבלים, לא היתה קיימת בנסיבות הנתונות אף כי הממשלה חשבה, בטעות, שהיא קיימת.

ב. האלטרנטיבות הריאליות היו:

1) קבלת תנאי המחבלים ובלבד שיוחלט על כך בשלב מוקדם ביותר.

2) פעולה צבאית

ג. הממשלה היתה חייבת להשיל האחריות להכנות המוקדמות להחלפת המחבלים במהירות המכסימלית, ללא כל קשר בהחלטה לגבי האלטרנטיבה הנבחרת.

מה שקרה למעשה הוא שהממשלה נחרה בתחילה בברירה הבלתי מעשית של המשא ומתן ומצאה עצמה, לאחר מכן, בכורח הנסיבות ובניגוד להעדפתה המוצהרת, מול האופציה הצבאית בלבד.

אמצעי התקשורת

הדיווחים המפורטים באמצעי התקשורת בעבר, שנגעו למקרים דומים, שימשו את המחבלים לצורך לימוד והפקת לקחים. דבר שהיקשה ביותר על הגישושים לניהול המשא ומתן במקרה הנדון.

בנוסף לכך הדיווח החפשי של אמצעי התקשורת מסעלות עצמה הערים קשיים על דרכי המשא ומתן והגדיל את פער האמינות אשר ממילא היה גדול.

המלצות

1) הממשלה תסמיך ועדת שרים קבועה ומצומצמת ביותר, בראשות ראש הממשלה או ממלא מקומו, אשר תכלול לרחות את שרי הבטחון והמשטרה ואשר עליה יוטלו הטיפול וההכרעה במקרים מהסוג הנדון.

2) כל החלטה על ידי ועדת השרים הנ"ל תגדיר ותקבע האחריות לביצועה.

3) **משטרת** ישראל, כגורם המופקד על הבטחון הפנימי מכוח החוק, חייבת לקבל כח אדם ואמצעים ולהתארגן לביצוע תפקידיה במלואם.

4) יש לעדכן הנהלים הנוגעים להכפפת גופי עזר למשטרת ישראל לצורך הפעלתם במסגרת תפקידיה.

5) הוראות משרד החינוך והתרבות ומשטרת ישראל הנוגעות לטיולים חייבות עדכון תוך שימת דגש על שני הנושאים הבאים:

א) האחריות הכוללת של המורה, המדריך או המפקד לגבי תלמידיו - פיקודיו.

ב) הרחבת האבטחה החמושה בתנועה ובחניה.

6) קצין הבטחון במשרד החינוך והתרבות חייב לקבל מידע בטחוני שוטף בכל הנוגע לבעיות הבטחון של מערכת החינוך, כולל טיולים.

7) יש להוציא נהלים המחייבים העברת מידע על ידי יחידות המשטרה המאשרות טיולים ליחידות המשטרה אשר בתחום אחריותן אמורים הטיולים להתקיים ותיאום ביניהן.

8) הממשלה תפרסם ברבים מסקנות הועדה הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים והמלווים; וכן את מסקנותיה בנוגע להתנהגותו של מנהל בית הספר התיכון העירוני הדתי בצפת.

9) יש להטיל איפול או לצמצם פרסום לגבי אותן הפעולות וקטעי הפעולות אשר הפצתן באמצעי התקשורת עלולה להביא נזק בעת הפעולה או לאחריה.

יש ליצור התנאים הדרושים שיבטיחו ביצוע האמור לעיל בכל מקרה.

משה אונא	עמוס חורב יו"ר	ארוין ש. שמרון

משרד ראש הממשלה

ארכיון המדינה

טופס מראה מקום להוצאת תעודות יחידות*

חטיבה מסי: 77.0

מיכל מסי: 7314/16

תיק מסי: 21

תאריך התעודה: 18.6.74

שם מחבר התעודה: _____

שם הנמען: _____

סוג התעודה (סמן √ במקום המתאים):

- ☐ מכתב
- ☐ מברק
- ☐ תזכיר או מיזכר
- ☑ דין וחשבון ~~או זכרון דברים משיחה או דיון~~
- ☐ פרוטוקול של שיחה, דיון או ישיבה

*הטופס ימולא בשני עותקים. העותק הירוק יוכנס לתיק במקום התעודה שהוצאה; העותק הלבן יצורף לתעודה שהוצאה.

לכל

לסטטיסטיקה / הקדמה קצרה

! אם מתבונן אל שם הספרון

נראה שיש כאן (בלי מתכוון

על חוסר השאלה לסטטיסטיקה).

מאי

מתוך מבחן מס' 8
מ.ר. 4.8.94

לתיק

לשכת שר הבטחון

הקריה, כא בתמוז תשל"ד
11 ביולי 1974

007500/ק

תת-אלוף אפרים פורן, מזכיר צבאי
לראש הממשלה

בעקבות פניתכם - מצ"ב העתק מתשובת שר הבטחון לראש עירית צפת בקשר לתביעת הורי הילדים שברצחו ב"מעלות" להעניק להם זכויות לפי חוק משפחות הנספים.

ל י ד י ע ה .

ב ב ר כ ה ,

ח. ישראלי

/אב

הקריה, בחמוז תשל"ד
ביגני 1974

086785 /ק

לכבוד
אהרון נחמיאס
ראש עיריית
צ פ ת

אהרון היקר,

אני מאשר בתודה קבלת מכתבך ומברקך בענין משפחות נפגעי מעלות.

ביררתי הענין ונמסר לי, שנושא שיקומם של נפגעים במעולות אויב עוינות ושל משפחות ששיכלו את יקיריהן בחזית, חוסדר על-ידי חכנסת בחוק מיוחד, חוק החגמולים לנפגעי מעולות איבה, תש"ל - 1970, הקובע את זכויותיהם של הנפגעים והמשפחות השכולות. הזכויות המוענקות לאלה דומות לזכויות המוענקות על פי חוק הנכים (הגמולים ושיקום) וחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (הגמולים ושיקום), ולפיכך מאמין אני כי גם שאלת הטיפול במשפחות ששיכלו יקיריהן במקרה הטראגי במעלות הבוא על הסדרה בדרך שקובע החוק אשר יוחד לכך.

אנא מסור למשפחות השכולות את מיטב רגשי השתתפותי.

ב י ד י ד ו ת,

שמעון פרס
שר הבטחון

720. <u>דו"ח ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות</u> 7.7.74

על-פי החלטת הממשלה מס. 777(ג) מיום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74), מוסר ראש הממשלה את הנהרות שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל בעניין. כן מוסר ראש הממשלה על לוח הזמנים של הבחת דו"ח ועדת הבירור על שולחן הכנסת ופרסומו.

בדיון משתתפים: השרים ו. שם-טוב, מ. קול, י. רבין, א. ידלין, ש. אלוני ומ. ברעם.

.696 ש א ל ה 25.6.74

השר מ. קול שואל בדבר ההודעה לעתונות לאחר ישיבת הממשלה ביום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74) בענין דו"ח ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות.

ראש הממשלה משיב.

מזכירות הממשלה

ירושלים, ו׳ בתמוז תשל"ד
26 ביוני 1974

(20)

אל: חברי הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנדון: מכתב יו"ר האינטרנציונל הסוציאליסטי
אל גב׳ גולדה מאיר

... מצורף בזה העתק מכתבו של מנהל לשכת ראש הממשלה בצרוף מכתבו של יו"ר האינטרנציונל הסוציאליסטי, המדברים בעד עצמם.

ל י ד י ע ת כ ם .

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

לשכת ראש הממשלה

ירושלים, ל' בסיון תשל"ד
20 ביוני 1974

אל: מזכיר הממשלה

גרשון היקר,

רצ"ב העתק ממכתב ומתרגומו לעברית
שקיבלה גב' גולדה מאיר מיו"ר האינטרנציונל
הסוציאליסטי, מר ברונו פיטרמן.

גב' מאיר מציעה להביא את תוכן המכתב
לידיעת חברי הממשלה.

ב ב ר כ ה,

אלי מזרחי
מנהל לשכת ראש הממשלה

Vizekanzler a. D.
DDr. BRUNO PITTERMANN
Präsident der Sozialistischen Internationale

WIEN 16.Mai 1974

1014 WIEN
Löwelstraße 18 - AUSTRIA
88 a St. Johns Wood High Street
London N. W. 8 7 S. J.
Great Britain

Sehr geehrte Frau Ministerpräsident!

Tief erschüttert von dem neuerlichen Mord an wehrlosen, israelischen Kindern, übermittle ich als Vorsitzender der Sozialistischen Internationale der israelischen Regierung und den tiefbetroffenen Hinterbliebenen mein aufrichtiges Beileid. Möge dieses Blutbad Eltern anderer Völker und ihre politischen Parteien zur Solidarität mit den leidgeprüften, israelischen Eltern wachrufen. Die Unmenschlichkeit des Nationalsozialismus, gegen Angehörige des jüdischen Volkes, wurde so lange Zeit hingenommen, bis auch Nicht-Juden als Betroffene erkennen mussten, dass Barbarei weder Rassen- noch nationale Schranken kennt. Was heute israelischen Kindern unter schändlichem Missbrauch des Begriffes " Freiheitskampf " zugefügt wird, kann morgen Kindern und Enkeln aller Eltern widerfahren. Nur eine geschlossene und kampfbereite Gemeinschaft aller Humanisten, kann die Fortsetzung und Erweiterung des Kindesmordes in der Welt verhindern.

In Solidarität mit dem israelischen Volk, das für ein friedliches Leben, vor allem seiner Kinder, kämpft

Dein

Bruno Pittermann

Frau
Ministerpräsident
Golda Meir

העתק

כבוד ראש הממשלה הנכבדה מאוד!

כיושב ראש האינטרנציונאל הסוציאליסטי הריני מביע בזה את הזדעזעותי העמוקה נוכח רצח ילדי ישראל, חסרי המגן, אשר ארע לאחרונה, ומבקש למסור לממשלת ישראל ולמשפחות שנפגעו את השתתפותי הכנה בצערם. יהי רצון שספיכות דמים זאת תעורר הורים בני עמים אחרים ומפלגותיהם הפוליטיות לסולידריות עם ההורים הישראליים למודי הסבל. היחס הבלתי אנושי של תנועת הנאצים כלפי בני העם היהודי היה מקובל במשך זמן כה רב, עד אשר גם לא יהודים, אשר נפגעו, נאלצו להכיר שהברבריות אינה מכירה בגזעים או בגבולות לאומיים. מה שקורה היום לילדי ישראל בגלל נצול נבזה לרעה של המוסג "מאבק לשחרור", עלול לפגוע מחר בילדים ובנכדים של כל ההורים. רק שתוף פעולה הדוק של כל ההומניסטים ונכונותם להאבק למען השקפותיהם תוכל למנוע המשך והתפשטות של רצח ילדים בעולם.

ברגשי הזדהות עם עם ישראל הנאבק לחיי שלום ראשית כל למען ילדיו,

שלך

(-) ברונו פיטרמן

ירושלים, ד' בתמוז תשל"ד
24 ביוני 1974

לכבוד
מר ישראל ישעיהו
יושב-ראש הכנסת
ירושלים

אדוני,

אני מתכבד להודיעך כי הממשלה מבקשת למסור הודעה בכנסת ביום ה', ז' בתמוז תשל"ד (27.6.74), בענין דין-וחשבון ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות.

בכבוד רב
גרשון אבנר

גרשון אבנר

העתק: ראש הממשלה
מזכירות הממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מזכיר הממשלה

ירושלים, ד' בתמוז תשל"ד
24 ביוני 1974

דרור

אל: שר ח. ישראלי, מנהל לשכת שר הבטחון

מצורפת בזה התלשטת המסמלת בקבוצת דו"ח ועדת חורב.

...

בסמך ל-מ', סעיפים 2, 3, 7, ביקש ראש הממשלה שהמבוקשים של חברים הנכנסים בדבר יוכפר למסמלה תוך שבועיים. משרד שר הבטחון איבו בארץ, בתקשר שר הממשלה ליעול יוזמה כבר הכרע בעבמה שיתחילו לאלתר הדיונים בין המפורים והזדרעות שבנתים הבקובים בהתלטת הנ"ל, כמנהלג ראשון מנהלים הדיונים שלא בדרג עדים. התבתה היא שבשבוע הבא, כאשר שר הבטחון יהיה בארץ, מוכלנת עובדות הדיונים המוקדמים להיות מוכנות בפני חברים לקראת הבשת ההבעות למסמלה.

אי לזאת, יש להניח שביחים אלה ימשיך שר הממשלה, גם מי שהדא יסמיך לעשות כן, עם משרד הבטחון כדי לקבוע את התחלת הדיונים. לקראת זאת חבני לבקשך לדאוג לכך שמורכם וכן מנכ"ל מ"ל יהיו מוכנים לשבת בביתיתם לדיונים עם אנשי משרד התבון והתרבות - לפי הענין.

בברכה מרבה

גרשון אבנר

הודעה נשלחו עם סוף הדיון
לשרים: ווילנר, הכהן, אילון ומשרד ראש.ל.מ.

מזכירות הממשלה

מזכיר הממשלה

ירושלים, ד' בתמוז תשל"ד
24 ביוני 1974

ס ו ד י

עותק מס. 12 מתוך 15 עותקים

אל : ראש הממשלה
שר האוצר
שר הבטחון
שר החינוך והתרבות
שר המשטרה
שר המשפטים
שר ההסברה
העתק: לשר י. אלון

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. 677 של הממשלה, מישיבתה ביום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74):

"677. דיון-וחשבון ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות
(הממשלה בשבתה כועדת השרים לענייני בטחון)

מ ח ל י ט י ם :

א) בעקבות המלצותיה של ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות:

1. לסעיפים 1 ו-2 מן ההמלצות, המתייחסים לדרך הפעולה של הממשלה באירועים מסוג זה שנדון בדו"ח:

תוקם ועדת שרים מתוך חברי ועדת השרים לענייני בטחון, בראשות ראש הממשלה, אשר תפעל על דעת הממשלה במקרים מיוחדים מסוג זה.

ראש הממשלה יקבע עיתויי הפעלתה של הועדה ואת עיתויי כינוס הממשלה בנדון.

הועדה תקבע כללים לגבי תחום האחריות המבצעית לשלביה, ותחליט על התאמת כללים אלה לכל מקרה.

2. לסעיפים 3 ו-4 מן ההמלצות המתייחסים להפעלת גורמי הבטחון לסוגיהם בנושאי בטחון פנים:

(א) לאור האפשרות המשפטית והמבצעית הקיימת להפעלת גורמי בטחון מסוגים שונים, יביאו שרי הבטחון והמשטרה בפני הממשלה הצעה לחלוקת סמכויות ואחריות בין צה"ל למשטרה בנושאי בטחון פנים ובכלל זה לענין הפעלת הג"א בסיוע לכוחות המשטרה. ההצעה תתייחס במידת הצורך לסוגי האירועים, אזורי הארץ השונים ולקביעת כפיפויות.

הצעת הנוהל תוכן תוך תיאום עם שב"כ ויתר הגורמים הנוגעים לענין.

./לצורך

(ב) לצורך השלמת התארגנותה של משטרת ישראל לפעולה בתחומים עליהם תהיה מופקדת בהתאם לתחימת הסמכויות, יביא שר המשטרה בפני הממשלה, לאחר תיאום עם שרי הבטחון והאוצר, תכנית התארגנות המתייחסת לכוח אדם, אמצעי לחימה ואפסניה אחרת, כולל אמצעי תקשורת.

3. לסעיפים 5 ו-6 הדנים בנוהלים בקשר לטיולים ובושאי בטחון הקשורים למשרד החינוך והתרבות:

שרי החינוך-והתרבות, הבטחון והמשטרה, אחר תיאום עם שב"כ, יביאו לאישור הממשלה נוהלים חדשים בענין טיולים, קייטנות ומחנות שירות לאומי, והצעות בענין בטיחות בתי-הספר בהתייחס לאמור בסעיף 3 של המסקנות בנושא טיולים.

בנוהלים ובהנחיות תיקבע, בין השאר, חובתם של בוגרים המופקדים על קבוצות תלמידים להישאר צמודים אליהם ולהנהיגם תמיד, ובמיוחד בעת צרה.

הנוהלים יאבחנו, בין היתר, במידת הצורך בין מידע בטחוני שרטף הדרוש למשרד החינוך-והתרבות לצרכי קביעת נוהלים ומתן אישורים לטיולים לבין הזרמת מידע לצורך מתן אתראות בטחון, והאחריות למתן אתראות כאלה.

4. לסעיף 7 המתייחס להפצת מידע בקשר לטיולים בין גורמי המשטרה: המשטרה תעדכן את הנוהלים בקשר לטיולים, קייטנות ומחנות השירות הלאומי, כמומלץ על-ידי ועדת הבירור.

5. לסעיף 8 הדן בפרסום מסקנות הועדה הנוגעות למנהל בית-הספר התיכון העירוני הדתי בצפת: המסקנות יפורסמו כמומלץ.

6. השאלות הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים והמלווים יועברו ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק אם יש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים, משמעתיים או אחרים.

./לסעיף

7. לסעיף 9 הדן בצורך בהטלת איפול על פרסום פעולות גורמי הבטחון בנסיבות כגון אלה: ביצוע ההמלצות יוטל על משרדי הבטחון וההסברה.

ב) דו"ח הועדה יוגש במלואו לועדת החוץ והבטחון של הכנסת, בצירוף החלטות הממשלה בענין. לאחר מכן תמסור הממשלה הודעה בנדון בכנסת ובאותה עת יוגש הדו"ח על שולחן הכנסת וגם יפורסם לציבור, כל זה תוך השמטת אותם קטעים אשר השמטתם דרושה לדעת ראש הממשלה, לאחר שיקבל בקשר לכך חוות-דעת הגורמים הבטחוניים הנוגעים בדבר.

החלטה זו תפורסם בתום הישיבה.

ג) שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל יתבקשו לתת הבהרות ביחס לתוכן הדברים שבעמודים 57 - 51 בדו"ח הועדה, כלומר תבאי המחבלים לשחרור בני-הערובה, המשא-ומתן עם שגרירי צרפת ורומניה והעברת המידע בנושאים אלה לממשלה.

הבהרותיהם של שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל בנדון יובאו לידיעת הממשלה."

החלטות א' ו-ג' הנ"ל לא נרשמו בפרוטוקול הממשלה מפאת אופין הסודי, והיבן שמורות במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

העתק: היועץ המשפטי לממשלה
ראש שב"כ

מזכירות הממשלה

מזכיר הממשלה

ירושלים, ד' בתמוז תשל"ד
24 ביוני 1974

ס ו ד י

עותק מס. 13 מתוך 15 עותקים

אל: ראש הממשלה
שר האוצר
שר הבטחון
שר החינוך והתרבות
שר המשטרה
שר המשפטים
שר ההסברה
העתק: שר [illegible]

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. 677 של הממשלה, מישיבתה ביום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74):

"677. דין-וחשבון ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות
(הממשלה בשבתה כועדת השרים לעניני בטחון)

מחליטים:

א) בעקבות המלצותיה של ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות:

1. לסעיפים 1 ו-2 מן ההמלצות, המתייחסים לדרך הפעולה של הממשלה באירועים מסוג זה שנדון בדו"ח:

תוקם ועדת שרים מתוך חברי ועדת השרים לענייני בטחון, בראשות ראש הממשלה, אשר תפעל על דעת הממשלה במקרים מיוחדים מסוג זה.

ראש הממשלה יקבע עיתויי הפעלתה של הועדה ואת עיתויי כינוס הממשלה בנדון.

הועדה תקבע כללים לגבי תחום האחריות המבצעית לשלביה, ותחליט על התאמת כללים אלה לכל מקרה.

2. לסעיפים 3 ו-4 מן ההמלצות המתייחסים להפעלת גורמי הבטחון לסוגיהם בנושאי בטחון פנים:

(א) לאור האפשרות המשפטית והמבצעית הקיימת להפעלת גורמי בטחון מסוגים שונים, יביאו שרי הבטחון והמשטרה בפני הממשלה הצעה לקיימת סמכויות ואחריות בין צה"ל למשטרה בנושאי בטחון פנים ובכלל זה לענין הפעלת הג"א בסיוע לכוחות המשטרה. ההצעה תתייחס במידת הצורך לסוגי האירועים, אזורי הארץ השונים ולקביעת כפיפויות.

הצעת הבוחל תוכן תוך תיאום עם שב"כ ויתר הגורמים הנוגעים לענין.

./לצורך

(ב) לצורך השלמת התארגנותה של משטרת ישראל לפעולה בתחומים עליהם תהיה מופקדת בהתאם להחימת הסמכויות, יביא שר המשטרה בפני הממשלה, לאחר תיאום עם שרי הבטחון והאוצר, תכנית התארגנות המתייחסת לכוח אדם, אמצעי לחימה ואפסניה אחרת, כולל אמצעי תקשורת.

3. לסעיפים 5 ו-6 הדנים בנוהלים בקשר לטיולים ובושאי בטחון הקשורים למשרד החינוך והתרבות:

שרי החינוך-והתרבות, הבטחון והמשטרה, אחר תיאום עם שב"כ, יביאו לאישור הממשלה נוהלים חדשים בענין טיולים, קייטנות ומחנות שירות לאומי, והצעות בענין בטיחות בתי-הספר בהתייחס לאמור בסעיף 3 של המסקנות בנושא טיולים.

בנוהלים ובהנחיות תיקבע, בין השאר, חובתם של נוגרים המופקדים על קבוצות תלמידים להישאר צמודים אליהם ולהנהיגם תמיד, ובמיוחד בעת צרה.

הנוהלים יאבחנו, בין היתר, במידת הצורך בין מידע בטחוני שוטף הדרוש למשרד החינוך-והתרבות לצרכי קביעת נוהלים ומתן אישורים לטיולים לבין הזרמת מידע לצורך מתן אתראות בשטח, והאחריות למתן אתראות כאלה.

4. לסעיף 7 המתייחס להפצת מידע בקשר לטיולים בין גורמי המשטרה: המשטרה תעדכן את הנוהלים בקשר לטיולים, קייטנות ומחנות השירות הלאומי, כמומלץ על-ידי ועדת הבירור.

5. לסעיף 8 הדן בפרסום מסקנות הועדה הנוגעות למנהל בית-הספר התיכון העירוני הדתי בצפת: המסקנות יפורסמו כמומלץ.

6. השאלות הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים והמלווים יועברו ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק אם יש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים, משמעתיים או אחרים.

./לסעיף

7. לסעיף 9 הדן בצורך בהטלת איפול על פרסום פעולות גורמי הבטחון בנסיבות כגון אלה: ביצוע ההמלצות יוטל על משרדי הבטחון וההסברה.

ב) דו"ח הועדה יוגש במלואו לועדת החוץ והבטחון של הכנסת, בצירוף החלטות הממשלה בענין. לאחר מכן תמסור הממשלה הודעה בנדון בכנסת ובאותה עת יובח הדו"ח על שולחן הכנסת וגם יפורסם לציבור, כל זה תוך השמטת אותם קטעים אשר השמטתם דרושה לדעת ראש הממשלה, לאחר שיקבל בקשר לכך חוות-דעת הגורמים הבטחוניים הנוגעים בדבר.

החלטה זו תפורסם בתום הישיבה.

ג) שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל יתבקשו לתת הבהרות ביחס לתוכן הדברים שבעמודים 57 - 51 בדו"ח הועדה, כלומר תנאי המחבלים לשחרור בני-הערובה, המשא-ומתן עם שגרירי צרפת ורומניה והעברת המידע בנושאים אלה לממשלה.

הבהרותיהם של שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל בנדון יובאו לידיעת הממשלה."

החלטות א' ו-ג' הנ"ל לא נרשמו בפרוטוקול הממשלה מפאת אופין הסודי, והיבן שמורות במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

העתק: היועץ המשפטי לממשלה
ראש שב"כ

מדינת ישראל

15.7.74

תעודת משלוח מס' 16911 *

מצורפות לזה הרשומות הבאות:

סימן הרשומה	אל (הנמען)
	נעמי לשלינר נמעל
סלדיר	בנים התלמי דרך
[illegible]	ת המשלח מ-36.-
ת"ב יבי המשלח	נשמר אחר קיבוץ 15 אחר (15)

אל נעמי בשלינר רמת גן
הנמען תעודה

הנני מאשר קבלת הרשומות הנ"ל

תאריך שם המקבל חתימה

מדף 980 ד.ח.ר.ל ב.א 50 × 400 (10.65) 3165/2607

מזכירות הממשלה

מזכיר הממשלה

ירושלים, ד' בתמוז תשל"ד
24 ביוני 1974

ס ו ד י

עותק מס. 15 מתוך 15 עותקים

אל: ראש הממשלה
שר האוצר
שר הבטחון
שר החינוך והתרבות
שר המשטרה
שר המשפטים
שר הסברה
העתק: יש"ר י. בן-אהרן

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבכם החלטה מס. 677 של הממשלה, מישיבתה ביום ג' בתמוז תשל"ד (23.6.74):

"677. דין-וחשבון ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות
(הממשלה בשבתה כועדה השרים לעניני בטחון)

מ ח ל י ט י ם:

א) בעקבות המלצותיה של ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות:

1. לסעיפים 1 ו-2 מן ההמלצות, המתייחסים לדרך הפעולה של הממשלה באירועים מסוג זה שנדון בדו"ח:

תוקם ועדת שרים מתוך חברי ועדת השרים לעניני בטחון, בראשות ראש הממשלה, אשר תפעל על דעת הממשלה במקרים מיוחדים מסוג זה.

ראש הממשלה יקבע עיתויי הפעלתה של הועדה ואת עיתויי כינוס הממשלה בנדון.

הועדה תקבע כללים לגבי תחום האחריות המבצעית לשלביה, ותחליט על התאמת כללים אלה לכל מקרה.

2. לסעיפים 3 ו-4 מן ההמלצות המתייחסים להפעלת גורמי הבטחון לסוגיהם בנושאי בטחון פנים:

(א) לאור האפשרות המשפטית והמבצעית הקיימת להפעלת גורמי בטחון מסוגים שונים, יביאו שרי הבטחון והמשטרה בפני הממשלה הצעה לגבי חלוקת סמכויות ואחריות בין צה"ל למשטרה בנושאי בטחון פנים ובכלל זה לעניין הפעלת הג"א בסיוע לכוחות המשטרה. ההצעה תתייחס במידת הצורך לסוגי האירועים, אזורי הארץ השונים ולקביעת כפיפויות.

הצעת הנוהל תוכן תוך תיאום עם שב"כ ויתר הגורמים הנוגעים לעניין.

/לצורך

(ב) לצורך השלמת התארגנותה של משטרת ישראל לפעולה בתחומים עליהם תהיה מופקדת בהתאם לתחימת הסמכויות, יביא שר המשטרה בפני הממשלה, לאחר תיאום עם שרי הבטחון והאוצר, תכנית התארגנות המתייחסת לכוח אדם, אמצעי לחימה ואפסניה אחרת, כולל אמצעי תקשורת.

3. לסעיפים 5 ו-6 הדנים בנוהלים בקשר לטיולים ובושאי בטחון הקשורים למשרד החינוך והתרבות:

שרי החינוך-והתרבות, הבטחון והמשטרה, אחר תיאום עם שב"כ, יביאו לאישור הממשלה נוהלים חדשים בענין טיולים, קייטנות ומחנות שירות לאומי, והצעות בענין בטיחות בתי-הספר בהתייחס לאמור בסעיף 3 של המסקנות בנושא טיולים.

בנוהלים ובהנחיות תיקבע, בין השאר, חובתם של נוגרים המופקדים על קבוצות תלמידים להישאר צמודים אליהם ולהנהיגם תמיד, ובמיוחד בעת צרה.

הנוהלים יאבחנו, בין היתר, במידת הצורך בין מידע בטחוני שוטף הדרוש למשרד החינוך-והתרבות לצרכי קביעת נוהלים ומתן אישורים לטיולים לבין הזרמת מידע לצורך מתן אתראות בשטח, והאחריות למתן אתראות כאלה.

4. לסעיף 7 המתייחס להפצת מידע בקשר לטיולים בין גורמי המשטרה: המשטרה תעדכן את הנוהלים בקשר לטיולים, קייטנות ומחנות השירות הלאומי, כמומלץ על-ידי ועדת הבירור.

5. לסעיף 8 הדן בפרסום מסקנות הועדה הנוגעות למנהל בית-הספר התיכון העירוני הדתי בצפת: המסקנות יפורסמו כמומלץ.

6. השאלות הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים והמלווים יועברו ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק אם יש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים, משמעתיים או אחרים.

./לסעיף

<u>ס ו ד י</u>

עותק מס. 15 מתוך 15 עותקים

7. לסעיף 9 הדן בצורך בהטלת איפול על פרסום פעולות גורמי הבטחון בנסיבות כגון אלה: ביצוע ההמלצות יוטל על משרדי הבטחון וההסברה.

ב) דו"ח הועדה יוגש במלואו לועדת החוץ והבטחון של הכנסת, בצירוף החלטות הממשלה בעניין. לאחר מכן תמסור הממשלה הודעה בנדון בכנסת ובאותה עת יובא הדו"ח על שולחן הכנסת וגם יפורסם לציבור, כל זה תוך השמטת אותם קטעים אשר השמטתם דרושה לדעת ראש הממשלה, לאחר שיקבל בקשר לכך חוות-דעת הגורמים הבטחוניים הנוגעים בדבר.

החלטה זו תפורסם בתום הישיבה.

ג) שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל יתבקשו לתת הבהרות ביחס לתוכן הדברים שבעמודים 57 - 51 בדו"ח הועדה, כלומר תנאי המחבלים לשחרור בני-הערובה, המשא-ומתן עם שגדירי צרפת ורומניה והעברת המידע בנושאים אלה לממשלה.

הבהרותיהם של שר הבטחון לשעבר והרמטכ"ל בנדון יובאו לידיעת הממשלה."

החלטות א' ו-ג' הנ"ל לא נרשמו בפרוטוקול הממשלה מפאת אופין הסודי, והיגן שמורות במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

העתק: היועץ המשפטי לממשלה
ראש שב"כ

.677 דין וחשבון ועדת הברור לבדיקת ההתרחשויות
במעלות
23.6.74 הממשלה בשבתה כועדת שרים לענייני משפטים

ראש הממשלה ושר המשפטים פותחים.

בדיון משתתפים: השרים ו. שם-טוב, מ. קול, י. רבין, א. ידלין, ח. בר-לב, א. אוזן, א. עופר, י. גלילי, ג. יעקבי, ש. אלוני, א. ירדיב, ש. הלל, ש. רוזן, ג. האוזנר, י. רבינוביץ, מ. נרעם, ח. י. צדוק, רב-אלוף מ. גור ומר מ. שמגר.

מ ח ל י ט י ם:

א. ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ב. דו"ח הועדה יוגש כמלואו לועדת החוץ והבטחון של הכנסת, בצרוף החלטות הממשלה בענין. לאחר מכן תמסור הממשלה הודעה בדון בכנסת ובאותה עת יובא הדו"ח על שולחן הכנסת וגם יפורסם לציבור, כל זה תוך השמטת אותם קטעים אשר השמטתם דרושה לדעת ראש הממשלה, לאחר שיקבל בקשר לכך חוות דעת הגורמים המסחוביים הנוגעים בדבר.

ג. ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

הרמ"ל

לביאור — המשלים

הוא

23/6/74

הממשלה מחליטה לקבל את המלצותיה של ועדת הבירור לבדיקת ההתרחשויות במעלות ולצורך בצוען של ההמלצות מחליטים כדלהלן:

1. לסעיפים 1 ו-2 מן ההמלצות המתיחסים לדרך הפעולה של הממשלה באירועים מסוג זה שנדון בדו"ח: תוקם ועדת שרים קבועה לצורך הטיפול וההחלטה במקרים של התקפות מחבלים. ועדת השרים תהיה מורכבת מראש הממשלה (יושב ראש), שר הבטחון, שר החוץ ושר המשטרה; במידת הצורך ולאור אופי האירוע יצורף לועדת שר נוסף לפי בחירת ראש הממשלה.

ההלטותיה של ועדת השרים בנושא כגון זה יבדירו שלבי פעולה, עימוי ואחריות לביצוע.

2. לסעיפים 3 ו-4 מן ההמלצות המתיחסים להפעלת גורמי הבטחון לסוגיהם בנושאי בטחון פנים:

(א) לאור האמשרות המשפטית והמבצעית הקיימת להפעלת גורמי בטחון מסוגים שונים, יביאו שרי הבטחון והמשטרה בפני הממשלה הצעה להחיפת סמכויות ואחריות בין צה"ל למשטרה בנושאי בטחון פנים ובכלל זה לענין הפעלת תג"מ בסיוע לכוחות המשטרה. ההצעה תחיתם במידת הצורך לסוגי האירועים, אזורי הארץ השונים ולקביעת כפיקויות.

הצעת הנוהל תוכן תוך תאום עם ש.ב.כ.

(ב) לצורך השלמת התארגנותה של משטרת ישראל לפעולה בתחומים עליהם תחיה מופקדת בהתאם להחיפת הסמכויות, יביא שר המשטרה בפני הממשלה, לאחר תאום עם שרי הבטחון והאוצר, תכנית התארגנות המתיחסת לכוח אדם, אמצעי לחימה ואמצעים אחרים, כולל אמצעי תקשורת.

3. לסעיפים 5 ו-6 הדנים בנוהלים בקשר לטיולים ונושאי בטחון הקשורים למשרד החנוך והתרבות:

2/. .

שרי החנוך והתרבות, הבטחון והמשטרה, אחר תאום עם שב"כ, יביאו לאשור הממשלה נוהלים חדשים בענין מיולים, קייטנות ומחנות שרות לאומי, והצעות בענין במתיק בחי חסר בהתיחס לאמור בסעיף 48 לחו"ח. בסעיף 3 ו 6 הוסקנות ירגלו מיולים

הנוהלים יאבחנו, בין היתר, במידת הצורך בין מידע בטחוני שופך הדרוש למשרד החנוך והתרבות לצרכי קביעת נוהלים ומתן אישורים למיולים לבין הזרמת מידע לצורך מתן אחראות בשטח, והאחריות למתן אחראות כאלה.

4. לסעיף 7 המתיחס להפצת מידע בקשר למיולים בין גורמי המשטרה: המשטרה תוציא נוהלים בקשר למיולים, קייטנות ומחנות השרות הלאומי, כמופלץ.

5. לסעיף 8 הדן בפרסום מסקנות הועדה הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים, המלווים ומנהל בית הספר החיכון העירוני הדתי בצפת: המסקנות יפורסמו כמופלץ;

6. מסקנות הועדה הנוגעות לאחריות המורים, המדריכים והמלווים יועברו ליועץ המשפטי לממשלה כדי שיבדוק אם יש מקום לנקיטה בצעדים משפטיים, משמעתיים או אחרים.

7. לסעיף 9 הדן בצורך בהטלת איסור על פרסום פעולות גורמי הבטחון בנסיבות כגון אלה: בצוע ההמלצות יוטל על משרדי הבטחון וההסברה.

8. דין והשבון הועדה יפורסם ברבים תוך השמטת אותם קטעים אשר השמטתם דרושה לדעת ראש הממשלה ~~[illegible]~~ לאחר שיקבל בקשר לכך חוות-דעת הגורמים הבטחוניים המוסמכים לכך.

ירושלים, ח' בסיון תשל"ד
29 במאי 1974

סודי ביותר

עותק מס. 2 מתוך 4 עותקים

לכבוד
אלוף (מיל.) עמוס חורב
יושב-ראש הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

הנדון: חומר לעיון הועדה
מכתב מזכיר הועדה מיום כ"ט באייר תשל"ד-21.5.74

... 1. בעקבות בקשת מזכיר ועדת הבירור, הריני מעביר אליך, לוטה, את הקטעים מתוך פרוטוקול ישיבת הממשלה ביום כ"ג באייר תשל"ד (15.5.74) הנוגעים לנושא שנמסר לבדיקתה של הועדה אשר בראשה אתה עומד, וכן לוח האירועים בישיבות הממשלה באותו יום - הכל בשלושה עותקים.

2. הנני מבקש להפנות תשומת-לבך לכך כי בשל שילובם יחד של הדברים שנדונו בישיבת הממשלה, כלולים בחומר הלוטה אי-אלה קטעים שאינם מן התחום שנמסר לבדיקתה של הועדה אך אשר היה הכרח להשאירם בנוסח, כדי שאותם קטעים שהם בתחום סמכותה, יובנו על-ידי הועדה.

3. הממשלה טיפלה בנושא מעלות כועדת השרים לעניני בטחון והפרוטוקול מסווג על-כן כסודי ביותר. הנכם מתבקשים לנהוג בחומר בהתאם.

בכבוד רב

גרשון אבנר

גרשון אבנר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, ח' בסיון תשל"ד
29 במאי 1974

סודי ביותר

עותק מס. 3 מתוך 4 עותקים

לכבוד
אלוף (מיל.) עמוס חודב
יושב-ראש הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

הנדון: חומר לעיון הועדה
מכתב מזכיר הועדה מיום כ"ב באייר תשל"ד-21.5.74

... 1. בעקבות בקשת מזכיר ועדת הבירור, הריני מעביר אליך, לוסה, את הקטעים מתוך פרוטוקול ישיבת הממשלה ביום כ"ג באייר תשל"ד (15.5.74) הנוגעים לנושא שנמסר לבדיקתה של הועדה אשר בראשה אתה עומד, וכן לוח האירועים בישיבות הממשלה באותו יום - הכל בשלושה עותקים.

2. הנני מבקש להפנות תשומת-לבך לכך כי בשל שילובם יחד של הדברים שנדונו בישיבת הממשלה, כלולים בחומר הלוסה אי-אלה קטעים שאינם מן התחום שנמסר לבדיקתה של הועדה אך אשר היה הכרח להשאירם בנוסח, כדי שאותם קטעים שהם בתחום סמכותה, יובנו על-ידי הועדה.

3. הממשלה מיפלה בנושא מעלות כועדת השרים לענייני בטחון והפרוטוקול מסווג על-כן כסודי ביותר. הנכם מתבקשים לנהוג בחומר בהתאם.

בכבוד רב

[חתימה]

גרשון אבנר

[illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]
[illegible] (off.) [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]: [illegible]
[illegible]

1. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

ירושלים, ח' בסיון תשל"ד
29 במאי 1974

סודי ביותר

עותק מס. 4 מתוך 4 עותקים

לכבוד
אלוף (מיל.) עמוס חורב
יושב-ראש הועדה לבדיקת ההתרחשויות בטעלות

הנדון: חומר לעיון הועדה
מכתב מזכיר הועדה מיום כ"ט באייר תשל"ד-21.5.74

... 1. בעקבות בקשת מזכיר ועדת הבירור, הריני מעביר אליך, לוטה, את הקטעים מתוך פרוטוקול ישיבת הממשלה ביום כ"ג באייר תשל"ד (15.5.74) הנוגעים לנושא שנמסר לבדיקתה של הועדה אשר בראשה אתה עומד, וכן לוח האירועים בישיבות הממשלה באותו יום - הכל בשלושה עותקים.

2. הנני מבקש להפנות תשומת-לבך לכך כי בשל שילובם יחד של הדברים שנדונו בישיבת הממשלה, כלולים בחומר הלוטה אי-אלה קטעים שאינם מן התחום שנמסר לבדיקתה של הועדה אך אשר היה חכרח להשאירם בנוסח, כדי שאותם קטעים שהם בתחום סמכותה, יובנו על-ידי הועדה.

3. הממשלה טיפלה בנושא טעלות כועדת השרים לענייני בטחון והפרוטוקול מסווג על-כן כסודי ביותר. הנכם מתבקשים לנהוג בחומר בהתאם.

בכבוד רב

גרשון אבנר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ז' בסיון תשל"ד
28.5.74

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: <u>סטנוגרמות הממשלה לועדה חורב</u>
סמך: מכתבך מיום 26.5.74

לטען הסדר הנני לסכם כי נוסח מכתב הלואי

וקביעת הקטעים שייסרו לועדה - נדון וסוכם על-ידינו

בישיבתנו מיום 28.5.74.

ב ב ר כ ה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

31 X 1974

[illegible]

ירושלים, ה' בסיון תשל"ד
26 במאי 1974

אל: היועץ המשפטי למשלה

הנדון: סטנוגרמות המשלה לועדת חורב

... א. מ"ב העתק מכתב מזכיר הועדה אל מזכיר הממשלה.

ב. ראש הממשלה אישרה את העברת הסטנוגרמות בכפוף לתוכן מכתבך אלי מיום ב' בסיון תשל"ד (23.5.74) בנדון.

ג. אי לזאת עברתי על הסטנוגרמות וסימנתי את אשר לדעתי יש להעביר.

אבקשך בטובך לעבור על הסטנוגרמות, המצורפות בזה, במלואן ולבדוק את הצעותי, להציע מה להוסיף או מה לגרוע. (תהיה שאלה מבנית באיזו צורה להעביר להם קטעי הסטנוגרמות).

ד. אבקשך בטובך לחכין עבורי טיוטת מכתב לואי למזכיר הועדה, בעיקר השובה המיוסקת בדבר סודיותן של הסטנוגרמות. יתכן שתרצה להעמיק לתוך הטיוטא את המשפט בסיפא של מכתבך אלי.

ה. אני לרשותך ומסתין שתזמינ אותי אליך.

מפאת ישיבת הממשלה בשעות הבהריים, זה יכול להיות אחרי הבהריים, או בערב או מחר - לפי נוחיותך. לגבי יום ב' בבוקר, איבני יודע ברגע זה - יתכן שאצטרך להיות בכנסת. יתכן גם שתרצה לסכם אתי כאן לפני או אחרי ועדת השרים לענין ירושלים המתכנסת כאן ב-08:30.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מדינת ישראל

משרד המשפטים

היועץ המשפטי לממשלה

ירושלים, ב' בסיון תשל"ד
23 במאי 1974

<u>ס ו ד י</u>
<u>ד ח ו ף</u>

אל: מזכיר הממשלה

הנדון: <u>ועדת הבירור - עיון בפרוטוקול הממשלה</u>

1. הוצגה בפני השאלה האם רשאית ועדת הבירור לעיין בפרוטוקול הדיונים של הממשלה, מיום 15.5.74 בעת שהממשלה דנה בענין מעלות.

2. דעת שר המשפטים ודעתי היא כי ניתן לאפשר לועדת הבירור עיון בא ו ת ם ה ק ט ע י ם מתוך פרוטוקול דיוני הממשלה, ה נ ו ג ע י ם לנושאים שהם בתחום הגדרת תפקידיה של ועדת הבירור.

יוזכר בהקשר זה כי הועדה נתבקשה לקיים דיוניה בדלתיים סגורות ובסודיות. עם זאת מוצע להוסיף למכתב הלואי המופנה לועדת הבירור, אזכור מפורש נוסף של חובת הסודיות היינו:
"הממשלה מיפלה בנושא מעלות כועדת שרים לעניני בטחון והפרוטוקול סודי ביותר. הנכם מתבקשים על כן לנהוג בחומר בהתאם."

בברכה,

מאיר שמגר
היועץ המשפטי לממשלה

מזכירות הממשלה
23.V.1974
קבל

<u>העתק</u>:
שר המשפטים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

משרד ראש הממשלה

ירושלים

הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

בתשובה נא להזכיר
מס. התיק:

כ"ט באייר תשל"ד
21 במאי 1974

אל : מזכיר הממשלה
מאת: מזכיר הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

מר אבנר היקר,

הועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות מבקשת כי תעמיד לרשותה את כל החומר המצוי במזכירות הממשלה והקשור להתרחשויות במעלות.

ב ב ר כ ה ,

נדב טוכנר
מזכיר הועדה

מזכירות הממשלה
22 V 1974
קב'ל

לשכת ראש הממשלה

ירושלים

ידידי,

הנני מודה לך על מכתבך מיום 25.5.74 ועל הדברים הטובים שכתבת בו.

בברכה,

יצחק רבין

שי בן-אהרן
אלפים
25/5/74

TELEGRAMME

'74 MAY 19 14 03

חי חי 23 9790043 מעלות 26 19 1015 תמס

תמס

133

גולדה ממאיר ראש הממשלה ירושלים

ביום רביעי 22/5 בשעה 1700 תתקיים עצרת אבל לזכר נרצחי מעלות
מבקשים את השתתפותכם

דהן בצלאל יויר ועד הפעולה טל 979428

~~בי תמס גולדה מאיר מ/מ~~

TELEGRAMME

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ח באייר תשל"ד
20 במאי 1974

ס ו ד י

עותק מס. 9 מתוך 10 עותקים

אל: ראש הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבך החלטה מס' 567 של הממשלה, בישיבתה ביום כ"ז באייר תשל"ד (19.5.74):

"567. מינוי ועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

מ ח ל י ט י ם :

א) לאשר את הצעת ראש הממשלה בדבר מינוי ועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות ולהסמיך את ראש הממשלה להגדיר סופית את תפקידי הועדה ולקבוע את הרכבה.

ראש הממשלה תודיע על תפקידי הועדה והרכבה במסגרת הודעתה בכנסת ביום כ"ח באייר תשל"ד (20.5.74) בדבר התקפת המחבלים במעלות.

ב) לזמן, בהקדם האפשרי, את ועדת השרים לענייני בטחון לדיון בהיערכות הפנימית במדינה כלפי פעילות טרוריסטית."

סעיף ב' בהחלטה הנ"ל לא נרשם בפרוטוקול הממשלה מפאת אופיו הסודי, והינו שמורה במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

העתק: סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
שר הבטחון
שר החוץ
שר המשפטים
השר גלילי

מזכירות הממשלה

ירושלים, כ"ח באייר תשל"ד
20 במאי 1974

ס ו ד י

עותק מס. 10 מתוך 10 עותקים

אל: ראש הממשלה

מאת: מזכיר הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבך החלטה מס' 567 של הממשלה, בישיבתה ביום כ"ז באייר תשל"ד (19.5.74):

"567. מינוי ועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות

מ ח ל י ט י ם :

א) לאשר את הצעת ראש הממשלה בדבר מינוי ועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות ולהסמיך את ראש הממשלה להגדיר סופית את תפקידי הועדה ולקבוע את הרכבה.

ראש הממשלה תודיע על תפקידי הועדה והרכבה בסגרת הודעתה בכנסת ביום כ"ח באייר תשל"ד(20.5.74) בדבר התקפת המחבלים במעלות.

ב) לזמן, בהקדם האפשרי, את ועדת השרים לענייני בטחון לדיון בהיערכות הפנימית במדינה כלפי פעילות טרוריסטית."

סעיף ב' בהחלטה הנ"ל לא נרשם בפרוטוקול הממשלה מפאת אופיו הסודי, והיגו שמורה במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

העתק: סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
שר הבטחון
שר החוץ
שר המשפטים
השר גלילי

.567 מינוי ועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות 19.5.74

ראש הממשלה פותחת.

בדיון משתתפים: השרים י. רפאל, מ. קול, א. אוזן, מ. דיין, ג. האוזנר, י. בורג, ו. שם-טוב, ח. בר-לב, ג. מאיר, א. אבן, ח. י. צדוק, ש. רוזן, ש. פרס, י. אלון, ש. הלל ופ. ספיר.

מ ח ל י ט י ם :

א. לאשר את הצעת ראש הממשלה בדבר מינוי ועדה לבדיקת ההתרחשויות במעלות ולהסמיך את ראש הממשלה להגדיר סופית את תפקידי הועדה ולקבוע את הרכבה.

ראש הממשלה תודיע על תפקידי הועדה והרכבה במסגרת הודעתה בכנסת ביום כ"ח באייר תשל"ד (20.5.74) בדבר התקפת המחבלים במעלות.

ב. ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ירושלים, כ"ח באייר תשל"ד
20 במאי 1974

אל: נשיא המכון הארצי (מיל.) עמוס תורב
ה' משה ארבה
עו"ד אריון שמרל שמרון

1. מנהלי מגמת אמנם כזאת להיות ועדת בירור לבדיקת הנושאים המפורטים להלן:

א. הכוננות של הגורמים השונים באיזור מעלות נוכח ידיעות של מעילות הבלגים לקראת ה-15 במאי.

ב. השיגול של תלמידי אמנ לאיזור מעלות - אישורו, מהלכו ותוצאותיו.

ג. המיגרעים באיזור הצפון ב-15 במאי והפעולות שננקטו בעקבותיהם.

ד. המגעים לחילוץ הילדים שנלכדו בבית הספר, לרבות המגעים עם גורמי חוץ בקשר לכך.

2. הועדה לא תטפל בנושא המבצע הצבאי להצלת הילדים. נושא זה הוא בסמכות הממש"ל.

3. אלוף (מיל.) עמוס תורב ישמש יו"ר הועדה.

4. הועדה מתבקשת להגיש לי את הדין וחשבון בהקדם ככל האפשר.

5. הועדה תגיש דו"ח שיכלול ממצאים ומסקנותיה, ובמידה שהועדה תראה לנכון, גם המלצותיה.

6. הועדה תקיים דיונים בדלתיים סגורות ותשתדר על סדירות דיוניה ובכפוף לכך תקבע הועדה עצמה את סדרי עבודתה.

7. כל הגורמים הנוגעים בדבר נתבקשו לסייע לועדה בעבודתה ולהעמיד לרשותה את המידע, העדויות והאמצעים הדרושים לכך.

ב כ ר כ ה,

גולדה מאיר

מדינת ישראל

לשכת הקתונות הממשלתית

דף מספר 10 מאיר חשל"ד

ידיעות לעתונות

(לעמ 12) הודעה ראש הממשלה. הגב' גולדה מאיר ברנסח

(ירושלים).20.5 - אדוני היו"ר. רנסח נכבדה.

לא עבר חודש ימים מאז שפירוח הדמים הקדיח-שמונה ופקד אותנו ההרג הנורא במעלות. שלושה מחבלים שלוחי השטן הרגו בדם קר ובמחשבה תחילה עוללים. תלמידים ובוגרים. מספר חללינו היקרים. קדושי מעלות. הגיע ל-24. רבים נפצעו. המאמצים להציל את יקירינו נמשכו שעות ארוכות. ואלמלא פעולת צה"ל הרי אין זה מן הנמנע שכל יקירינו היו מחרסקים בהריסות הבנין.

ההרג הרב במעלות מעלה בלבנו ובהודעתנו את הסדרה הנוראה של פשעי הטירור השפל: מכוניות החופה שהופעלה בירושלים. במרכזו של שוק הומה אדם. הפיצוץ של מטוס סוויסאייר. על נוסעיו. בעודו באויר.. הרצח של ילדי אביבים בדרכם ללמוד תורה. הקטל בנמל התעופה של לוד. מעשה הדמים במינכן. אל חללי הטירור נוספו עתה ילדינו הטובים והתמימים אשר יצאו מצפת לשוטט בנופי מולדת והשיגה אותם יד המרצחים. ובטרם ביצעו המרצחים את זממם בנערינו ובנערותינו בביח הספר "נחיב מאיר". ירו כדורי מוות אל אשה ערביה כדרכה מהעבודה אל ביתה ורצחו משפחה בעודה נמה את שנתה.

קדושי מעלות נהרגו בעבור רולנו. הם נרצחו על חטא עלייתנו לארץ. על חטא כינונה וקיומה של מדינת-נו. על עוון שאיפתנו לחיות כאומה חפשית וריבונית. זוהי תשובת הטרוריזם הערבי לשאיפת השלום המפעמת בנו. זוהי תעודת הזהות לדיוקנם המוסרי של ארגוני הטירור האנטי-ישראלי.

דמי ילדינו חללי מעלות קוראים אלינו להגביר את מלחמתנו בטירור. לשכלל את שיטות הפעולה. לדרוש הכשרון והתוויה. להתמיד בהעזה להגיע אל לב קיני הטירור באשר הם. ועל כל אלה להשליט יחד-עירנות ומחיחות בכל הנדרש להשגת מידע של החראה בכל הנוגע לאמצעי אבטחה ומניעה. בעוד זמן.

דמיהם של הרוגי מ לוח קוראים חגר אל העולם לחדול מכל גישה של סלחנות כלפי ארגוני הטירור. בחיסולם ושולחיהם. לדאוג בעוד מועד את הסכנה הנובעת מן האידאולוגיה והפעולות של הטירור האנטי-ישראלי.

המשך בדף הבא.....

מדינת ישראל
כר אייר תשלדד
לשכת הקתונות הממשלתית
20 מאי 1974

ידיעות לעתונות

המשך.....

זוהי סכנה שעשוי מדינה. המוקירה חיי אדם. אינה יכולה להתעלם ממנה. קריאת תגר זו מקבלת משנה חוקף נוכח מיוא הפנים של החלטת מועצת הבטחון שלאחר ההרג בקריה-שמונה.

תכרי הכנסת.

ביום 15.5.74 דברתי בטלויזיה על מה שקרה במעלות.

כדי לשחזר באורח מדוייק את קורות היום המר של ה-15 במאי. לדרז את הממצאים ולהסיק את המסקנות מיניתי ועדה של אישי ציבור. לפיכך . אין עתה בדעתי לשחזר את קורות אותו היום אלא להגדיל עצמי בהבלטה עובדות והיבטים אחדים.

הממשלה כולה היתה נחונה לנושא ועקבה אחר המאורעות בעצם התרחשותם. שר הבטחון. שר המשטרה וראש-המטה הכללי היו במקום הפעולה במעלות.

לפי כל הנתונים הוודאיים שהוגאו לידיעה הממשלה בדיוניה. המחבלים שהשתלטו על בית הספר היו מצויידים בחומרי נפץ. הם שרכו את המטענים בבנין באופן שיוכלו לגרום לפיצוצו על בני העדובה הלכודים.

מעיינינו היו נתונים להצלת ילדינו. כדי להשיג מטרה זו החליטה הממשלה להסכים לתביעות המחבלים ולשחרר עשרים מחבלים הכלואים בישראל. לפי רשימה חלקית שהגישו ואשר שנים מהמחבלים הכלואים היו צריכים להשלים אותה.

החלטנו על כך בלב קשה בהיותנו מודעים למשמעותה החמורה של ההחלטה. לדרישת המחבלים שודרה בשידורי ישראל הודעה על החלטת הממשלה בדבר שחרור המחבלים הכלואים.

שמחנו להסחייע בשירותם של שני שגרירים - השגריר של צרפת והשגריר של הרפובליקה הדמוקרטית של רומניה.

כדי להמחיש נכונותנו לשחרר את המחבלים הנדרשים הובאו לאיזור מעלות שלושה מהם שיהיו בראש הרשימה. נעשו מאמצים ללא הצלחה להגיע להידברות עם שלושת המחבלים על שחרור יקירינו חמורת שחרור המחבלים שנדרשו. ראשי הוצע להם לבוא בדברים עם השגריר הצרפתי שיגיע למעלות הם שהיו רי כאם הוא יתקרב אל הבנין ללא סיסמה - ייורג על ידם.

המשך בדף הבא.....

ידיעות לעתונות

המשך.....

המרצחים הודיעו כי לא ,יבואו בדברים עם שום איש בלא שיהיה עמו מלח הקוד. אך מלח הקוד שהיתה אמורה להימסר לשגריר הצרפתי ולאחר מכן לשגריר הרומני. או לממשלותיהם. לא נמסרה. לא בשגרירויות בדמשק ובבירות. גם לא בפאריס ובבוקרשט.

מרצחי מעלו הודיעו כי מלח הקוד תנתן רק לאחר שהמחבלים המשוחררים יגיעו לדמשק.

באחד השלבים קבל השגריר הרומני ידיעה מבוקרשט על הצעתם של המחבלים. לפי ההצעה יש קודם להטיס את 23 המחבלים לדמשק או לניקוסיה. כאשר הם יגיעו לדמשק או לניקוסיה תמסר מלח הקוד וישוחררו 50 אחוז מהילדים המוחזקים בביח-המפר. לאחר מכן יוטחו לארץ ערביה בלחי נודעה שלושת המחבלים עם 50 אחוז מהתלמידים הנוחרים. ועם ישוחררו. הדבר היה בשעה 5 וחמש דקות. אף אחד מחברי הממשלה ומחברי ועדת חוץ ובטחון של הכנסת לא העלה בדעתו להסכים לתביעה נוראה זו.

הבאנו לידיעת המרצחים את נכונותה של ממשלת סוריה לאפשר נחיתה מטוס שיביא את המחבלים שישוחררו.

הודענו להם כי הושג מטוס על או"ם להטסת המשוחררים. נמסרה להם הודעה על המאמצים של השגריר הרומני והצרפתי להשיג את מלח הקוד.

המרצחים וכן ארגוניהם נחרשו לרחוק את השעה 0 (18.00) כה עמד להירגם לתוקפו האיום האולטימטיבי בדבר פיצוץ הבנין. הם סרבו. פעם. פעמים ושלוש.

כל המאמצים להשפיע על המחבלים להיענות להצעות שהעלינו ולהשיג את חילוץ התלמידים חמורה שחרור המרבלים - לא הצליחו. המרצחים לא שיתפו פעולה.

שעת הביצוע של הפיצוץ המאויים הלכה וקרבה. השגרירים לא הגיעו לכלל מגע והשפעה. כל המימנים לימדונו כי ב גיע השעה 18.00 המחבלים יפעילו את איומם ויפוצצו את הבנין על התלמידים. השעה דחקה יותר ויו ר.

המשך בדף הבא.....

מדינת ישראל
לשכת חקתונות הממשלתית
מספר 13
20 מאי 1974

ידיעות לעתונות

המשך.....

הערכת המצב לימדה כי אפשר המירויים לשחרר את יקירינו בדרך המשא ומתן. הממשלה שבה לדון במצב והרליטה לאשר את המלצת שר הבטחון והרמטכ"ל בדבר פעולה המכוונת להשתלטות על הבנין לצורך שחרור בני-הערובה.

הפריצה של צה"ל וההשתלטות על הבנין ארכו דקות ספורות. המחבל שהיה צריך להפעיל את חומר הנפץ נפגע ע"י צליפה. החייל הראשון שחדר לבנין הצליח לנתק את החוט ובכך מנע הפעלת חומר הנפץ. לא עלו לספר את פרטי הקרב. המחבלים השתמשו בילדים כבמחסה. חיילינו הפורצים הרגו את המחבלים. אך לא היה בידיהם ל רב את המרצחים מלבצע הרג רה רב בקורבנותיהם.

חברי הכנסת.

ההחלטות של הממשלה לפני אישור המלצת שר הבטחון והרמטכ"ל היתה קשה ומרה. אני שמחה לציין כי גם חברי ועדת החוץ ובטחון של הכנסת תמכו בגישתה של הממשלה וגרסו גם הם כי יש לראות עדיפות ראשונה במאמץ להציל את התלמידים אפילו במחיר משחרורם של המחבלים.

ואולם, כאמור, אפילו הנכונות שלנו להסכים לדרישה הנ"ל מניעה של המרצחים ובלבד שנשיג את שחרור יקירינו לא השיגה את מטרתה.

לא ראינו לנכון להמתין כאפס מעשה לפיצוץ שהיה עלול לגרום לאבדן כל בני-הערובה, כ שר לא נותרה ברירה אלא לנקוט בדרך הצלה, בחרדה רבה ובלב כבד לא ר את הפעולה, במאמץ להציל את התלמידים פכוחו של צבא-הגנה-לישראל.

חברי הכנסת.

הועדה שמיניתי מורכב מאלוף עמוס חורב (מיל.) יושב-ראש, הי מנה אונא והעו"ד ארוין שאול שימרון. הועדה נתבקשה להחיש את בדיקתם של אלה:

1. הכוננות של הגורמים השונים באיזור מעלות נוכח ידיעות על פעילות חבלנית לקראת ה-15 במאי.
2. הטיול של תלמידי צפת לאיזור מעלות - איתורו, מהלכו ואבטחתו.

המשך בדף הבא.....

ידיעות לעתונות

המשך.....

3. הפיגועים באיזור הצפון ב-15 במאי והפעולות שננקטו בעקבותיהם.

4. המגעים לחילוץ הילדים שנלכדו בבית-הספר, כרקע המגעים עם גורמי חוץ בקשר לכך.

- הועדה הגיש דו"ח שיכלול מסקנות ומסקנותיה, ובמידה שהועדה תראה לנכון גם המלצותיה.

- הועדה שתבקשת להגיש לי את הדין וחשבון בהקדם ככל האפשר.

- הועדה תקיים דיוניה בתלתיים סגורות ותשמור על סודיות דיוניה ובכפוף לכך תקבע הועדה עצמה את סידרי עבודתה.

- כל הגורמים הנוגעים בתוך שובקשים לסייע לועדה בעבודתה ולהעמיד לרשותה את המידע, העדויות והאמצעים הדרושים לכך.

הועדה לא תחפור רק אחר המצב הבא לידי הילדים. נושא זה הוא בסמכות המשכ"ל. ראש הממשלה תגלה ידיעה על כך לועדת השרים לענייני בטחון ולועדת חוץ ובטחון של הכנסת.

אני בטוחה כי הועדה תצליח להעמידנו על דיוקן של העובדות. אם היו נקודות תורפה בפעולת הבטחון, בפעולת המשטרה או בפרק הזמנון- היא תצביע עליהן ללא רחיעה. מסקנות הועדה יסייעו בידי המפלגה בהמשך המאבק נגד אירגוני הטרור.

את הדין וחשבון נביא לידיעת ועדת חוץ ובטחון של הכנסת ואת עיקרי הממצאים בדעתי להביא לידיעת הציבור.

חברי הכנסת,

הפעילות הטרוריסטית מכוונת את היינו וכך צעד של חמקדמות מפעלינו. שיטות הפעולה הטרוריסטיות נעשות מסוכנות יותר, ונטולות כל אנוש. לאחראים על הפעילות הטרוריסטית יש מטרות מדיניות ברורות. הם חותרים להשמדת מדינת ישראל ולריסון מדינה דמוקרטית בארץ-ישראל השלמה. בינינו לבין הארגונים הטרוריסטים לא יכולה להיות כל פשרה. ארגונים אלה מגבירים את פעולתם כל אימת שמגמותיהם כיכויים לעלות באזור.

המשך בדף הבא.....

ידיעות לעתונות

המשך.....

גם זאת, ישנם סימנים מדאיגים המלמדים כי המיולה במעלות היתה מכוונת להגיע בסופו לגיע להסדר הפרדה-כוחות עם סוריה. העתונות הערבית מספרת כי הסכים אף נסנו על כך בסמוכה לסלילי אש. אין ספק שהסרור נגדנו נזון גם מעידוד של גורמים מאינו נרתעים מניצול ציני של האינה לישראל לטרות אינטרסים מצמצמים. ההמשך זה ראוי להוקיע את העובדה שאמצעי התקשורת המובילים אשר דווחו על ההשתלטות במעלות לא נרתעו מלהטיל את האחריות על ישראל. גם מתבטאים בדווחים אלה נטיה חיובית כלפי המחבלים אשר מכנים אותם כפרטיזנים פלסטינאים שמלחמתם לגיטימית. לשונם זאת, יש להעלות על נס המתמאוריות הבוי-עוך במדינות מונות ומיולה מאד מדינאים ואישים בגנות הטרור הנמאס.

המלחמה בטרור היא כורח קיומנו. הפיגועים בארץ ובחוץ לארץ שריינו עדים לכך אינם אלא חלק מהמיולות אשר חוכננו . פיגועים רבים נמנעו בעוד מועד ואין אנו נוהגים לתת לכך פרסום מתאים. המאבק נגד המחבלים וארגוניהם חייבת להיות שיטתית, רצופה ונמרצת. יותר ויותר רוכשים אנשינו נסיון וידע ויעד נוסף הדרה ללמוד ולהכלל בדרך זה. אנו משוכנעים כי יש בכוחנו להכות בארגוני המחבלים מכות אנושות, אך עלינו להיות מפוכחים ולדעת כי לא ניתן להשיג אותם במיולה חד-פעמית. אנחנו נגבירו ונעמיק לעכלל את הזרועות המוכשרות למאבק נגד הטרור, אך אין להסתפק במיולתם הרוצה והמסורה של הפגנגונים. נחוצה הפרבות רבה. אני מקוה כי ההנחיות תבוא על בטויה האורגן ותעמוד ואני מאמינה כי נשיג הישגים על מניעה והרתעה, ולא נגיע למחבלים להכות את אזרחינו ויינו.

אין כל ספק בתר שמאמצי הטרור מכוונים גם להריסת ההבנה ההדדית בינינו לבין אזרחי ישראל הערביים וכן בינינו לבין אוכלוסיית השטחים. כמה גילויים של התנהגות כלפי ערביים בעקבות מעשי הטרור מעוררים כי דאגה רבה.

המשך בדף הבא.....

מדינת ישראל
לשכת הקואליציה הממשלתית
דף מספר 16
20 מאי 1974

ידיעות לעתונות

המשך.....

גילויים אלה. אמנם מלמדים על הכלל אך הם מכוונים מאד וקודם כל לעצמנו. לדמוחנו האנושית. הננו נדרשים לשלוט בעצמנו ולא להניח ליצרים בלתי אחראיים לבוא על בטויים. אל נעשה את מבוקשים של אויבינו. אף אחד אל יעשה דין ל צמו. אל נאשים בסיטונות וראוי שכולנו נסייע לגורמים המוסמכים בפעולתם.

חברי הכנסת.

הפיגועים האכזריים בקריית-שמונה ומעלו העלו שוב את המצב והכעיות של ערי הפיתוח בגליל. היבט זה אינו נושא להודדה זו. אך סוגיה זו חייבת טפול עד מצד כל משרדי הממשלה. גם עד עתה לא היתה הסחה דעת לגבי המצוקות של ערי הפיתוח. אין למעט את ההישגים שהשיגו בתחומי המשק. החינוך. דיור לעולים ולזוגות צעירים ושיפור הדיור בתנאים מועדפים.

למרבית ערי הפיתוח בגליל מופנית עליה חדשה וגם אוכלוסיה מהארץ. הממדים אינם מספיקים והקצב איננו מספק ומן ההכרח להחיש את הפדיון ולהחיש את הקצב.

ואני מאמינה כי ל רים אלו מובטחה התפתחות ענפה ומפוארת.

חברי הכנסת.

פעם פוגעה הרעה באזור אחד ופעם באזור אחר. הפגועים האלה מכליטים את אחדותה האמיתית של ישראל. מעבר לגבולות ולחלוקים. הטרור לא יתיש את רוחנו ועלינו להיערך בכל הנדרש כדי להצליח במניעת פעילות טרוריסטית וכדי להצליח בהתגברות עליה.

==========

לעם=אא=נא 18.45

ירושלים, כ"ה באייר תשל"ד
17 במאי 1974

ד ח ו ף

אל : מר א. מזרחי, לשכת ראש הממשלה

הנדון: הודעת הממשלה בכנסת על ההתרחשויות
במעלות, ביום ב, כ"ח באייר תשל"ד
(20.5.74)

זכור לך שמיד ביום תאסון הועלו על-ידי חברי-כנסת מסיעות שונות הצעות דחופות לסדר-היום ויושב-ראש הכנסת ביקש הודעה מטעם הממשלה בו ביום. בנשיאות הכנסת שהתכנסה בו ביום הבהרנו שהמאורעות הינם בעיצומם ואין זה הזמן להודעה פומבית. בהתאם לכה שנאמר לי אז על-ידי ראש הממשלה, אמרנו בנשיאות שהממשלה תשקול בחיוב הודעה בכנסת בשבוע הבא.

בהתאם לכך יעלה הנושא שוב בנשיאות הכנסת ביום ב' בבוקר. ביניתיים נתקבלו הצעות דחופות לסדר-היום בנושא מעלות מחברי-כנסת נוספים מסיעות שונות, ביניהן הצעה מאת חבר-הכנסת בגין.

נראה לי שהענין עצמו מצדיק הודעת ממשלה ביום ב'. אם יוחלט בחיוב, נוכל להודיע זאת בנשיאות הכנסת ביום ב' בבוקר.

אם כך, נראה לי שמתן ההודעה לא יכול להיעשות אלא על-ידי ראש הממשלה.

אם כך, כדאי כבר, לפני השבת, להמיל על מי שראש הממשלה תמצא לנכון, הכנת ההודעה.

נדמה לי שבכגון אלה עסק בעבר השר גלילי.

ב ב ר כ ה

גרשון אבנר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, כ"ד באייר תשל"ד
16 במאי 1974

<u>ס ו ד י</u>

עותק מס. מתוך 5 עותקים

אל: שר הבטחון

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבך החלטה מס. 562(א) של הממשלה, בישיבתה מיום כ"ג באייר תשל"ד (15.5.74):

"562. <u>התקפת המחבלים במעלות</u>

מ ח ל י ט י ם :

א) לאשר הצעת שר הבטחון והרמטכ"ל לתקוף מן האוויר מספר מסקדות חבלנים וכן ריכוזי מחבלים בדרום לבנון, תוך מאמץ מירבי להימנע מפגיעות באזרחים."

ההחלטה הנ"ל לא נרשמה בפרוטוקול הממשלה מפאת אופיה הסודי, והיא שמורה במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

[-] ג. אבנר

גרשון אבנר

העתק: ראש הממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, כ"ד באייר תשל"ד
16 במאי 1974

ס ו ד י

עותק מס. מתוך 5 עותקים

אל: שר הבטחון

הנני מתכבד להביא לתשומת-לבך החלטה מס. 562(א) של הממשלה, בישיבתה מיום כ"ג באייר תשל"ד (15.5.74):

"562. <u>החקפת המחבלים במעלות</u>

מ ח ל י ט י ם:

א) לאשר הצעת שר הבטחון והרמטכ"ל לתקוף מן האוויר מטרה מקדות תבלבים וכן ריכוזי מחבלים בדרום לבנון, תוך מאמץ מירבי להימנע מפגיעות באזרחים."

ההחלטה הנ"ל לא נרשמה בפרוטוקול הממשלה מטעם אופיה הסודי, והיבה שמורה במזכירות הממשלה.

ב ב ר כ ה

[-] נ. שרצבר

גרשון אבנר

העתק: ראש הממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

15.5.74

.562 התקפת המחבלים במעלות

הרמטכ"ל מדווח על ההתרחשויות במעלות.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, א. אבן, ג. האוזנר, ח. בר-לב, ג. מאיר, ש. הלל, ח.י. צדוק, מ. דיין, ו. שם-טוב, י. רבין, י. רפאל ורב-אלוף מ. גור.

מ ח ל י ט י ם :

א) ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ב) בלוויות הממלכתיות שתיערכנה לקורבנות התקפת המחבלים תיוצג הממשלה כדלקמן:

בצפת - סגן ראש הממשלה ושר החינוך והתרבות
בחצור - שר הפנים
במעלות - שר הבריאות
במושב אליפלט - השר ג. האוזנר.

מזכירות הממשלה

סדר - - -
עותק מס. 26 מתוך 33

פרוטוקול
ישיבה פד/תל"ד של הממשלה
כ"ג באייר תשל"ד-15.5.74
(בשעה 13:30)

בכוח השרים: ג. מאיר - יו"ר, א. אבן, א. אורן, י. אלון (מאמצע סעיף 561), י. בורג, ח. בר-לב, ח. גבחי, י. גלילי, ג. הארזבר, א. יריב, פ. ספיר, ש. פרס, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רבין, י. רביבוביץ, ש. רוזן, י. רפאל, ו. שם-טוב.

בעדרו השרים: מ. דיין, ש. הלל.

ג. אבנר - מזכיר הממשלה
א. בנצור - לשכת שר החוץ
מ. גזית - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
ש. דיביץ - שגריר ישראל בוושינגטון
תא"ל י. ליאור - יועץ צבאי לראש הממשלה
א. מזרחי - לשכת ראש הממשלה
א. עברון - משרד החוץ

סדר היום: 561. התקפת המחבלים במעלות

./התקפת

בפרוטוקול זה 2 דפים

561. <u>התקפת המחבלים במעלות</u>

ראש הממשלה פותחת.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, א. אבן, ג. האוזנר, ש. פרס, י. גלילי, ו. שם-טוב, ח. בר-לב, פ. ספיר, א. יריב, י. רבין, י. רביגוביץ, י. רפאל, י. בורג, ח. י. צדוק, ומר א. עברון ותא"ל י. ליאור.

מ ח ל י ט י ם :

א. לפרסם את החלטת הממשלה כי למען שחרור התלמידים מוכנה הממשלה לשחרר את המחבלים הנדרשים.

ב. ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ג. ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ה י ש י ב ה נ ב ע ל ת

מזכירות הממשלה

ס ר ד ר

עותק מס. 26 מתוך 33

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבה פג/של"ד של הממשלה
כ"ג באייר תשל"ד - 15.5.74
(בשעה 09:00)

נכחו השרים: ג. מאיר - יו"ר, א. אבן, א. אורן, י. בורג, ח. גבתי, י. גלילי, ג. האוזנר, ש. הלל, א. יריב, פ. ספיר, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רבין, י. רביבוביץ, ט. רוזן, י. רפאל, ו. שם-טוב.

בעדרו השרים: ח. בר-לב, מ. דיין.

ג. אבנר	-	מזכיר הממשלה
מ. גזית	-	המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
ש. דיניץ	-	שגריר ישראל בוושינגטון
תא"ל י. ליאור	-	יועץ צבאי לראש הממשלה
א. מזרחי	-	לשכת ראש הממשלה
א. עברון	-	משרד החוץ
א. פלד	-	המנהל הכללי, משרד החינוך והתרבות
סא"ל א. שלו	-	לשכת הרמטכ"ל

סדר היום: 560. התקפת המחבלים במעלות

./התקפת

בפרוטוקול זה 2 דפים

560. התקפת המחבלים במעלות

ראש הממשלה פותחת.

בדיון משתתפים: השרים י. רפאל, י. רבין, י. בורג, ח. י. צדוק, פ.ספיר, ו. שם-טוב, ג. מאיר, י. רביגוביץ, ש. רוזן, ש. פרס, מ. קול, ש. הלל, י. גלילי, ג. האוזנר, א. יריב, א. אבן, ח. גבתי וסא"ל א. סלו, מר א. פלד, תא"ל י. ליאור ומר ש. דיניץ.

מ ח ל י ט י ם :

א. למען שחרור התלמידים במעלות, לשחרר את המחבלים הנדרשים.

ב. להיעזר, לצורך המשא-ומתן בדבר שחרור התלמידים, בממשלות צרפת ורומניה ושגרירותיהם בישראל.

ג. לבקש את מזכיר המדינה של ארצות-הברית לפנות מיד לנשיא סוריה שיפעל לשחרור התלמידים.

הישיבה הבאה בשעה 13:30.

ה י ש י ב ה נ ע ל ת

מזכירות הממשלה

שמור

פרוטוקול
ישיבת הועדה בינמשרדית לטקסים מיוחדים
כ"ג באייר תשל"ד - 15.5.74

נכחו: מ. ניר - יו"ר, י. בנגל, סג"צ ר. יעקבי, סא"ל א. רפאל.

נעדרו: ש. ארזי, א. שהם (בחו"ל).

ג. אבנר - מזכיר הממשלה
סא"ל מ. בראון - צה"ל
א. זהר - מזכירות הממשלה

א. ליטבסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: טס/12. סדרי הלוויות לקורבנות הרצח במעלות

./סדרי

בפרוטוקול זה 5 דפים

שם/12. סדרי הלוויות לקורבנות הרצח במעלות

המשנה למזכיר הממשלה פותח.

מ ח ל י ט י ם :

א. בהתאם להחלטת הממשלה מס. 110(סט/3) מיום י"ד בחשון תשל"ג (22.10.72) לקיים לוויות לקורבנות הרצח במעלות.

ב. בהתאם לסעיף ב(1) בהחלטה האמורה, להטיל את האחריות הכוללת לבצוע הלוויות על צה"ל בסיוע משטרת ישראל והמועצות המקומיות.

ג. הלוויות תערכנה בצפת, חצור ובמעלות.

ד. הועדה רושמת לפניה את הודעותיהם של ראש ענף משטר ומשמעת בצה"ל וראש ענף אישות וקבורה של הרבנות הצבאית הראשית כי פיקוד צפון הקים חפ"ק לטיפול בלוויות בצפת, חצור ומעלות וכי הרבנות הצבאית הראשית שלחה את נציגיה להכין את הקבורה ולזהות את הנרצחים.

ה. ארונות החללים יובאו מבית החולים הממשלתי בצפת בשעה שתיקבע על-ידי צה"ל לעבר בית העלמין.

ו. בראש מסע של כל לוויה, ינועו אנשי משטרת ישראל והרבנות הצבאית הראשית.

ז. צה"ל ידאג לאסבולנסים, אחיות וחובשים שילוו את מסע הלוויות.

ח. בהגיע מסעי הלוויות לבתי העלמין יצטרפו אליהם נציגי הממשלה, המועצות המקומיות וקהל המלווים המקומי.

ט. בכל אחד מבתי העלמין יובחו זרים בשם נשיא המדינה, הכנסת, ממשלתי ישראל, צה"ל ומשטרת ישראל.

משרד ראש הממשלה יזמין את הזרים ויעביר אותם בבוקר ביום ה', כ"ד באייר תשל"ד (16.5.74), למפקד ד"מ 2 בבית החולים הממשלתי בצפת.

צה"ל ידאג להעברת הזרים לבתי העלמין.

י. טקסי הלוויות יתחילו בשעה 16:00.

יא. להטיל על צה"ל את כריית הקברים וחבלול השטח סביב רחבות הקברים בבתי העלמין. משטרת ישראל תציב גדרות משטרתיים ובשתוף עם צה"ל משמרות של חיילים ושוטרים לשמירה על הסדר.

./צה"ל

ש מ ו ר

יט. צה"ל ידאג להתקנת מקרופונים ורמקולים בבתי העלמין להעברת טקסי הקבורה ויבטיח סדרי עזרה ראשונה בשטחי בתי העלמין.

יג. בהגיע הלוויות לבתי העלמין של צפת, חצור ומעלות ועד סיום טקסי הקבורה ייסגרו כל המסחרים, החנויות ובתי העסק במקומות אלה.

משרד הפנים יוציא הוראות מתאימות בנדון.

יד) בבתי העלמין יספידו בשם הממשלה השרים - י. אלון בצפת, י. בורג בחצור, וו. שם-טוב במעלות.

טו) בתום טקסי הקבורה וההספדים יובחר הזרים הרשמיים במרכז שטחי הקבורה לאחר הנחת הזרים האחרים.

טז) מבלי לבצע עבודות מיוחדות תקבע משטרת ישראל מקומות חניה לרכב שיגיע ללוויה באזור בית הקברות.

יז) משטרת ישראל תכוון את התנועה במקום ותדאג לסדר.

יח) צה"ל יקיים אבטחת אמת במשך מסע הלוויה ועד תום טקס הקבורה.

יט) ההוצאות התקציביות של הלוויות הנ"ל יהיו מסעיף "חבצלת".

כ) להביא להכרעת ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים את ענין המצבות לחללים.

כא) לפרסם ביום כ"ד באייר תשל"ד(16.5.74) בשעה 10:00 הודעה ברדיו על-פי הנוסח המצורף בזה (דף 4).

כב) לפרסם בעתונות היומית את נוסח המודעה מטעם ממשלת ישראל על-פי הנוסח המצורף בזה (דף 5).

ה י ש י ב ה נ ב ע ל ת

הודעה לרדיו

סדרי הלוויות לקורבנות הרצח במעלות

ארונות הקורבנות אשר נרצחו בידי מחבלים מרצחים במעלות יוסעו מבית החולים הממשלתי בצפת לבתי העלמין בצפת, חצור ומעלות.

טקסי הקבורה בבתי העלמין ייערכו בשעה 16:00.

הלוויות תערכנה על-ידי הרבנות הצבאית הראשית, בציג ממשלה יספיד את הקורבנות בשם ממשלת ישראל.

משרדים חבויות ובתי עסק בצפת, חצור ומעלות ייסגרו בזמן הלוויות.

מודעת אבל

בית ישראל וממשלת ישראל שרויים בזעם
וביגון על דם-נקיים של עוללים, תלמידים ובוגרים
שנשפך אתמול במעלות.

ממשלת ישראל מתייחדת ברגשי-אבל עם המשפחות
אשר יקיריהן נפלו בידי המחבלים-המרצחים בטולי
צלם-אנוש.

בית ישראל וממשלת ישראל, שרויים בזעם וביגון על

דם-נקיים של עוללים, תלמידים ובוגרים שנשפך אתמול במעלות.

ממשלת ישראל מתייחדת ברגשי-אבל עם המשפחות אשר

יקיריהן נפלו בידי המחבלים-המרצחים בסולי צלם-אנוש.

בית ישראל וממשלת ישראל

שרויים בצער

ממשלת ישראל

מודעת

מודעת האבל נמסרה בשעה 20³⁰ לפנות ערב, לפיטה

בכל התחנות הרמ"ב בארץ (שבועות ומוצאי

15.5.74

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת הועדה הבינמשרדית
מיום כ"ג באייר תשל"ד - 15.5.74

נכחו חברי הועדה : מ. ניר - יו"ר, י. בנגל, סנ"צ ר. יעקבי, סא"ל א. רפאל

נעדרו חברי הועדה: ש. ארזי, א. שהם

משתתפים נוספים:

ג. אבנר - מזכיר הממשלה
מ. בראון - צה"ל
א. זהר - מזכירות הממשלה

א. ליפנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום : סמ/12 סדרי הלוויות לקורבנות הרצח במעלות.

./סדרי

בפרוטוקול זה 5 דפים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ממ/12. <u>סדרי הלוויות לקורבנות הרצח במעלות</u>

המשנה למזכיר הממשלה פותח.

מ ח ל י ט י ם :

א) בהתאם להחלטת הממשלה 110(סמ/3) מיום י"ד בחשון תשל"ב 22.10.72 לקיים לוויות לקורבנות הרצח במעלות.

ב) בהתאם לסעיף ב(1) בהחלטה האמורה, להטיל את האחריות הכוללת לבצוע הלוויות על צה"ל בסיוע משטרת ישראל והמועצות המקומיות.

ג) הלוויות תערכנה בצפת, חצור ומעלות.

ד) הועדה רושמת לפניה את הודעותיהם של ראש ענף משטר ומשטעת בצה"ל וראש ענף אישות וקבורה של הרבנות הצבאית הראשית, כי פקוד הצפון הקים חפ"ק לטפול בלוויות בצפת, חצור ומעלות וכי הרבנות הצבאית הראשית שלחה את בציגיה להכין את הקבורה ולזהות את הנרצחים.

ה) ארונות החללים יוצאו מבית החולים הממשלתי בצפת בשעה שתיקבע על-ידי צה"ל, ויוסעו על גבי משאיות של צה"ל לעבר בתי העלמין.

ו) בראש מסע של כל לוויה יבועו אנשי משטרת ישראל והרבנות הצבאית הראשית.

ז) צה"ל ידאג לאמבולנסים, אחיות וחובשים שילוו את מסע הלוויות.

ח) בהגיע מסעי הלוויות לבתי העלמין יצטרפו אליהם בציגי הממשלה, המועצות המקומיות והקהל המלווים המקומי.

ט) בכל אחד מבתי העלמין יונחו זרים בשם נשיא המדינה,הכנסת, ממשלת ישראל, צה"ל ומשטרת ישראל.

משרד ראש הממשלה יזמין את הזרים ויעביר אותם בבוקר יום ה' (16.5.74) למפקד ר"מ 2 בבית החולים הממשלתי בצפת, צה"ל ידאג להעברת הזרים לבתי העלמין.

./מקסי

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

x) [illegible] [illegible] [illegible]

י) טקסי הלוויות יתחילו בשעה 16:00 .

יא) להטיל על צה"ל את כרית הקברים וחבלול השטח סביב רחבות הקברים בבתי העלמין. משטרת ישראל תציב גדרות משטרתיים,ובשתוף עם צה"ל משטרות של חיילים ושוטרים לשמירה על הסדר.

יב) צה"ל ידאג להתקנת טקרופונים ורמקולים בבתי העלמין להעברת טקסי הקבורה ויבטיח סדרי עזרה ראשונה בשטחי בתי העלמין.

יג) בהגיע הלוויות לבתי העלמין של צפת, חצור ומעלות ועד סיום טקסי הקבורה,ייסגרו כל המשרדים, החנויות ובתי העסק במקומות אלה.

משרד הפנים יוציא הוראות מתאימות בנדון.

יד) בבתי העלמין יספידו בשם הממשלה השרים - י. אלון בצפת, י. בורג בחצור, וו.שם-טוב במעלות.

ט"ו) בתום טקסי הקבורה וההספדים יונחו הזרים הרשמיים במרכז שטחי הקבורה לאחר הנחת הזרים האחרים.

ט"ז) מבלי לבצע עבודות מיוחדות תקבע משטרת ישראל מקומות חניה לרכב שיגיע ללוויה באזור בית הקברות.

י"ז) משטרת ישראל תכוון את התנועה במקום ותדאג לסדר.

י"ח) צה"ל יקיים אבטחת אמת במשך מסע הלוויה ועד תום טקס הקבורה.

י"ט) ההוצאות התקציביות של הלוויות הנ"ל יהיו מסעיף "חבצלת".

כ) להביא להכרעת ועדת השרים לעניני סמלים וטקסים את ענין המצבות לחללים.

כא) לפרסם ביום ה' כ"ד באייר תשל"ד(16.5.74) שעה 10:00 הודעה בדדיו על-פי הנוסח המצורף בזה(דף 4).

כב) לפרסם בעתונות היומית את נוסח המודעה מטעם ממשלת ישראל על פי הנוסח המצורף בזה(דף 5).

ה י ש י ב ה ב נ ע ל ת

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הודעה לרדיו

סדרי הלוויות לקורבנות הרצח במעלות

ארונות הקורבנות אשר נרצחו בידי מחבלים מרצחים במעלות יוסעו מבית החולים הממשלתי בצפת לבתי העלמין בצפת, חצור ומעלות.

טקסי הקבורה בבתי העלמין ייערכו בשעה 16:00

הלוויות תערכנה על-ידי הרבנות הצבאית הראשית, נציג ממשלה יספיד את הקורבנות בשם ממשלת ישראל;

משרדים חבויות ובתי עסק בצפת, חצור ומעלות ייסגרו בזמן הלוויות.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מ ו ד ע ת א ב ל

בית ישראל וממשלת ישראל שרויים בזעם וביגון
על דם-נקיים של עוללים, תלמידים ובוגרים שנשפך אתמול
במעלות.

ממשלת ישראל מתייחדת ברגשי-אבל עם המשפחות
אשר יקיריהן נפלו בידי המחבלים-המרצחים בטולי
צלם-אנוש.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

הסדר הרצ"ב, מסגרירות צרפת בדמסק.

קיבלה גרסה החרדעה מאבו-עביד,
חבר הלשכה הפוליטית של החזית
לשחרור פלשתין.

(1) ניתנו לקומנדו הוראות החלטיות ופופיות,. לא ישלימו עם תרמית.

(2) התנאים הם ברורים והועברו כבר לישראל ולא יכולים לשמש נושא להתמקחות.

(3) כדי שהקומנדו ישחרר את בני הערובה, צריך ש-20 מה ~~[illegible]~~ המראיינים ישוחררו ויועברו לדמשק.

(4) כשיגיעו ה-20 לדמשק, הקומנדו יספור קוד לשגרירות הצרפתית בדמשק, וזו תעביר מילת הקוד לתל-אביב.
משתימסר המלה לקומנדו, חצי מבני הערובה ישוחררו.

(5) אחר-כך הקומנדו פלוס מחצית יתר בני הערובה בלווית השגריר הצרפתי ובציג הצלב האדום וכן השגריר הרומני יועברו באוטובוס לשדה-תעופה אזרחי ומשם במטוס שיוזמן על-ידי הצלב האדום, יעבירו אותם לסריגה ערבית, עדיף לדמשק.
חצי בני הערובה הנותרים ישוחררו כאשר השגריר הצרפתי ובציג הצלב האדום ואולי השגריר הרומני יישבו באווירון. בני הערובה צריכים לעלות למטוס והם יירדו מהמטוס רק כאשר שלושה האנשים הנ"ל והקומנדו יעלו ויישבו במטוס.
תנאים אלה סופיים ולא ניתנים לשינוי. כל איחור מצד שלטונות ישראל למלא התנאים האלה יגרום לאבידות בנפש ושלטונות ישראל יהיו אחראים להם.

(-)
אבו עביד
חבר הלשכה הפוליטית של החזית הדיסוקרטית לשחרור פלשתין.

15.5.74

התקפת הארבעה בבית הס במעלות

07:00 ראש הממשלה מגיעה ללשכה.

07:20 דיין מציע לראש הממשלה לתכנן שני דברים: 1. פריצה; 2. ביהול מ"ום. יבוא ל-09:00.

07:35 ראש הממשלה מבחה פרס בענין הודעות קול ישראל.

08:15 שר הבטחון מבקש איטור להשאר במעלות.

09:00 ישיבת הממשלה.

10:10 דיין בעד פריצה - יהיה מוכן ל-11:00.

10:50 הרמטכ"ל מבקש איטור הממשלה לאפשר לצרפתים מתן שירותי תיווך.

11:05 ראש הממשלה מבחה ליאור להודיע לשר הבטחון ב-11:00 לא.

11:10 שר הבטחון מדווח לראש הממשלה שהמחבלים לא מביבים להצעה שהצרפתים יקחו חלק במשא-ומתן.

11:40 המחבלים מוסרים כי יסכימו לתיווך השגריר הצרפתי בתנאי שיהיה לו קוד מדמשק או ביירות.

11:45 ראש הממשלה מאשרת שלמעון פ. להודיע ברדיו 1. שהמגע עם המחבלים במשך 2. על הפעלת השגריר הצרפתי

12:05 הודעת הממשלה לעתונות:

"הממשלה דנה באירועים במעלות תוך כדי קבלת מידע שוטף מן המקום.

הממשלה מתכנס שוב בשעה 13:30.

בינתיים יצאו שר המשטרה ומפב"ל משרד החבורה והתרבות למעלות ולצפת.

השר גלילי מדווח עתה לועדת החוץ והבטחון של הכנסת."

12:30 דיווח על הודעת המחבלים: הודיעו שבמידה ויבוא השגריר עם המילה הם ישחררו את כל בני הערובה. בתגובה על הצעתנו למסור ד"ש לילדים עבו שהם במצב טוב. המחבלים העלו את הבעיה שהם והילדים לא שמעו ברדיו החלטת הממשלה שמקבלים את התנאים שלהם. יותר מאוחר כשהוצע להם להקים קו טלפון, עקב קטיים בהפעלת הרמקולים, הודיעו שהם יודעים שאנחנו רוצים למשוך אותם כמו בלוד. אמרו שאנחנו משקרים והודיעו שזו המילה האחרונה שלהם. אמרו שהם קשורים לחוליות אחרות של מתאבדים. ציינו שכל המערכת, נסריות ו שעונים מוכנה לשעת האפס. ויקסור הודיע להם שאנו בזרז תהליך הפעלתו של השגריר.

12:35 שיחת ראש הממשלה עם המזכיר בטלפון. מודה לו על הודעת הגיבוי.

12:45 שר הבטחון מגיע ללשכת ראש הממשלה ומדווח לראש הממשלה.

13:05 השדר מג'ובר - מוכנים לתיווך השגריר, אך לא יסכימו שהשגריר ישמש כבן ערובה.

13:35 הרמטכ"ל, לאחר שיחה עם המחבלים, מבקש שידור הודעת הממשלה בקשר להחלטתה.

14:20 ההודעה מהשגריר הרומני (נוסח בנפרד). ראש הממשלה מאשרת לשגריר הרומני לקבל מילת הקוד מבוקרשט ושהשגריר ייצא למעלות.

14:45 שר הבטחון מבקש אופציה.

14:55 שר החוץ מקריא הודעת המחבלים כפי שנתקבלה על-ידי בן-גתן. (נוסח בנפרד)

15:15 שר החוץ מדווח. השגריר הרומני עוד לא קיבל הקוד מחכה לתשובה מבוקרשט.

15:32 עברון מוסר שהשגריר הצרפתי רוצה לצאת למעלות בלא הקוד. ראש הממשלה מאשרת.

15:37 שר החוץ מקריא שדר רומני. המחבלים מבקשים ערובות מוצקות להחזרת המחבלים ומידע על אופן העברתם.

16:10 שר הבטחון והרמטכ"ל מבקשים אישור ביצוע.

**?

השגריר הרומני מוסר לא. עברון כי נתבקש על-ידי שר החוץ שלו להעביר בדחיפות לשר אבן את ההודעה הבאה:

"נציג החזית הדמוקרטית העממית לשחרור פלשתין פנה לממשלה הרומנית וביקש כי שגריר רומניה בתל-אביב יבהל את המשא-ומתן על שחרור 20 המחבלים כנגדש על-ידי מבצעי הפעולה במעלות. מודגש שיש לבצע את הדבר עד שעה 18:00, שעון ישראל. באם לא יתבצע הדבר - יפוצצו המחבלים את הבנין על כל הנמצאים בו. בציג החזית הדמוקרטית העממית לשחרור פלשתין ציין שרק שגריר רומניה יהיה מוסמך לנהל את המו"מ.
השגריר הרומני הוסיף שאם יקבל את הסכמת ממשלת ישראל לעקרון שחרור 20 המחבלים ולכך שהוא ינהל המו"מ ויודיע על כך לבוקרשט הוא יקבל משם את הקוד שיאפשר לו לפתוח במו"מ עם המחבלים.

לאחר שמיעת הדיווח הזה אישרה ראש הממשלה להודיע ה לשגריר הרומני כי הממשלה מקבלת את התנאים ומבקשת אותו ליטול על עצמו את המשימה.

שר החוץ התקשר בעקבות זה עם השגריר הרומני אשר חזר בפניו על ההודעה שמסר קודם לכן א. עברון.

שר החוץ הודיע לשגריר הרומני על עחלטת הממשלה כנ"ל ועל בקשתה כי יקבל את הקוד ויפתח בניהול המו"מ.

החלטה מס. 1

הממשלה בישיבתה מחבוקר החליטה, לסען שחרור התלמידים

במעלות, לשחרר את המחבלים הנדרשים.

הודעה על-כך במסרת גם לשגריר צרפת בישראל.

כ"ג באייר תש"ד
15.5.74

החלטת הממשלה מס. 2 (אחה"צ, שעה 14:30)

מאחר ומעולה השגרירים מתאחרת, מאשרים
המלצת שר הבטחון ומייפים את כוחו לאשר
ניצול סיטואציה למיגוע בשלושת המחבלים
בבת-אחת.

יום ד', כ"ג באייר תשל"ד
15.5.1974

החלטת מס. 3 של הממשלה (אחה"צ, שעה 16:15)

בהמשך להחלטה בדבר ניצול סיטואציה לפיגוע בשלושת המחבלים בבת-אחת, משרים גם המלצת שר הבטחון והרמטכ"ל שאם לא תיווצר סיטואציה זו לפני החשיבה - הם מוסמכים להורות על ביצוע השתלמות על הבנין לצורך שחרור בני הערובה.

יום ד', כ"ג באייר תשל"ד
15.5.1974

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]